

ma cui auctoritate non sequebantur
 orro adentitate animarū pbanda de
 moyse ponit exemplū ego sū dī abrahā
 et dī isaac et dī iacob statiq; infert non
 est dī mortuorū s; uiuentū. S; tū pbaue
 rit animas pmanere p morte neq; enī
 poterat fieri ut eorū eēt q; nequaquā sub
 sisterent consequenti introduceret et cor
 porū resurrectio que cū anima b; bona
 malaue gesserit hunc locū plenius in ex
 trema parte eplē pme ad corinthios pau
 lus apls exsequit. **P**harisei autē qd
 silentiū impossuisset sadduceis euenire
 inuiniū et interrogauit eū unus ex eis legis
 doctor temptans eū Magister qd ē manda
 tū magnū in lege. Att illi ihc Diliges
 dñm dñm tuū ex toto corde tuo et i q;
 d; de herode et pontio pilato legim; in dñi
 nece eos fecisse cōcordes hoc etiā nunc de
 phariseis cernim; et sadduceis qui in iura
 se contrariū s; adtēptandū dñm pari
 mē cōsentiant. Qui q; iā sup; in ostensio
 ne denariū fuerant cōfusi et aduerse
 partis factionē uiderant subrita; debv
 erant exēplo moneri ne ultra molirent;
 insidias. S; malivolentia et tuor nutrit
 unpudentiā. Interrogat un; elegis docto
 rib; nisc ire desiderans s; tēptans an in
 rogar; posset qd interrogabat qd sit ma
 ius mandatū. Hōn demandatis intro
 gans s; qd primū magnūq; mandatū.
 Vt cum omnia que dī mandauerat ma
 gna sint qdquid ille responderit occasio
 ne habeat calupniandi aliud asserens ma
 gniū eē de plurib; Quicunq; q; nouit et
 interrogat n; uoto discendi s; studio cogno
 scendi annouerit ille qui responsurus
 ē in similitudinē phariseorū n; quasi dī
 scipulis s; quasi tēptator accedit.

EXPLICIT LIBER TERTIUS

Hon erroris incerto nec ppa uoluntate s;
 in spū scō. Testimonium autē qd posuit
 centesimo nono psalmo suprium ē. Dñs
 dñs uocat; non sēdm id qd de eo natū ē
 s; iuxta id qd nat; ex patre semp fuit p
 ueniens dñs ipsū carnis sue dñs patrem
 Iudei autē addeludendū interrogati
 ueritatē friuola multa cōfingunt uer
 natū abrahę asserentes cui fuerit filius
 damascus eliezer et ex ipsius psona scri
 ptū psalmū qd p cede quinq; regū dñ
 dī domino suo dixerit abrahā sede ad
 dexterā meā donec ponā omīs inimicos
 tuos scabellū pedū tuorū. Quas interroge

H. 1000/1000

Ans Bestand 315

Gubenstein

Hosp. 1. 1. 1.

1671

proum.

IBENE

VALEES

I. Data .vi. id febr. p manus piligrini coloniensis archi ep: & bibliothecari scē sedis apostolice
 qui uicē Benedicte comisit epō. Anno dō p pito pontificat domni Benedicti sumi pontificis & uniuersalis octauu papa xii.
 Imperii ū domni Henrici scilicet impriū aug. x. Indictione vii.

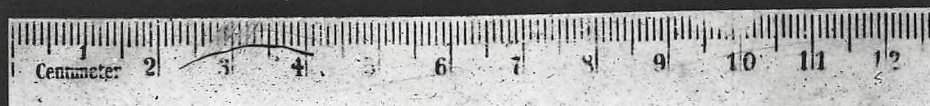
ppoum.

IBENE

VALEES

† Data .vi. id. febr. P. manus piligrini coloniensis archi ep. & bibliothecari scē sedis apostolicę
qui uicē Benedicto comisit ep. Anno dō ppitio pontificat' domini Benedicti sumi pontificis & universalis octauu papa xii.
Imperu ū domini Henrici rati imp'is aūg. x. Indictione xii.

4.170

IBENE

VALLES

n. scy sedis apostolicę

EDICTI sum pontificis & universalis oecum. papa. xii.

ab omnium bonorum datorum deo benignius acceptis augere desideramus. propter quod aeterna recipere nona

ad glorificationem anime patris nostri et huiusmodi imperat. Et dilectae matris nostrae C I S I L A E m

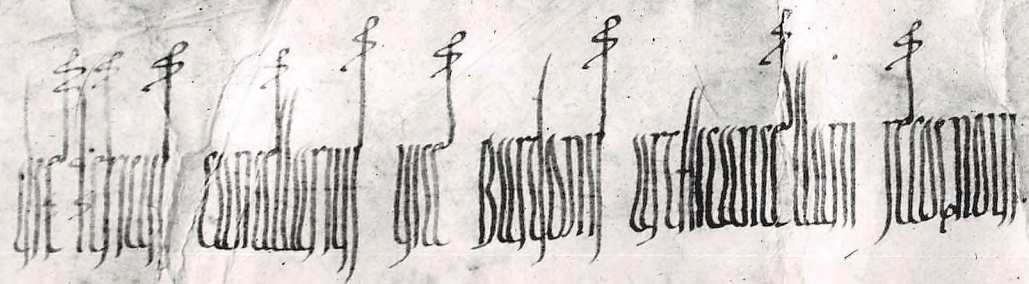
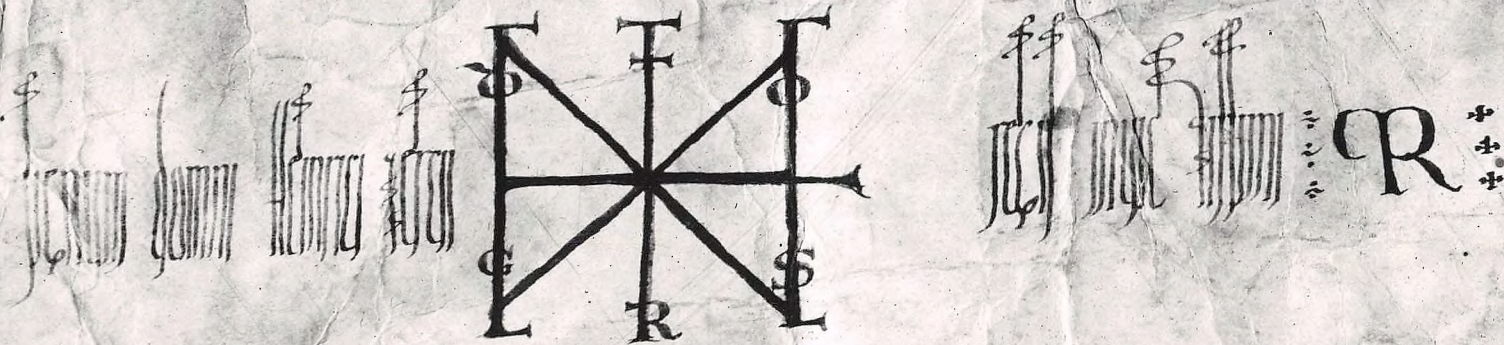
re beatorum apostolorum Simonis et iacobi et obsequio patris nostri lullii et uiciorum electorum di. x. mansi in uilla nua de coar ubi et in

terris mancipii. et aduicem. terris. cultis. et incultis. pratis. pascuis. aquis. aquarumque decursibus. molis.

et cum omni utilitate quae ullom inde poterit puenire. ea uidelicet ratione. iustitiae ecclesiae abbatis sui

ut quicquid illi placuerit ad usum ecclesiae inde faciendi. Et ut haec regiae nostrae traditionis auct

conferri. manuque propria ut infra uidet corroborante. sigilli nostri iussimus impressione signum

Incipit. Anno dom. incipit. m. xl. iii. Indictione. xii. Anno aut. dom. Henrici. te

1044 Aug. 24

Mary StA

Aug - 122 l. Harold

esperamus. Quia propter christi fidem. nunc; nouerit uniuersa presentia uidelicet et futura. qualiter.

pro tum obsequii nostri et uitae stabilitatem. fecit **H F R V E L D F H S I** ecclesiae. in hono-

pagi ginnaba. Lincomitatus echebardi marchiam gradidimus. cum omnibus suis appendiciis. hoc est utriusque;

molendinis. piscationibus. siluis. uenationibus. exaribus et redditibus. uis. et inuis. quibus et inquisen-

que; successoris a praedicto patre libera de hinc potestate habeat. obtinendi. comutandi. peragrandi. gradiendi.

posita tabula. et in eorum omni acuo permaneat. hanc paginam inde

ssssssssss
s s s s s s
s s s s s s
s s s s s s
s s s s s s
s s s s s s

8° f
reu. ordinat eius. xvii. regni uero. vi. ac tu MFRSFB VRE. meo nomine fuit. A M F H. 8°

Niuecaux •

5491

Manuscript, Tilda Papstinkden. 1057 Feb. 9

VICTOR EPS. SERVVS SERVORV DNI ECH

monasterii SALVATORIS dñi nři ihu xpi. & s. Bonifacii. qđ sitū ē in loco quocāt bochonia: iuxta ripā flumini

conuenit aplice moderamini pia religione pollentib; beniuola copassione succurrere. & poscentib; iste & religio

omniū de pculdubio pmerem. si uenabilia loca oportune ordinata ad meliōrē fuerint sine dubio statu pducta.

ppetualiter uob vřřq; successorib; pdictū monasteriū SALVATORIS dñi nři ihu xpi. & s. Bonifacii. sitū in loco qđ

sibi ptenentib; qđ ne habet. & in futuro de auxiliante habebit. Concedim; & ia atq; donam; uob kmr de dilectissimo

circa uos habem; & habere deinceps cupim; monasteriū s. adonae apli qđ uocat exaulu sitū s. iuxta eccliam

minati. cellis. vinariis. & coquina. cu vineis. ortis. diuersisq; generib; pomorū. Cu curte. & putto. & ingortu ppos

uita qua ex tñ urbe sitū. que ei iuste de pter ptingere diuolunt. Prohibem; aut omne cui libet eccliar sacerdot

nam aplice sede. specialiter epm in cui diocesi constructū ē vider. ita ut nisi ab abbate monasterii fuerit inuit

fideliū. absq; illius psonę conuenerat. pmitate ppetua. ipsi monasterio uřo scdm pdecessorū nřorū priuilegia

licet aliqua uim vel conuersionia inferre adē monasterio in pib; de familiis ei; & ne femina unqua illuc

beat. vel in ceteris ei locis. nec equos. nec colono. ad aliqua seruitū constringat. nisi cui abbas ad utilitate sue nece

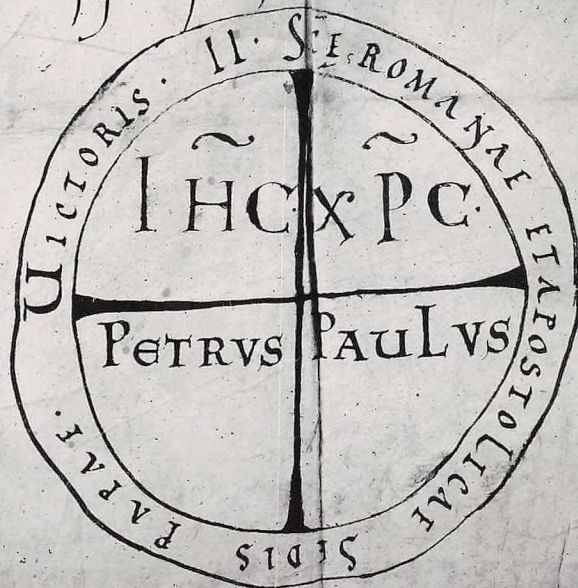
re habeant scdm regulā s. BENEDICTI. sine ulli contradictione psonę. Ceterū v hoc deliberante accepm; ut

regulārī habitu dirigat. concordiaq; conuenienti ecclia tñ studio maneat. ne forte qđ ab sit sub hui priuile

Concedim; & ia que bene quiditū & bene eloquentē uirū et nouū dulcissime fili pdicare uerbu di. auctoritate

abbate gallie seu germanie pmatu sedendi in omni loco conuentuq; nři aplice auctoritate optineat. Abbas

cu[m] fuisset de eade[m] n[ost]ra ap[osto]lica sede tantu[m] iudiciu[m] expectet. V[er]um q[uo]d dalmatice & andalio
 addendu[m] dignu[m] duxim[us] ut q[uo]dquid auctoritate antecessor[um] q[uo]libet n[ost]ror[um] regu[m] & imperator[um] ip[s]i
 qui confirmatu[m] atq[ue] corroboratu[m] statuente[m] ap[osto]lica censura sub diuini iudicii obtestatione ne
 preterea archiep[iscop]o[rum] ep[iscop]o[rum] aut cuiuslibet dignitatis uel conditionis hominu[m] contra hoc n[ost]r[u]m p[re]s[ent]u[m]
 u[er]q[ue] addigna[m] satisfactione insolubiliter inuolutu[m] qui aut pio intuitu se cui[us]modi digne[n]t. & ne u[er]o
 tot[um] omniu[m] bono[rum] deo consequi mereatur. et in celest[is] sede gloriatur.

Datum V[er]du[m] FEB. p[er] manu[m] archiep[iscop]i viceannon[is] s[an]c[t]e Romane & ap[osto]lice sedis archiep[iscop]i

Marburg StA, Hilda Papstentwurf. 1057 Feb. 9

E2

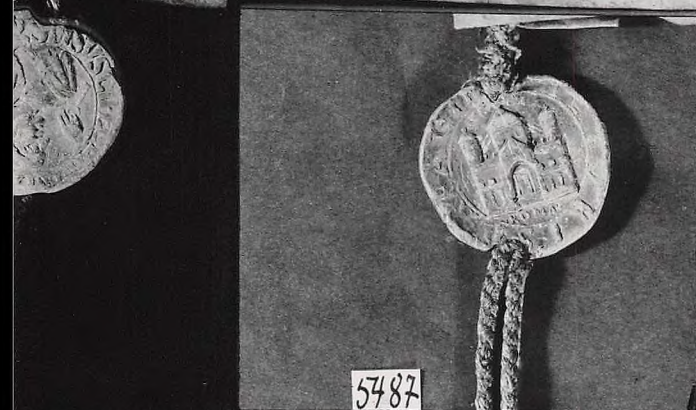
BERTO PIO ET RELIGIOSO ABBATI

¶ qd uocat^r Sylva & pte eide venerabili monasterio. Inq; successorib; inppm.
¶ Alacri deuotione assensum impari. Ex hoc eni lucrū potissimū pmiū deconditorē
¶ qd postulat^r a nob. decemū nra aplice pceptione preconcedere ac pfirmare
¶ uocat^r boehonia iuxta ripa flumini qd Sylva cu omib; reb; mobilib; & immobilib;
¶ filii vri q; successorib; abbatib; inppm p magno nro amore nimiaq; dilectione qua
¶ scilicet de genitrici MARIE semp uirgini que uocat^r ad pte. cu omib; mansionib; ca
¶ ta maiore. aua publica & cu omib; adide monasteriu gnegaliter puenit; tam
¶ ore inde urum fuldente monasteriu qualib; ditione habere uel auctoritate pter
¶ tus. nec missaru sollempnia ibide celebrare psumat. Dona v & oblationes. decimāq;
¶ confirmam^r & corroborem^r. Decemū & ia ne alicui psonę magne vel paruę
¶ ingredi psumat. nra aplice interdici^r auctoritate. & ne quis umqua placitu ibi ha
¶ sitati assensu puerit. Ligendi qq; abbate sibi qndo opus fuerit. In te potesta
¶ congruis repositib; nrae sollicitudini ecclesiasticę intimet. qd pte religio monastica
¶ qui obtentu animi qd usq; pccitudinē nrae anorma iusticie aliquando pccuient.
¶ ci LETRI apli di. & nra cū indigne vicariū. & ut ta uo qua successorē nri ante alios
¶ non nisi nra aplice sede benedicat^r. Aqua benedici debet. Et si in aliq crimine ac

secundum quod ab antecessoribus nostris vobis concessum est. concedimus & confirmamus. Igitur generaliter
 in fuldeni monasterio constat fuisse excessu. ita & nostra apostolica auctoritate per hoc nostrum privilegium
 cuius unquam nostrorum post decessorum pontificum romanorum regum ducum marchionum comitum &
 regum quicquam auderet attemptare. Quod si quis presumpserit. sciat se nostri anathematis vinculo
 astringi. si quis obsequauerit. benedictionis gratiam & peccatorum suorum absolutionem a regibus

BE

cellarii & colonienis archiepiscopi. Anno 11. papae VICTORIS 11. Indictione x.

5487

Marbö STA. Fälda Papstinkeden. 1057 Feb. 9

STURMI ABBA.

- i. karta otakar. i. huanorm. xl. Adalera. xli. Aten. xxi. Lantfridi. xxi. Elisabech.
ii. Otakar. xli. Gerbraht. Biligarta. xxii. lordan. xxii. Uuolfbaldi.
iii. Lantsumnde. xli. Hadurh. xli. Hiltuara. xxiii. Herangel. xxiii. Ruben.
iiii. Batolfi. v. Herbera. xli. Uten. Albuualachi. xxv. Adalsumund. xxv. Immu. xli.
vi. Burgrata. vii. Atun. xli. Adalbraht. Lantsumnde. c. Uten. c. Uuilligarta. Uuolfsthi.
vii. Adalberta. Reginsuunde. Otunna. cm. Nandheri. cm. Nandheri. cm. Nandheri. cm. Nandheri.
viii. Arugli. & Gomahilte. Li. Lantfridi. li. Batboten. cvi. Erkanbaldi. cvi. Eggherof.
ix. Rahilte. xi. Raxhary. li. Uuolfbaldi. cxi. Ouuara. Megingozel. Berahsumunda.
xii. Baugulfi. xii. Adalb. li. Eoleuuni. Suuanagarta. cxi. Berahsumunda. cxi. Gifalfridi.
xiii. Haguneth. Nandhath. & Erlangi. li. Albuuunde. cxi. Batfridi. Arnunsi.
xiv. Cumbrabti. xvi. Otakar. Lantfridi. Adalharti. cxi. Uualstfridi. Herminoti.
xv. Eginen. xvi. Leidrag. Li. Bernekari. Batolfi. cxi. Regimbrati. Uuolfstari.
xvii. Uuighelmu. Li. Benedicti. Gumberti. cxi. Gumberti. cxi. Gumberti.
xviii. Herminoti. Lxi. Geilrata. Lxi. Uualtheri. cxi. Einheri. cxi. Raddungi.
xix. Rödadrude. Lxi. Flonberg. Biludrude. cxi. Gammami. Adalb. Erkanbaldi.
xx. Nordb. Hagtmunt. Uualtheri. Arnunsi. cxi. Nodilbrati. Edigami. Eatebarga.
xxi. Adalgarra. Lxi. Uuolfbaldi. Nandheri. cxi. Hemsumunda. Albuuunde. Rahilte.
xxii. Adalfrides. & Suongari. Utoni. Adalharti. cxi. Uuolfgeri. Gumbilte. & Johing.
xxiii. Eginota. Lxi. Lantfridi. Bernheri. cxi. Bettoni. Raxfridi. Concate. Nardalab.
xxiv. Erumunni. Lxi. Erumunni. Altrates. cxi. Baldsumunda. Batboten.
xxv. Leidrag. & Leidrag. Bernekari. Suuofheri. cxi. Erumunni. Bludnota. Lantbraht.
xxvi. Raxholfi. & Eginoloni. xxi. Elisabech. Geilrata. cxi. Liobolgi. Xonanoti. Gortbraht.
xxvii. Rödolgi. Raxhary. Lxi. Burgrata. Lxi. Siggoni. Concate. Batgari. abb. & Riholf.
xxviii. Otakar. Raxhary. Lxi. Ederammi. Lxi. Ouuara. cxi. Atun. Sandolfs. Erkanrati. Plurmo.
xxix. Bernhary. Raxhary. Nandheri. Uuilligarta. cxi. Berthara. Adalbyga. Hiltu.
xxx. Otun. Adalbraht. Lxi. Uuigara. cxi. Erkanbaldi. Eolerich. Tefel denante.
xxxi. Rantulfi. Lxi. Ederammi. Nandheri. cxi. Röhngi. cxi. Megingozzi. cxi. Uuilligarta.
xxxii. Nandhary. xc. Otakar. Röhngi. cxi. Megingozzi. cxi. Uuilligarta.

Mary StA Hss K 424, fol. 2^r

In nomine scē et indiuidue trinitatis. Ego geyphing dono atq: trado
pro filio meo uicogario ad scm bonifatū quicquid in osthemero martēu
habere uisus sū proprietatis in arborib; et in terris cultis et incultis. campis
siluis. pratis. pascuis. aquis aquarūue decursib; mobilibus et in mobilib;
sine ullius contradictione p sone sub nexa stipulatione. et seruū unum
nomine fricko. sub istis testib;: Sparzalā. Sigisfrid. Quirger.

Gegalo. p. Quirger. p. Helmsfrid. p. Stareman. p. Callman. p. Sibigelo. p.
Bathfrid. p. Ermenolt diac uingbalt. d. Gerbalt sub d.

+ In nomine scē et indiuidue trinitatis. Ego fridohelm cogitans
pro salute anime meę et debitorū meorū. dono atq: trado ad scm bern
bonifatū martīrē xpi in p̄agrapfeld in bernrod. quinq: mōbas p
cū v. mansis & ad unā quāque hōbā xxx ingera cū mancipiis xx
quorū unus ē Regimunt cū quo uestimenta aliorū et traditionē facio
exactione et eo pacto ut quā diu iuxero mihi unus fructuarium
et inseruitū habeā. et p̄ obitū meū in contradictione ad p̄dictū scm
p̄tineat. Testes huius traditionis: + Domil hadonarius abb. Harro. p.
Harcho. p. Adalger. p. Morichio. p. Quirger. p. Eggihart. d. Egilolf. d.
Diegri. d. Bacheriet. Gerbalt. sub d. Diearh. p. Thotgoz. sub d.
+ Maltegis

Maibj STA Hm. k 424, fol. 9^r

Traditio de abunheim henrich regis

Hanc traditionem ex imperio domini henrichi serenissimi regis
kuonradus comes manusua in uormazfelde stipulatione
subnixa peregit presentibus hifceftibus quorum nomina subius
continentur ut ea que in presenti armario sigillo regis cū in
munitate firmantur & iam titulatione firma habeantur testā
+ Grimoldus. + Eupolfus. + Uuarmunt. + Uodalfrh. + Uuarger
+ Beteuuart. + Adalhart. + lahheri. + Bruning. + Ebernand.
+ Rihcho. + Adalolt. + Sigisfrid. com. + Alcebrabt. + Erih. + Helnbraht
+ Thiodolt. + Bruning. Adalbraht. Gundheri. tē Adalbraht
Cezzolf. folenand. Gerolt. Hartræt. Adalhelm. Ruotbraht.
Eggihart. Beraholt. Alarh. Gerlah. Altduom. Gundolt. Suonheri.
Reginboto. Azacho. Gerhart. Uuolfhart. Birnicho. Folcebrabt.

Redmms
/..

In curuualohon ad curte scī bonifacii que reamnis uocat. ptenent man
se. xij. Ex his ueniunt libe. xij. Ibi sunt. iij. ecclesie. ex his singulis sōt
x. infestuitate scī michahelis dabunt. Sunt etiā ibi. iij. montes quocant
alpes. ex singulis his debet decaseis uenire. tria milia. & tres saginati porci.
ibiq. sē. dñe mansiones. ex una debent sōt. xxx. Ex altera. xiiij. de
grano & foeno. unū plenū stabulū. & si aut ipse abba aut suū nuntiū
mittere. presbit cū sua ppare illū debet. pcurare. & unū palliū debet
adquirere. & si inuenerit. psoluat ministeriū;

Marby SA Hss. K 424, fol. 9^v

In nomine scē & indiuidue trinitatis. licet parua & exigua sint que pro immensis peccatis nris
 dño conditori nro offerimus. tamen ipse pius non quantitatē muneris sed deuotionem animi
 prospicit offerentis. Ideo ego Gerhardus & coniux mea Snelburg communi consilio parique
 uoto donationem nre proprietatis facimus scō saluatori. scōque bonifacio ad monasterium
 quod dicitur funda. ubi ipse scs aeglonosus martyr sacro requiescat corpore & ubi dominus
 abbas Hadamarus preesse uideatur. hoc est quod donamus in pago grasfeld in comitatu boipponi
 comitis quicquid ad nos pertinet in schilturode. & in bellinrod. uel etiam in gressfeld. pro salute
 animarum nrarum totum ex integro potestati tua manu donamus ad prefatum locum a nobis
 iam penitus desolatum illucque iure hereditario perpetuo possidendum. Predictus etiam ut
 nerandus abba de iis locis accommodauit nobis in beneficium haec loca id est milizza & cella.
 nobis addies uite nre seruendum. ut quisquis nrm id est ego gerhardus aut coniux mea
 Snelburg longiore uiuat tempore hoc beneficium hoc est milizza & cella habeat & post
 obitum utriusque nrm iterum illuc unde nobis accommodatum est reuertatur. si uero postea
 aliquis hoc ipsum facere uoluerit ad nos nra proprietatis integre redeat. Acta est haec tra
 ditio & hoc pactum anno dominice incarnationis. Dcccc xlviij. indictione. ij. Regnante
 atone rege. Regni uero eius anno. viij. sub titulacione istorum testium. **DOMINUS**
ABBAS HADAMARUS. Hatto presbiter. Morichoprt. Friderib diaconus. Ruoduuin presbiter.
 Thierib subdiaconus. Abbo subdiaconus. + Raegel. Rimis. Oeloh. Buobo. Adalote.
 Endohelm. Uuigfrid. Langfrid. Albrith. Regino. Matto. Almar. Helichrath.
 Ruodi. Luth. Runzolf. Heribrath. Adalhart. Hatto. Huozzi. Beulo. Uualcan.
 Gerhelm. Ramote. Folchbrath. Helpherat. Herang. Geberat. Arger. Salaman.
 Albuuin. Ratbrath. Albuuin. Hadabrath. Hagano. Adalote. Egi. Ruodote.
 Fridicho. Gotthelm. Friderib. Gernolf. Sigisfrid. Adalram. Boto. Billing. Buobo.
 Gernid. Metthuring. Uuillibrath. Gerhart. Folcith. Meginote.

Schiltur
 bellinrod.
 Gressfeld

StA Harburg
K 424 Bl. 29^r

DE MAÇONIA

Kurt Gottrade Telisabet

Kurt Adalfrides

Kurt Hiltrihof

Kurt Lantfrides

Kurt uualtheres

Tract iordanae

Tract sandulfes

Tract asolfes

Tract uuillen

Tract uualtheres

Tract herimtes

Tract rahhilde

Tract siggen

Tract gisulfredi

Profar atae

Tract gunchilde

Tract petten einhartes

uuolfhastes iurmingeres

Tract uualthfrides

Tract adalgozes

Tract burgraderlösa

Tract oormundes ierindrudis

Tract adalfridis songare

Tract richolfi & agiloni

Tract fröridi i gebahst

Tract atae

Tract gundrunni

Tract pernharu uuathad.

Tract adallaug.

Mary StA Hss K 424, fol. 29v

fol. 71
& meliorata n̄ minorata. Actū dominicæ incarnationis
deccc xxv. Indictione. iij. xiiij kl marc. Anno xij. regni
hludouici p̄ssimi regis. Signi germunt qui hanc traditi-
onē fecit. siḡ berahart. siḡ uualtolfi. siḡ herimoti. siḡ uuah
honi. siḡ reginhart. siḡ folgeri. siḡ ratgasti. siḡ isanhart
+ lantfridi. + heritoni. + herimari. + adalhart. + assonis. + regin-
heri. + tellingeri. + eburhart. + altmanni. thiotmar scripsit
actamar. gundolf. stillimvot. thiotuun. sigimar.

Notum sit omnibus fidelibus quod quidam uir nomine kristan sub
principe magno henrico furto raptos equos in domos in salzungun
p̄ pastoris fuldensis coenobii cui nomen hadamarus. & noxę conuictus
in uulgar concilio sub pignore tradidit in manum fidelem bopponi
comiti. In cuius & iam comitatu iacēt quicquid in bā feldonomarkeu
& in heidu biuange habere usus est in campis & siluis seu pratis aquis.
a quarumue decursibus & omnibus que iure hereditario illic habuit.
& ipse boppo comes tradidit hanc ipsam hereditatem ad s̄m bonifacii
mart̄rem xp̄i ut firmiter illic in contradietia maneat. Iste testes
qui uiderunt & audierunt. Helichah. Rumolt. Uualmunt.
Otung. Geberoh. k̄ Geberoh. Fryderih. Adalhelm. Sindicho.
k̄ Sindicho. Rohing. Rodolt. Haytunc. Anno.

Anno dominicę incarnationis deccc xxviii.

Indict. ii. Anno xii regni p̄ssimi regis henrichi.

h. v. d. b. f. y.

Navy STA Hn. K 424, fol. 71^r

Alia sunt ad
firmis

adaustrū uero meū propriū. nā non & quintam aream cuius ad occidentē
& austrū habet scilicet albanus ad orientē scilicet maſtinus ad aquilonē propriū
reſiſt. & intermiſit. mogontia cenſum pratu quarū ab una
parte habet. ab alia. ab alia. rihhelm teſtaueroparſeſt ab alia
ſtrata uſq. ad hrenū. hæc itaq. omnia cō domib; & edificis omnib; q;
adiacentiſſiſ tradidit ad prediſcū locū in limoſinam meam & coniugis
mee lib ſuū de filiis mei hrabangari ad ualitate monachorum
ibidem dō famulantiū. caritate ut hæc mihi & uxori mee pre
dictę pbeneficiū prediſcū abbat. ad tempus ut eñre licet habere
& poſt obitū noſtrū cū omni augmentatione ad rectores prefati mo
naſterii redeat. ſacta traditio in monaſterio fulda anno dom. incarnat
decē xij. Indicē xv. regni uero h ludouichi. imp anno. viii. menſ
decemb die. iiii. kalendarū Ianuariarū. ſcribitur ab hruodolſo
indigno. ſubdiacono.

In xpī nomine ego germunt dono atq. tradidit omne propriū
& ætē meā ad ſcē bonifatii qui in monaſterio fulda ſacro
requieſcit corpore. ubi uir uenerabilis hrabanus abbat mul
titudine regit monachorū. In pago grapſelde In uilla que
dicitur marceſfeld. & in ipſa marca id ē. In ſiluiſ campis pra
tis paſcuſ aquis aquarū ue decurſib; pecorib; & mancipiſ
quorū nomina hæc ſunt. berſfrid. ot munt. rhiſotbad.
hunolt. uualahberi. hunræ. hitamot. leommot. holomot
roſmot. theotip. adalnuui. rihhelm. herimar. fridinuui
gettuui. herſuuind. cū omni ſuppelleſtali eorū. Etiam rati
one ut ad uſū meū ipſas reſ uſu fructuario poſſideā. poſt
obitū uero meū cuncta quæ tradidi abſq. ulla contradic
tione In poteſtatem ſupradicti abbatis redeant aucta

Marceſfeld.

Marby St A Hrs. K 424, fol. 70^v

TRADICIO UUOLMUNDES

Uolmunt

In nomine scilicet & indiuidue trinitatis ego. uolmunt dono acquerendo
ad scilicet bonifacium marci rem xpi quicquid in uolmuntibus huius habere
dinoscor in pago grapheld in campis & in campis pratis. filius pascuis. Aquis
aquarum: decursibus domibus & edificis mancipiis mobilibus & immobilibus;
quicquid dicitur nominari potest ea uidelicet ratione ut firmiter
& in contra dicta in uia permaneat potestate; & ut illi omnia que in ben
ra facta ad scilicet bonifacium pertinent quam diu uixerem habeam ad meum
seruitum: post obitum uero meum illuc reseruata reuertentur.
Isti sunt qui uiderunt & audierunt presente pio pastore ipsius monasti
Hadamaro qui hanc traditionem accepit. Fricko. Ebur. Egmo.
Diomman. Sigimunt. Reginmunt. Lanfrid. Gerbrant. Arindeo.
Rimis. Abbo. Megmo. Uuargast. Emhart. Herrih. Adalbrant.
Galaman. Otger. Gundakar. Betto. Friderih. Helmbold.
Uuidigo. Albuin. Uuolmunt. Suarzaloh. Sigiram. Hamideo.
Hunolt. Uualman. Almar. Unarg. Hermot. Ato. Cunimunt.

lre

Ebur & Rihind uxor eius tradiderunt ad scilicet bonifacium quicquid
in fundamento marci & in uilla uolmuntibus huius proprietatis
iure habere noscuntur in siluis & in campis. Cora hinc fabus
Altduom. Rimis. Ratgeil. Uuarger. Egghart. Helicbrant.

Diomman. Herimunt. Otger. Uuargast. Reginmunt.

Greifing. hoc pacto ut mancipia sub
nominata in contradiecta quoad usque;

uixerint in suo seruitio habeant quod hec sunt nomina. Reginburg
Reckio. Uuunnihilt.

Margy StA Hrs. k 424 , fr. 71v

163
85
TRADITIO SIGISTEINES IN PAGO GRAPEL DONO
Ego in diu nomine sigistem trado in elemosinam meam
meorumque propinquorum deo & sancto bonifacio martiri christi qui in mo-
nasterio super ripam fluminis quod dicitur fulda sacro quiescit corpore
ubi uir uenerabilis sigihart abbas multitudinem monachorum prece uideat
quicquid proprii habeo in hengisthorphonomarcu coram his testibus;
sigistem in egmfrid uuldebraht Ruotger uualebraht Ceteris
sigiboto ebermunt albuarro diaconus tagabraht geralah asmar bobbo
asmar fregibraht otrihebermuot ludamar ebermunt
facta est traditio Anno Domini Incarnati Decem LXXXIII Intercalariis x kl iun

220
Ego in diu nomine ratheri indignus presbiter trado ad sanctum bonifatium
martirem christi qui in fuldensi monasterio sacro quiescit corpore
ubi uir uenerabilis sigihart abbas monasterii regit in presentia tempo-
re uitae quicquid proprii & actus habeo in comitatu uualahes
in crustero marcu & in sigobah Excepta uice area
traditumque in presentia & uicem esse uolo nulla obsistente persona exactione
ut quamdiu uiuam usu fructuario possideam illud & hoc quod econ-
trario mihi donatum est a prefato abbate in uiolabile tenere firmi-
tate Post obitum ergo meum extoto ad prefatum martirem & memo-
ratum abbatem uel successores eius pro presentia reuertatur auctum bene-
& melioratum facta est autem hec traditio Anno ab incarnatione domini
decem xc regnante gloriosissimo rege Arnolfo in regni anno
feliciter xii kl martii coram testibus his + sig uuilibrahtes + sig
liutgeres + sig Reecheres + sig folcmandes + sig Rihbaldes
+ sig muorltes + sig Albbrahtes + sig Gisalhelmes + sig hitigastes
+ sig Erluuiues + sig hactent + sig helituuiues + sig Ruoduuiues + sig
ratheres presbiter qui hanc confirmationem fieri postulauit Ego indignus
diaconus uirgo & bibliothecarius lussus scripsi

Marby StA Hss. K 424, fe. 83^v

Ego uidelicet hadamar fuldenfis coenobii dñi donante gratia Abba. omnibus
scē ac religioſe xpianitas fidelib; notū fieri cupio. qualiter quidā uir nomine
emicho quandā cōplacionē apud me fieri poſtulauit. Ego quoq; ei petitioni unā cū
conſenſu ſcē congregationis mihi cōmiſſe aſſenſū prebens. manu mei a duocati gerolt
eidem emichoni cōrādi comitis uafallo. in loco qui dicit̃ horegeheim. v. hrobas cum
curtalibus ad eaſdē hrobas iure p̃tinentib; ac mancipia. v. a terra uero ſalica iugera. L. vi
ea uidelicet ratione tradidi. ut ipſe ſingulis annis lib. i. ad miſſam ſcī martini in uillā ab
diſta p̃ſoluat. & ſi ita non reddet cū iniquitate ſua emidet. Poſt obtinū uero ſuū quicquid
in eodē loco illa die adquiſitionis uel poſſeſſionis in qualicūq; re habere uideat̃ totū
ex integro iure hereditario ad ſcī bonifatiū ſuccedat. Prefatus autē emicho tradidit ſcō m
cyn bonifatio in uillā a lehes hēi hroſ. j. cū curtili huiusmodi ^{ab}renuntians. Teſtes. Dñs Abbas
Hadamar. Hatto. Haicho. Adalhart. Egilolf. Cōm̃rat comes. Gerolt. Uogo. Vutger. Baidhart
Hiltebrat. Uodilhelm. Gebo. Franko. Thiodolt. ~~U~~ Ureumart. Focko. Ōzo. Adalbrat
Actum. in kl iūñ anno incarnationis dñi. deſſe xl. anno autē Ottonis regis. v. in ingele
heim. Ego ſcīa uugger p̃. iuſſus hec ſcripſi & ſubnotau

Mary STA Has k 424, fol. 85ⁿ

Marby StA Hss K424, fol. 85^v

Bayb
Inhard.

Isti sunt testes qui uiderunt & audierunt quod quidam presbiter nomine marci cum consensu
sindgmini bobbonis tradidit ad sem bonifacium quicquid proprietatis uisus ha-
bere in loco quod dicitur burlub. & in eundem hunc sonum illis que caputuris que illis in iacent
locis in pago graphelde in nordhemeromaria in comitatu adalbra. in edificiis.
in arvis. pratis. pascuis. aquis. aquarumque decursibus. mobilibus. & immobilibus. & omnibus.
iure ad eum pertinentibus. ea uidelicet ratione ut quando uixerit ei possideat sique ei
placuerit seculum omittere quam ei & alioque uoluerit in monasterio fildaruna
oportuna adhibere mansio cum duobus stipendiis fructuum & tam possideat que tradidit
usque ad exitum suum. postea in uis & dominium prefati christi marci totum & integrum acci-
piatur. Ratolf. diaconus. Eginno. presbiter. Matto. presbiter. Regino. presbiter. Luitloh. presbiter.
Haicho. diaconus. Ezzo. diaconus. Helphrib. subdiaconus. Luitbrach. subdiaconus. Bobbo. comes.
Adalbrach. bobbo filius. Dagolf. Valnat. Vuago. Erkenger. Thieger.

Thioboldes

Ego almar trado pre medio patris & matris mee ad sem bonifacium quicquid
proprietatis uisus sum habere in theoboldes huson in comitatu bobbonis
in pago graphelde. In edificiis in arvis. pratis. pascuis. aquis. aquarumque
decursibus. mobilibus & immobilibus. & omnibus iure ad eum pertinentibus.

Isti sunt testes. Gerolt. presbiter. Thiecrih. presbiter. Adalolt. presbiter. Thiocto. diaconus. Hiltib. diaconus.
Thiomman laicus.

Isti testes uiderunt & audierunt quod Diuro tradidit ad sem bonifacium in
termino soresdorph iuico leimbah sue proprietatis iugera. Lx.
cum mansa in qua ipse habitauit cum domo in ea edificata & cum aliis
edificiis in ibi constructis sicut idem ipse eandem arcam circum septam
habuit cum tribus mancipiis quorum hæc sunt nomina. Rammunt.

Ratsunt. Item Rammunt. fratresque uescituram cum stipulatione
pegerunt coram istis testibus. Haicho. presbiter. Vuieger. presbiter. Solemar. presbiter.

Gerbrach. presbiter. Reginheri. presbiter. Carlman. presbiter. Ermenolt. diaconus. & ipse Diuro.
& filius ei Reginuuar. Lantbrach. Dato. Sigerh. Salaman. Bahbalch. Vuigmust.
Vuarrh. Ellih. hirt. X Megimbald. Hamdeo. Erphheri. Vualtger. Albrach.
Matto. Eborh. Eginno. Balchhert. Egghart. Sigleth. Reginolt.

hanc. ac perpetuam tradiderat. apertum tunc locum ad apprehendendum quocumque auferre vel abalienare

vel eorundem hinc perpetuo cederet aut remaneret. Con. hominum. & ad pbenam eorundem hinc

delet in ipso monasterio. ut loci isti. scilicet. Salsano. Ingimure. Sulabo. Wtham. Dnocho.

perpetuam monasterio. id est. Salsano. Ingimure. Sulabo. Wtham. Dnocho. ut in his locis que

delet. Ingimure. Salsano. Ingimure. Sulabo. Wtham. Dnocho. ut in his locis que

in ipso monasterio. id est. Salsano. Ingimure. Sulabo. Wtham. Dnocho. ut in his locis que

delet. Ingimure. Salsano. Ingimure. Sulabo. Wtham. Dnocho. ut in his locis que

in ipso monasterio. id est. Salsano. Ingimure. Sulabo. Wtham. Dnocho. ut in his locis que

delet. Ingimure. Salsano. Ingimure. Sulabo. Wtham. Dnocho. ut in his locis que

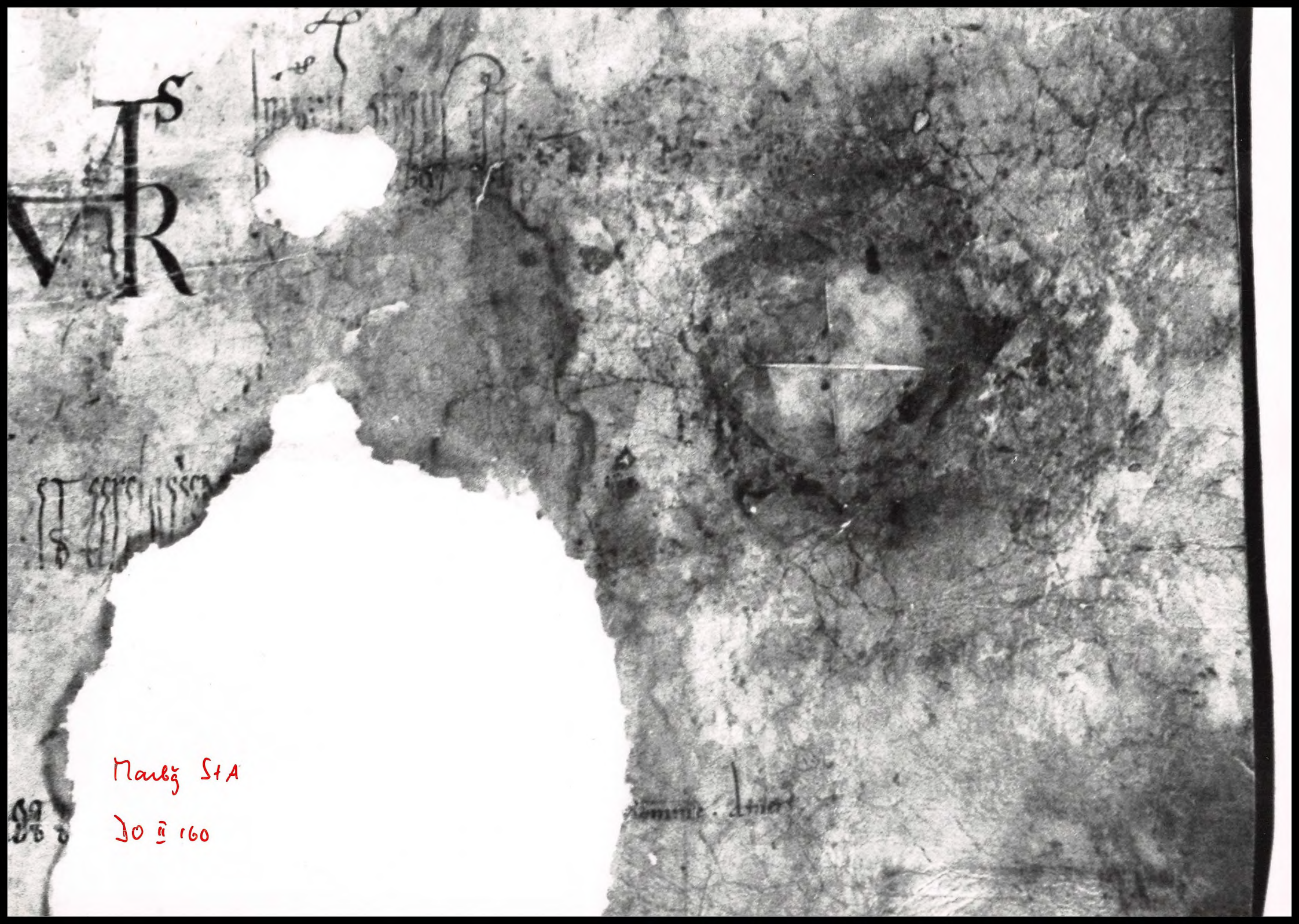
Marby
Sta

Do II 160

Manus STA

Do II 160

lib. quarta. firm.
ce. fuldenis aecclie abb.
tante & postulante. quatin
ipso sollempni traditu. h
oc nre auctoritatis imm
filius sui in null
quapp. fidelis nre. t
reliqui. & ceteri. de mand. regio. dei. Iohannis Bap. de. & ceteri. fidelis
Willa. eig. filius. Wicfrido. &
hoc nre auctoritatis preceptum. si magis dignatum
legit preceptum. ut null. successore. nre. Regu. sue. imp. atq. neq. aliq.
Jancheim. & pater tu. mona. te. Radach. & remedio anime sue. sue.

Marbž StA

Jo 160

Marg
Sta
Do 160

Ich bin der Herr
der Herr der Herr
der Herr der Herr
der Herr der Herr

N

Ich bin der Herr
der Herr der Herr
der Herr der Herr
der Herr der Herr

Dieo. xii. K. 19
der Herr der Herr
der Herr der Herr
der Herr der Herr

Zacharias papa bonifacio epo & p̄cum in monasterio ab eo constructo successim
abbatibus in p̄pectuū. Quo semp sunt concedenda que rationabilib; congruunt desideriis. oportet
ut deuotioni conditoris pie constructionis auctoritas in priuilegiis prestandis minime denegetur.
Igitur q̄a postulatū anob; quatenus monasterii saluatoris ac constructi in loco dūcatur boconia
erga ripam fluminis uultu priuilegiū sedis apostolice infulis decoretur. ut subiurisdictione scē nr̄e cui
dō auctore deservim; ac te consecratū nullius auctoritate uis ditionib; submitatur. Pro qua rē p̄us desi
deris fauemes. hac nr̄a auctoritate id q̄ exposcitur effectui mancipam; & ideo omne cuiuslibet eccle
siae sacerdotē in p̄fato monasterio ditione qualibet habere aut auctoritate p̄ter sedē apostolicā phibem;
ita ut nisi ab abbate monasterii fuerit inuitatus. nec missarū ibide sollemnitate quispiam p̄sumat
omnimodo celebrare. ut p̄fecto iuxta id qd sub iurā apostolice sedis firmitate priuilegiū consistit.
inconcussē dotam p̄maneat. locis & rebus. tam eis quas moderno tempore tenet uel possidet.
quāq; futuris temporib; in iure ipsius monasterii diuina pietas uoluerit augere ex donis & oblationib;
decimisq; fidelium absq; ullius p̄sonae contradictione firmitate p̄petua p̄suet; Constatum quoq; p̄huius
decreti nr̄i paginā. utq̄cūq; cuiuslibet eccle p̄sul. uel quacūq; dignitate p̄dita p̄sona. hanc nr̄i priuilegi
cirtā. quā auctoritate principis apostolorū firmam; s; conerare conptauerit. anathema sit. Quam
di incurrēt saceti scōrū omniū exortis existat. & nihilominus p̄fati monasterii dignitas anob; indulta
p̄petualit inuolata p̄maneat apostolica auctoritate submota.

751 (M. 6)

Manus. StA. F. 126. 54. 15. 16.

Marby StA

Felder Stiftsand.

751 (October 61

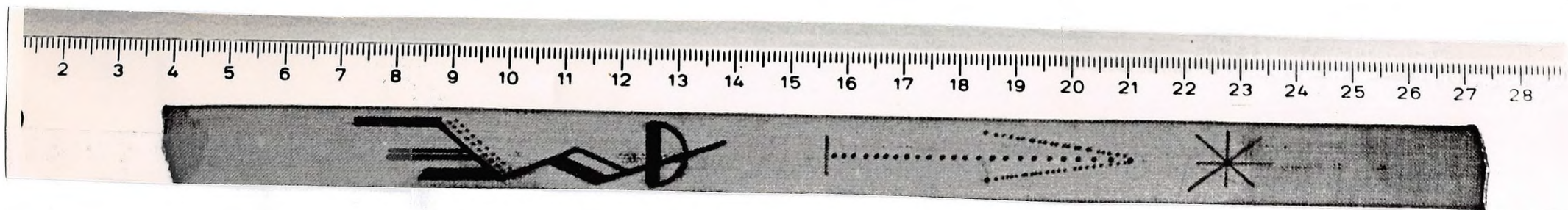
Zacharias papa bonifacio epo & p[re]m[un]i in monasterio ab eo constructo successum
 abbati bus in p[re]petu[um]. Quo semp[er] sunt concedenda que rationabilib[us] congruunt desideriis. q[uo]d
 ter ualde uocati conditoris pie constructionis auctoritas in p[ri]uilegiis prestandis minime denegetur.
 Legitur q[uo]d postea a nob[is] quatenus monasteriu[m] sancti t[er]entii ac constructu[m] in loco q[uo]d dicitur beconia
 erga ripam fluminis ualtraba p[ri]uilegiu[m] sedis apostolice insulis decoretur. ut sub iurisdictione s[an]c[t]e n[ost]re cui
 do auctoritate deserui[m]us ac t[er]e consecratu[m] nullius alicuius ac t[er]e iurisdictionib[us] submittatur. Pro qua re p[ri]us desi
 deriis fauimus. hac n[ost]ra auctoritate id q[uo]d exposcitur. effectui mancipam[us] & ideo omne cuiuslibet ac t[er]e
 sacerdotu[m] in p[re]fato monasterio ditione qualibet habet. Aut auctoritate p[re]ter sedem apostolicam p[ro]hibem[us]
 ut uenisi ab abbate monasterii fuerit inuocatus. nec missarum ibide[m] sollempnitatib[us] quilibet p[re]sumat
 omnimodo celebrare. ut p[re]fetto iuxta id q[uo]d subnec apostolice sedi firmitate p[ri]uilegiu[m] consistit
 inconcusse dotum p[er]maneat. locis & rebus. tam eas quas moderno tempore tenet uel possidet.
 quasq[ue] futuris temporib[us] in iure ipsius monasterii diuina p[ro]uidencia uoluerit augere ex donis & oblationib[us]
 decimisq[ue] fideiui absq[ue] ullius p[er]sone contradictione firmitate p[re]petua p[er]suat. Consuetum quoq[ue] p[ri]uilegiu[m]
 decreti n[ost]ri pagina[m] utq[ue] cuiuslibet ac t[er]e p[er]sul. ut quacumq[ue] dignitate p[re]dicta p[er]sola. hanc n[ost]ri p[ri]uilegiu[m]
 carta qua auctoritate principis apostoloru[m] firmamus tenere temptauerit. anathema sit. Quon
 di incurrat sacro scoru[m] omniu[m] exco[m]m[un]icatio existat. Conhilominus p[re]fatu[m] monasteriu[m] dignitas a nob[is] indult
 p[re]petualit[er] inuolata p[er]maneat apostolica auctoritate subnec.

Abb. 1: Kopie des Privilegs von Papst Zacharias von 751 aus dem 10. Jh.
 StAMR, Urk. 75, Nr. 1.

G. A. Hedwig - S. Zwies, Repertorium d. Hess. StA Nassau, Urk. 75. Reichsarchiv K. d. d.
 St. h. Arch. (2011)

Agapitus ep̄s seruus seruorū dī Hadamaro uen̄ abbati. et
renouato. suisq. successoribus abbatib; in ppetuū. Quō sem
ut deuotioni conditoris pie constructionis auctoritas in p
quatenus monasteriū saluatoris ac nouiter renouatū in loco d
infulis decoretur ut sibi iurisdicione scē n̄re cui dō auctore
mutatur. pro qua re pijs desideriis fauentes hanc n̄ram au
ecclē sacerdotē in p̄fato monasterio dicionē quālibet ha
bate monasterii fuerit inuitatus. nec missarū ibidē sollemn̄
subiectū apostolice sedis firmitate priuilegi cōsistit in
tenet uel possidet quāque futuris tēporib; iniure ipsius
decimisq. fidelium absq. ullius p̄sone cōtradictione firmit
ut quisq. cuiuslibet ecclē p̄sul uel quacūq. dignitate p̄
firmamus temerare tēptauerit anathema sit & iurā dī in o
nasterii dignitas a nob̄ indulta p̄maneat inuiolata p̄p
notari e regionari atq. sc̄inari scē romane ecclē in

peū in monasterio ascō bonifatio primitus constructo atq. nouiter
se concedenda que rationabilibus congruunt desideriis oportet
priuilegiis p̄statis minime denegetur igitur quia postulasti a nob
^{uocatur}
ui. bochonia erga ripā fluminis sultahapriuilegiij sedis apostolice
deservimus eccle. cōstitutū. nullius atterius eccle. iurisdictionibus sub
torratē id qd̄ exposcitur effectui mancipamus et ideo omnē cuius libet
bere aut auctoritatē p̄ter sedē apostolicā phibemus ita ut nisi ab ab
ritatē quispiā p̄sumat omnimodo celebrare. ut profecto iuxta id qd̄
conculse dotatū p̄maneat locis ac rebus tamen is quas moderno tēpore
monasterij diuina pietas uoluerit augere ex donis et oblationibus
te p̄petuo p̄fruaturs. Constitui mus quoq. p̄huius decreti n̄ri paginā
dita p̄sona hanc n̄ri priuilegiij chartā quā auctoritate principis aptox.
urrentis acētū scōrū omniū extorris existat. et nihil hominis p̄fati mo
tualit̄ apostolica auctoritate submixa. Scriptū p̄manū stephani
mense ianuatio et indictione .vi. Datū. iiii. nonas ianuarias

Agapitus ep̄s seruus seruorū dī · Hadamaro uen̄ abbati · et p̄cū in m̄
renouato · suisq̄ · successoribus abbatib; in p̄petuū · Quō semp̄ f̄t conce
ut deuotioni conditoris p̄e constructionis auctoritas in p̄uilegi
quatenus monasteriū saluatoris ac nouiter renouatū in loco qui boche^{uocatur}
in fulis decoretur ut sibi uis dictione sc̄e n̄re cui dō auctore des̄erui
mutatur · pro qua re p̄is desideris fauentes hanc n̄ram auctoritatē
eccl̄e sacerdotē in p̄fato monasterio dictionē quālibet habere aut
bate monasterii fuerit inuatus · nec missarū ibidē sollemnitate qu
subiectū apostolice sedis firmitate p̄uilegi c̄sistit inconculse
tenet uel possidet quāque futuris tēporib; iniure ipsius monaster
decimisq̄ · fidelium absq̄ · ullius p̄sone c̄tradictione firmitate p̄petu
ut quisq̄ · cuiuslibet eccl̄e p̄sul uel quacūq̄ · dignitate p̄dita p̄sor
firmamus temerare tēptauerit anathema sit & iŕa dī incurrens ac
nasterii dignitas a nob̄ inducta p̄maneat inuiolata p̄petualit̄ a
notariis & regionalibus atq̄ · scriptariis sc̄e romane eccl̄e in mense i

Agapitus ep̄s seruus seruorū dī Hadamaro uen̄ abbati. et p̄cū in m̄
renouato. suisq. successoribus abbatib; in p̄petuū. Quō semp̄ f̄t concu
ut deuotioni conditoris p̄e constructionis auctoritas in p̄uilegi
quatenus monasteriū saluatoris ac nouit̄q. renouatū in loco qui boche ^{uocatur}
infulis decoretur ut sibi iurisdicione sc̄e n̄re cui dō auctore deservit
mutatur. pro qua re p̄is desideris fauentes hanc n̄ram auctoritatē
eccl̄e sacerdotē in p̄fato monasterio dicionē quālibet habere aut
bate monasterii fuerit inuitatus. nec missarū ibidē sollemnitate qu
subiectū apostolice sedis firmitate p̄uilegiū c̄sistit inconculse
tenet uel possidet quāque futuris tēporib; iniure ipsius monaste
decimisq. fidelium absq. ullius p̄sone c̄tradictione firmitate p̄petu
ut quisq. cuiuslibet eccl̄e p̄sul uel quacūq. dignitate p̄dita p̄sor
firmamus temerare tēptauerit anathema sit & iurā dī incurrens ac
nasterii dignitas a nob̄ inducta p̄maneat inuiolata p̄petualit̄ a
notari ^{et} et regionarii atq. scriniarii sc̄e romane eccl̄e in mense i

peū in monasterio a scō bonifatio primitus constructo atq. nouiter
p se concedenda que rationabilibus congruunt desideriis oportet
priuilegiis pstandis minime denegetur. igitur quia postulasti a nob
^{uocatur}
qui bochonia erga ripā fluminis fultah a priuilegiis sedis apostolice
e deservimus ecclē cōstitutū. nullius alterius ecclē iurisdictionibus sub
tortatē id qd expositur effectui mancipamus. et ideo omnē cuius libet
abere aut auctoritatē pter sedē apostolicā phibemus ita ut nisi ab ab
nitatē quis piā psumat omnimodo celebrare. ut profecto iuxta id qd
conculisse dotatū pmaneat locis ac rebus tam eis quas moderno tēpore
monasterii diuina pietas uoluerit augere ex donis et oblationibus
ate ppetuo pfruatur. Constitui mus quoq. p huius decreti nri paginā
ōdita psona hanc nri priuilegii chartā quā auctoritate principis aptox
currens ac etu scōrū omniū extorris existat. et nihil hominus p facti mo
etualit apostolica auctoritate submixta. Scriptū p manū stephani
mense ianuatio et indictione. vi. Datū. iiii. nonas ianuarias

peū in monasterio ascō bonifatio primitus constructo atq. nouiter
 p fē concedenda que rationabilibus congruunt desideriis oportet
 priuilegiis pstandis minime denegetur igitur quia postulasti a nob
^{uocatur}
 qui bochonia erga ripā fluminis fultahā priuilegiū sedis apostolice
 e deservimus ecclē cōstitutū. nullius alterius ecclē iurisdictionibus sub
 iectiōne id qd expositur effectui mancipamus et ideo omnē cuiuslibet
 auctoritātē pter sedē apostolicā phibemus ita ut nisi ab ab
 nitate quispiā psumat omnimodo celebrare. ut profecto iuxta id qd
 in concuisse dotatū pmaneat locis ac rebus tam eis quas moderno tēpore
 in monasterii diuina pietas uoluerit augere ex donis et oblationibus
 ate ppetuo pfruatur. Constituimus quoq. p huius decreti nri paginā
 dīta psona hanc nri priuilegiū chartā quā auctoritate principis aptox
 currens ac etū scōrū omniū extorris existat. et nihil hominus p facti mo
 etualit apostolica auctoritate submixa. Scriptū pmanū stephani
 in mense ianuatio et indictione .vi. Datū .iiii. nonas ianuarias

omniū do in regni celestib. adscibatur. Igitur quia p̄ interuentū domni ottonis excellentissimi p̄missimq. imp̄ aug. p̄inq.
ecclē defensoris p̄nominatus ueterinarius abbas postulauit a nob. quatenus uenerabile monasteriū cū p̄esse uideatur qd soli
facio ep̄o ad honore dī & dñi n̄r saluatoris in loco ^{quorū bōnia} quidā erga ripam fluminis uulsa constructū. p̄uilegi summe sedis a
coretur. & sicut p̄fissimi pape zacharie constitutionē aliorumq. uenerabilium pontificū p̄decessorū decessorūq. n̄ro
scē n̄re cui dō auctore defertur ecclē sub positū ē. ita p̄p̄uilegiū temporib. p̄seueret. & nullius unquā alterius ecclē u
quap̄pter p̄is desideris fauente hac n̄ra auctoritate id quod exposatur digno effectui mancipamus. Ideoq. omnē e
sacerdotē imp̄fato monasterio dicationē quā libet habere aut auctoritatē p̄ter sedē apostolicā phibemus ita ut n
terū fuerit. inuitatus nec missarū ibide sollempnia quispiam p̄sumat omnimodo celebrare. ut p̄fecto iuxta id q
lice sedis firmitate p̄uilegi hanc consistit. in eo cūssit omni tempore. dotatū permaneat. locis & rebus uniuersa
a primordio sibi uindicare debet. uel quasimoderno tēpore tenet & possidet. quoniam quas futuris temporibus
monasteriū diuina prouidentia augere ex donis & oblationibus decimisq. quorumlibet xp̄i fidelium uoluer
persone contradietione firmitate perpetua p̄statur. Adiciunt autē p̄ magno amore p̄fati p̄missi &
Ottonis imperatoris augusti specialiter constituimus ut isdem uuldensis abbas ante alios abbates gallic seu germ
in omni loco quo conueniant obtineat. nec non et archi mandrita consultor & honorabilior n̄ra apostolica au
Constituimus quoq. p̄huius n̄r decreti paginā ut quicumq. cuiuslibet ecclē p̄sul uel quacūq. dignitate
n̄r p̄uilegi tenorē quē auctoritate beatorū apostolorū principis cuius uice fruimur confirmamus & re
& transgredi temptauerit anathematis & iram dī omnipotentis incurrens. actū omnīū scōrum alienus. exisi
p̄fati monasteriū dignitas a nobis indulta p̄petualiter inuolata p̄maneat. apostolica in omnibus auctoritate
Scriptū p̄ manum stephani seruari notari & regionari scē romane ecclē. In mense octobrio & indictione

Datum .vi. Id Nouemb̄is. Per manū Luidonis ep̄i & bibliothecari scē sedis apostolice anno pontific
iohannis terendecimi pape quarto. Imperii uero domni n̄r Ottonis augusti maioris octauo & minoris scē

Anno Domini Incarnationis .DCCC. LX. VI.

Abb. 2: Privileg von Papst Johannes XIII. für Fulda mit Bestätigung der Exe ^{in hoc}
des Klosters und der Vorrangstellung des Abts, 969 November 8.

StAMR, Urk. 75, Nr. 74.

A Hedwig - S. Jores, Repetitorium d. Hess. Hist. Mainz, Lk. 75
Reichsabt Fulda. 500 Jahre And. (2011)

Silvester epe. servus servorum dei et cardinalis religiosus abbas venerabilis monasterii sancti christi martyris Bonifacii. et prius in eodem
venerabili monasterio utriusque successoribus in perpetuum. Quo semper sunt excedenda que rationabiliter congruunt desideriis. oportet.
ut devotioni conditoris pie constructionis auctoritas inprimis suis prestandis minime denegari. Igitur quia postulasti a nobis. quatenus
nunc monasterium saluamur Bonifatio constructionem in loco boronia erga ripam fluminis fulda.
privilegiis sedis apostolice insulis decorari. et sub eius ditione in christi domino auctore deservimus ecclesie ascriptum. nullius alienius ecclesie
iuris ditionibus submittatur. Quare piis desideriis faventes. aeterna auctoritate id quod expositum. effectui mancipamus. Et ideo
omnem cuiuslibet ecclesie sacerdotem ut episcopum in prefato monasterio ditionem qualibet habere aut auctoritate preter sedem apostolicam
prohibemus. ita. ut nunc abbas monasterii sui iurisdictionem nec missarum ibidem sollempnitatem quispiam presumat omnino celebrare.
ut profecto iuxta id quod sub apostolice sedis firmitate privilegii consistit. inconcusse donatum permaneat. Locis preterea tam
eis quas moderno tempore tenet et possidet. quam quas futuris temporibus in iura ipsius venerabilis monasterii divina pietas
augere voluerit. decimis et oblationibus decimisque fidelium. et nullius persone contradictione firmitate perpetua persolvant. Con
stitutum quoque. per huius decreti nostri paginam. ut quicumque cuiuslibet ecclesie presul. ut quacumque dignitate preedita persona. hanc nostri pri
vilegii cartam. quam auctoritate principis apostolice firmitate. temerare temptaverit. anathematis. et iram dei incurrens.
decretum omnium sanctorum in christo. et nihilominus prefati monasterii dignitas a nobis indulta perpetually inviolata
permaneat. apostolica auctoritate. sub iura. Scriptum per manus theodori notarii regionarii ad quod seminarii sancte Romane ecclesie.
in mense martio et indictione prima. Datum. vi. kalendas aprilis pontificatus nunc Nicolai primicerii sancte apostolice sedis Anno de principio pontifica
tus domini nostri Silvestri primi pontificis iulianus salis iunior per in sacratissima sede beati petri apostoli primi in mense junio. a.

Marg. S. A. Fulda. Papst Silvester II.
Silvester II.

18

18

Silvester epe. servus servorum dei charbaldo religioso abbat venerabilis monasterii sancti christi martyris Bonifacii. & pater noster
venerabili monasterio usque successoribus in perpetuum. Quo semper sunt cecedenda. que rationabilibus congruunt desideriis. oportet.
ut devotioni conditoris pie constructionis auctoritas in privilegiis prestandis minime denegetur. Igitur quia postulasti a nobis. quod
monasterium saluamur. Bonifacio constructum in loco botoma ex arripa fluminis sulda
privilegiis sedis apostolicę in fulis decoretur. & sub eius ditione in re cui deo auctore deservum ecclesię constitutum. nullius alienius ecclesię
iuris ditionibus submittatur. Quare piis desideriis faventes. ac nostra auctoritate id quod expositum. effectui mancipamus. Et ideo
omnem cuiuslibet ecclesię sacerdotem vel episcopum in prefato monasterio ditionem quolibet habere aut auctoritatem preter sedem apostolicam
prohibemus. ita. ut nunc abbat monasterii sui iura non mutet. nec nullus ibidem sollempnitatem quispiam presumat omnino celebrare
ut profecto iuxta id quod sub rectu apostolicę sedis firmitate privilegii consistit. inconcussa dotatum permaneat. Locis prebent tam
eis quas moderno tempore tenet et possidet. quam quas futuris temporibus in iura ipsius venerabilis monasterii divina pietas
augere voluerit. quod omnis & oblationibus decimisque fidelium a se quisque nullius persone contradictione firmi. ac perpetua persolvat. Co
stitutum quoque. per hunc decretum paginam. ut quicumque cuiuslibet ecclesię presul. ut quacumque dignitate prebent persona. hanc nostri privilegii
legem karitatem. quam auctoritate principis apostolicę si temerare temptaverit. anathema sit. & ipsa diu incurrens.
de cetero omnium seculorum excois. & nihilominus prefata monasterii dignitas a nobis indulta perpetua sit inviolata
permaneat. apostolica auctoritate. nuxa. Scriptum per manus theodori notarii regionarii. atque seminarii sanctę Romanę ecclesię
in mense martio & in ditione pona. Datū. vi kl apt per manus nicolai primicerii summe apostolicę sedis. Anno deo propicio pontifica
tus domini nostri silvestri pmi pontificis universalis uniois per in sacratissima sede beati petri apostoli pmi in mense junio. i.

Nauy St A, Felda

(999) III 27

P. Sturtevant II.

Nach SA, fide ^{St. Barbara} Papsturkunden 999

St. Karoline

Indi nomine ego Erchanbaldus di gra sce 909ontine sedis archieps. fuldenfis aut
dignū existimans assensū p̄bere. degeu suggestionē dilecti filii mei landonis com
habere cupiens. rogauit ut aduocatione fuldenfis ecclie que se attingeret in mei p̄sen
quise p̄securū undiq. attingunt pax & concordia firmior p̄maneat. cū suorū ter
queat. Qd pactū pacis & concordie cū placuisset omib. capitulis quā maiorib. ad
sub SIGEHARDO decessore meo determinata ueracit̄ didicimus a decessorib. exhaust
infulda. Et sic ascendendo ex ista parte bransi. usq. in lapideū pontē. Inde asc
ibi obliq. sup Owelesbete in ter t̄minos duarū villarū. Diodegichehusun & Hertz
Sancenpohd. Et sic recte in Keiddebech in illū pontē. Inde descendendo in Luthja
& p Owebach deorsū infulda. ibi obliq. sup fulda usq. in villā Smalanaba. Et sic
Scanfūlda. Inde p Scanfūlda deorsum in Hertzibach. Inde p Hertzibach ascende
dendo in nigam Calbaha. Et sic p nigā Calbaha usq. in puram Calbaha. Et sic p
Weidemannsbuggun. Et sic sursum in Keinneuech. Inde p Keinneuech
descendendo p uergete Sygephram usq. ad t̄minos uille Hertzibachhusun.
p̄q̄nda uia usq. in Oasengescad in illam Sygata. Et sic p illā Sygata descen
determinationis noticiam p̄cepi subit assignari. Et ne futuris tēpib. possit

peccator adhuc licet indignus. cuius de seculis et de hunc mundum. Quoties iusta peccatorum
 et quant adimplere. Idem enim filius in laudo comes gentium et in se cum omnibus hominibus pace
 et circaduci et decommari iubet. ea videlicet ratione ut inter se et reliquos aduocatos
 finium ut fortius ita etiam concordius unusquisque illorum pacificare ac defendere
 uocatione predicti comitis in ipsi presentia circaduci et decommari fecimus. quemadmodum
 senioribus adhuc in carne spirantibus. Hec est autem terminatio. ubi lalaba influit
 descendendo per flumen usque in frosanaba. et sic per frosanaba ascendendo usque ad luothar
 inflet. et sic oblique super illa fluit. Inde descendendo in Haholdsbach. ibi oblique in
 ibi oblique super lutham usque ad Dgenst in illu fonte. et sic recte ante se in orthobach.
 prima que clericorum uia dicitur usque in Turlhoubeth. et per Turgiu descendendo usque in
 do usque in Amenbrunnun. et sic ascendendo usque ad Stancinstampb. ibi descen
 sura Calbaha descendendo usque in flumina. Inde per flumina deorsum usque in
 usque ad Steckandenstern. Inde in gosam. Inde in uetere Stryepham. et sic
 Inde ad Reggisstett. et sic deorsum per Stryepham usque in Stryfam. et ibi
 descendendo usque in lalaba. Inde deorsum per lalaba usque in fuldam. Qua etiam
 indubium uenit eam descriptionem huius finis.

Marg. STA, Urb. Fulda
 (Nikolaus f. h. j.)

Scripta siue data xviij kal lulij. Anno pmo pontificatus d
ab incarnatione dñi. In die vii. Actum f v

(Riksbald förtulj)

Lo f in di nomine facit An.

17. avg. STA, Turk. Fildes
(Ertanbald faldte)

aldensis aut pcurator adhuc licet indignus. cuius de sec mldensis adue fidub. Quotien iusta pecuniar
adonis comiti qant adimplere. Idem en filius m. laudo comes qntu e in se cu omib; hominib; pace
et in mei pntia circaduci dectmari iubet. ea uidelicet ratione ut inter se et reliq; aduocato
cu suorū terminos finium ut foras ita cuā deorsum unusq; illorū pacificare ac defendere
maiorib; aduocatione p dicti comiti in nri pntia circaduci dectmari fecimus. que ad modu
et exhaustis seniorib; adhuc in carne spirantib; ita e aut terminatio. ubi lalaba influit
et. Inde ascendendo p ttuna usq; in Hrosanaba. Sic p Hrosanaba ascendendo usq; ad Luothard
usq; et Hergenfeld. Sic obliq; sup illa Hart. Inde descendendo in Haholdsbach. ibi obliq; in
do in Luthra. ibi obliq; sup Luthram usq; ad Dgenpht in illu fonte. Sic recte ante se in Orthbach.
lanaba. Sic p uia que clericorū uia dr usq; in Tuzilhoubeth. et p Tuzilu descendendo usq; in
bach ascendendo usq; in Amenbrunnun. Sic ascendendo usq; ad Stancnstamph. ibi descen
aba. Sic p pua Calbaba descendendo usq; in Hiedena. Inde p Hiedena deorsum usq; in
amneuueth usq; ad Steckandenstein. Inde in gosam. Inde in uetere Shtrepham. Sic
htshusun. Inde ad Reggisfeld. Sic deorsum p Shtrepham usq; in Strisam. et ibi

rata descendendo usq. in lalaba. Inde deorsum p lalaba usq. infuldam. Qua etia
 ipib. possit indubiu uenire carta descriptionis huius sigillo

et domni Erchanbaldi archiepiscopi qd dñus decessit
 m f v l o i in dñi nomine faciet Am.

Narbg. StA, Urk. Tilda
 (Erchanbaldfotothek)

DE TERMINATIO AD VOCATIONIS

FVLDFENSIS ECCLESIAE. Dñi Anno dñi
 dñi lxxvi

tificii nri pp in dno salute.

Cura nos urget scaru omniu di eccliaru utilita

fragu. Quocirca dilectissime fili. omnia que apcessorib nris iure ac rationabilit
asteriu gfuldense qd sui Bonifacii uocabulo uiget. constitutu in loco qui dicit
seu omib ad se pertinentibus. t nri puilegi preceptione concedimus. largimur.
umqua accipere psumat. nisi ab hac nra aptica sede. Int omnia u germanie
oculis ac ordinibus. tibi tuisq successoribus attribuiumus habendu. Nulli etia
e aut pterue nisi a uob accepta licentia sup principale altare uru monasterii
parte uru monasterii alicui mortaliu ulla ratione subdere. uel sub benefici
q deseruiat. Si qd absit aliq in eode monasterio constitutus abbas. aliquo
manere sancimus. ut pulsationis discrimen nullu sentiat. donec nra aptica sedes
ore. nro dono nraq munificentia aptica sede ad uru defensione appellare.
uniuersa int totius orbis cenobia uram fuldense abbacia specialissimo dilec
su aut sandaliaru. caligaru ac dalmaticaru. qui sacris canonib tuo ordini
ia cunctis uiuentib ac uicturis omniu monasterioru abbatibus in orbe
in hac summa sede pontifices. qui tyrannide prauoru coacti. hoc indigne
stat et diuersu. Nos u quo prauue nouimus fuisse peccatu. nescimus. nunciamus.

Marb^g

StA.

RIA

Filda

1046 Dec.

31

7L. 4134

estamus. Si enim monasterium nostrum quod sacratissimum beati apostoli pauli corpus amplexari
abbatia qualiter obtinebit. Totus pene mundus nouerit. quod specialissimas
ecclesiarum huiusmodi gradibus habere non licet. Dalmaticas nostri cardinales
nostri decessoribus uideretur. abbatia sancti pauli que uniuersis proximis
ac sollempniter potest. Unde quod sanctus paulus a sancto petro non expectat. sanctus bonifacius
et quicumque huius nostri privilegii obseruator extiterit. omni benedictione repleat.
iscent. indiuidue trinitatis ira incurrat. sancti petri apostolorum principis maledictio
extrema die iudicii amarantha anathemate perditus. lucis claritudinem
et.

Et sancte apostolice sedis. Anno domini nostri ihesu christi. m. xl. vi. Domini clementis secundi

Clemens ep's servus servorum d'i. dilectissimo in d'no filio Rohingo uenerabili abbati por-
 tib. fauere. ac sedm qd unaqueq. in pprio statu mansura sit. congruū ei sumptis su-
 ur'i postulasse uisi sunt p'cessores. tibi tuisq. successorib' ppetuū cōfirmamus. Mon-
 boconia erga ripā fluminis qd dicit' fulda. cū omib. cellis. curtibus. districtionib.
 ac cōfirmamus. ea scilicet ratione. ut nullus inde futurus abbas cōsecrationē
 totius cenobia. p'mū honore in sessione. siue in iudiciali sententia. seu in omib.
 ep'orū. archiep'orū. patriarcharū. uel quoquomodo in clero constituto. temer-
 missarū sollēnia celebrare liceat. Nullius iterū p'sona principis. neq. totū. neq.
 nomine dare p'sumat. sed omī tēpore soli scē nrē romanē aecclē libera securā
 crimine infamis fuerit. constituimus ac aptica auctoritate indissolubilit' m-
 iudicii censura ei imponat. Liceat t' tuisq. successorib' in ppetuū. episcoporū m-
 ac contra omnes emulos romanē maiestatis scuto uos defendere. Hec deniq.
 tionis affectu perpetuo habiturā concedimus. ac firmit' corroboramus. V-
 interdictur. aptica auctoritate. n' solū t' tuisq. successorib' in ppetuū. uerū et
 terrarū consistentiū abradendū omnino iubemus. quāuis fuerint nonnulli
 ac ceteris diuersis concesserunt aacdesis. qd scōrū natiū.

pagina eē concessū. n̄ solū confirmare nolum⁹. uerū etiā penitus abdicare g
titur. hunc supstitiosū more a scō petro impetrare n̄ meruit. aliqua orbis ter
dignitates n̄ri epī ac cardinales p̄ri atq. diacones habeant. quas ceterū
p̄ri ferunt. naccis in p̄cessionibz sollemnis utunt⁹. Si dignū hoc feciss
ac familiarior n̄re sedi fore constat dalmaticis ac sandaliis liberalit
ac ceteri iuniores scī n̄ra inuitabili ~~aut torpente obsequio desistant.~~ Iq
Qui aut quoquo modo hanc n̄ram p̄ceptionē uiolare p̄sumpserit. nisi resip
ne redundet. trecentorū decē et octo patrū sacro scō concilio dāpnēt. atq. in
nesciat. s. exteriores tenebras cū diabolo ac consentaneis ei p̄petualit̄ gema

Data. pridie kat ianuarias p̄ manus petri diaconi bibliothecarii et cancell
pape. i. Indict. xv.

Privilegium Leonis Papae datum Igberto Abbati, de concessione Monasterii in Roma, quod ex eorum
primatu sedendi. de licentia propria dei, uteretur dalmatica et sive alius ad Missam, quodque Abbas constituit
Abbatem, benedicensque... apostolica benedictione.

LEO EPS SERVUS SERVORUM DEI EURENTIO PIS ET REVERENDO A

dnr nri ihu xpi. & sci bonifacii qd situm est in loco qui vocatur bochonia iuxta ripam fluminis qd vocatur fulda.

Conuenit apostolico moderamine pietatis polleat; beniuola compassione succurrere. & poscentib; iuste & religiose

et condicere omnium deo pculdubio pmerem. Inueniabilialoca oportune ordinata. ad meliore sive in fine dubio statu pduc

et reconfirmare ppetualit uob usq; succedentib; predictu monasteriu SALVATORIS dnr nri ihu xpi. & sci bonifacii. situm in

rebus mobilib; & immobilib; sibi pertinentib; quas ne habet. et in futuro de auxiliane habet. Concedim' & ia aro

PRIVILEGIUM LEONIS PAPAE DATUM

LEONHARTO ABBATI. De occasione monasterii

in Roma quod exanulū vocat. de interdicto mulierum

egressu. de accusis. & de primatu sedendi. & de

centia portandi. & utendi dalmatica & sandaliis

admissis. quodq; abbat. nullam in apostolica cen-

sura destituit. De electione abbatis. benedi-

centisq; apostolica benedictione.

in ppetuū p magno p amore & nimia dilectione qm circa uos habem. & habere deinceps cupim. Monasteriū scī Andree ap

uigū que uocat ad ppe. cū omib; mansionib; caminati. celli uinarij & coquina. Cū uinetis qm. diuersisq; gñib; pomis

cū omib; ad idē monasteriū generalit pinentib; tā infra quā extra urbē sitis que ei iuste ac recte ptingere dmoſcunt. Nihil

qualibz diuionem habere. ut auctoritate pter nram apliceam sede. Specialit epm in cui diocesi constructū ēē uidet. ita ut nūq

celebrare psumat. Dona uo & oblatione decimaq; fidelū absq; ulli pōne contrarietate. firmitate ppetua ipsi monaste

Decernim. Etiam ne alicui pōne magne ut parue liceat aliqua uim ut congregia inferre eidem monasterio in reb; &

intēdicim; auctoritate. & ne q unqm placitū ibi habeat ut incensū ei loci. Nec seruos. nec colonos ad aliqd seruiciū c

Uigendi qm. ibi abbatem quando op fuerit. in se potestate habeant scdm reglā scī benedicti sine ulli

eligendi q[ui] sibi abbatem quando op[er] fuerit. in se potestate habeant scdm regu[la]m benedicti sine ullius

ut congruis tēporib[us] n[ost]re sollicitudini ecclesiastice intimeretur. qualiter religio monastica regulari habitu dirigatur. cōcordia q[ue] que

qui optentur. anim[us] gressusq[ue] fecunditatis n[ost]re a norma iusticie aliquando peto[rum] queat. Concedim[us] & i[st]a. que bene erudit[us] & b

ritate sci petri apli. & n[ost]ra ei indigne uicarij. Aut t[ame]n uos qui successor[um] n[ost]rorum ante alios abbates gallie seu germanie p[ri]matu in om[ni]s

& andalioz, in missis sollempnib[us] licentia n[ost]ra apli auctoritatis credim[us] t[ame]n uob[is] q[uod] successorib[us] n[ost]ris. Im q[uod] in p[ri]uilegiis p[re]decessor[um] n[ost]rorum

benedici debet. Et si malig[us] crimine accusat fuit. de eade n[ost]ra apli sede tantu iudiciu expectat. Illud & i[st]a g[ra]tialit[er] addendu dignu d

patet ipsi uo suldensi monasterio constare fuisse. Et n[ost]ra apli auctoritate p[ro] hoc n[ost]ro p[ri]uilegio confirmatu atq[ue] corroboratu.

in nostror[um] successor[um] pontificu romanor[um]. & duc[um] marchionu comitu. & p[re]s[er]ea archiep[iscop]o[rum] ep[iscop]o[rum]. ac cunctib[us] dignitatib[us]

iste & religioe sacre deuotione assensu impetrari. Ex hoc enim licet potissimum
vobis sita pducta. Igitur quia postulasti a nob. decreuim nra apostolica preceptione prece
nisiacii. sita in loco quocumq bochonia iuxta ripa fluminis qd sit sulda cu omib;
dem & ia atq. donam uob hinc ac decessime fili usq; successorib; abbatib;
sci andree apst qd uocat exaulu sita pme iuxta eccliam sce di genitricis marie semp
gnib; pomoy. cu curte. & puteo. & ingreditu p porta maiore a via publica. &
seunt. Nibem aut omem cuilibet ecclie sacerdoti in idem usm fulgentis monasterii
ita ut nisi ab abbate monasterii ipsi fuerit inuitatu. Nec mi
a ipsi monasterio usq; scdm pdecessor nre privilegia chymam & corroborant.
io in reb; & familiis eius. & ne femina unqua illuc ingredi presumat nra apostolica
qd sequentiu constingat. Nisi cui abbas ad utilitate sue necessitat assensu puerit
eti sine ullius contradictione pponat. Ceteru u hoc deliberante decreuim

benedicti sine ullius contradictione p[ro]p[ri]e. Ceteru u hoc deliberante decernim[us]

tu dirigatur: cōcordia q[ue] ouementi ecclesiastico s[an]cto mancipet. Ne q[ui]s q[ui]dlibet sub hui[us] p[re]sule

que bene eruditū & bene eloq[ue]ntē uirū ee uim dulcissime. s[ed] p[re]dicare uerbu[m] d[omi]ni aucto

seu germanie p[re]latu in omni loco euentu q[ue] n[ost]ra ap[osto]lica auctoritate optineat. U[bi]q[ue]q[ue] dalmatie

q[ue] in p[re]uilegiis p[re]decessor[um] n[ost]ror[um] habetur. Abbas uero n[on] nisi a n[ost]ra ap[osto]lica sede benedicat[ur] a qua

etia[m] g[ra]t[ia] addendu[m] dignū duxim[us] ut q[ui]q[ue] auctoritate antecessor[um] q[ui]libet n[ost]ror[um] Regu[m] & impe

confir[m]atu[m] atq[ue] corroboratu[m]. Statuentes ap[osto]lica m[ag]istra subd[omi]ni iudicii b[e]n[e]dictione

op[er]e. de cui[us]libet dignitat[is] & editioni hominu[m] q[ui] hoc n[ost]ru[m] p[re]uilegiu[m] q[ui]q[ue]

Privilegium confirmatio a Leon. IX. pro Abbate Johanne Monasterii Fulda.
Marb. StA. [L. 4170]

episcopus

LEO EPS SERVUS SERVORUM DEI ECCLENTIO PIET RELIGIO

domini nostri ihu xpi. & sancti bonifacii. quod situm est in loco qui vocatur bochonia. iuxta ripam fluminis quod vocatur fulda. & per te et

moderantem pia religione pollentibus; benivola opatione succurrere. & poscentibus iuste & religiose alacri devotione assensu

promeremur. Inveniebantur loca opportunum ordinata. ad meliorem fuerint sine dubio statum producta. Igitur quia postulasti a

utrisque successoribus predictum monasterium SALVATORIS domini nostri ihu xpi. & sancti bonifacii. situm in loco qui vocatur bochonia. iuxta

utrumque quod nunc habet. & in futuro deo auxiliante habeat. Concedimus etiam atque donamus vobis karissime ac dilectissime fili utrumque

quod circa vos habemus. & habere deinceps cupimus Monasterium sancti andree apostoli quod vocatur exauiulu situm prope iuxta secundam sancti di

am. inferre eadem monasterio in reb; & famulatu. & ne femina unqua illuc ingredi psumat. nra aptica int dicimus auctoritate

colono ad aliqd seruiem cstringat. nisi cum abba ad utilitate sue necessitate assensu puerit. Vigendi q; sibi abbate qnd

sine ullius contra dictione psona. Ceteru uero hoc delibetate decernim ut congruis temporib; nre sollicitudini ecclesia sue

conuenienti ecclesia tico studio mancipetur. ne forte qd absit sub hui privilegii optentu. animi gressu q; rectitudinis

bene eruditu & bene eloquente uiru ee nouim dulcissime fili predicare uerbu di auctoritate scipet apti. & nra ei indign

germanie pntu in omni loco euentuq; nra aptica auctoritate optineat. q; q; dalmatice & dalmatice inmissar & fo

bus uris. sedm qd in privilegii p decessor nror habetur. Abbas u n nisi a nra aptica sede benedicat. aqua benedici debet. Et

expectat. Illud etia gnate addendu dignu duxim. ut quic qd auctoritate antecessor q; q; nror. Regu & imperator

tate p hoc nrm privilegii confirmatu atq; corroboratu. Statuentes aptica censura sub diuini iudicii obtestatione. neq; un

nat. cellis. unap. & coquina. Cū uineis. or. diuersisq. gñib; pomor. cū curte. & puteo. & introitu p porta maiore. a uia

extra urbe itur. quę ei iustę ac recte pñere dñoscunt. hibern aut omem cui libet eccle sacerdote in idem uym fuldente

specia ltr epm in cui diocesi cōstructū ēē uidet. ita ut nisi ab abbate monasterii ipsius fuerit inuitat. nec missarū ibide sollemp

plone congruenter. firmitate ppetua ipsi monasterio uro sedm pdecessorū nrorū priuilegia cōfirmam & corroboramus. Dec

am. inferre eidem monasterio in feb; & famulatu. & ne femina unqua illuc ingredi psumat. nra aplice int dicimus auctoritate

colono ad aliqd seruiem cōstringat. nisi cum abba ad utilitate sue necessitat assensu pauerit. Ligandi qq. sibi abbate qñdo

sine ullius contra dictione psonę. Ceterū uero hoc deliberantes decernim ut congruis temporib; nre sollicitudini ecclesia sue

conuenienti ecclesia tico studio mancipetur. ne forte qd absit sub hui priuilegiu optemur. animi gressusq. rectitudinē

& preterea archiepiscoporum episcoporum de cuiuslibet dignitatis vel conditionis hominum extra hoc nunc prout quod audiat et tempore
 digna satis factione insolubili innotat. Iam autem pro se intuitu custodierit. & ne malis infringatur in se obsequi
 re omnium bonorum deo consequi mereatur. ut in celesti sede glorietur;

BE
 NE

acti p manu PETRI diaconi & Bibliotecarii sacre romane & apostolice sedis. MENSE JUNIO. Anno domini LEONIS

Monasterii Fuldae

in Dei ecclesiam. P. et religiosus abbas venerabilis monasterii saluatoris.

ta ripa fluminis quod vocatur Fulda. & p. te eide uenerabili monasterio suisq. successorib; in perpetuum. Conuenit apostolico
 tib; iuste & religiose alacri deuotione assensu impetrari. Ex hoc eni lucrari potissimum pmiu a conditore omium deo pcul dubio
 ubio statim pducta. Igitur q. postulasti a nob. decretum nra aplice pceptione pcedere ac se reformare ppetualit nobis
 omnia. scilicet in loco quod vocatur bochonia. iuxta ripa fluminis quod dicitur Fulda. cu omib; rebus mobilib; & immobilibus sibi ptenen
 atq. donam uob kme ac dilectissime fili uriq. successorib; abbatib; in
 magno nro amore & animi dilectione

cenſura ſub diuini iudicii obteſtatione. neq[ue] unqua[m] n[ost]roꝝ ſucceſſoꝝ pontificum romanor[um]. Regu[m]. Ducu[m]. Marchionu[m]. comitu[m].

~~contra hoc n[ost]r[u]m p[re]ſcriptu[m] audeat attemptare. Et ſi q[ui]s p[re]ſumpſerit ſe n[ost]ri anathematis vinculo co[n]necti~~

diſerit. & ne malig[is] i[n]ſurgatib[us] i[n] ſe obſequauerit. benedictioniſq[ue] gram. & peccatoꝝ ſuoꝝu[m] abſolutione a peccatis

BE

ſede ſedis. MENSE IUNIO. Anno domi[n]i LEONIS VIII. p[ri]mo. Indict[io]ne .ii.

ingredi p̄sumat. n̄ra ap̄lica int̄ dicimus auctoritate. & ne q̄ unq̄m placitū ibi habeat v̄l in ceteris ei locis nec se uos. nec

ssensu p̄buerit. Ligandi q̄q̄ sibi abbate q̄ndo op̄ fuerit. s̄s̄ int̄ se potestate habeant sedm̄ regula s̄ci benedicti.

congruis temporibus n̄re sollicitudini ecclesia sue int̄mear: q̄l̄t religio monastica regulari habitu dirigat. c̄cordiaq̄

in p̄uilegiū optent. anim̄ gressusq̄ rectitudinis n̄re a norma iusticie aliquo modo retorquerent. Concedim̄ & ūt. que

bu di auctoritate seip̄s ap̄li. & n̄ra ei indigne uicari. & ut tā uos q̄m successores n̄ri ante alios abbates gallic. seu

ss̄ q̄q̄ dalmatice & andaluz. inmissar. & sollempnis licentia n̄re ap̄lice auctoritatis concedim̄ tā uob̄ q̄m successori

ap̄lica sede benedicat. aqua benedici debeat. Et si in aliquo crimine accusatus fuerit. de eade n̄ra ap̄lica sede tantū iudiciū

anteceffoz q̄rulibet n̄roz. Regu & imperatorz ipsi ū fuldensi monasterio constat fuisse c̄cessu. it̄ & ū n̄ra ap̄lica auctori

Marb̄j StA J. 4170

quod uocat exanulu in romae iuxta sedem scilicet di gentis MARIS. Emp uirginis que uocat ad p[re]p[er]e. cu omib[us] mansionib[us]. can
te. & puteo. & in gromi p[ro]p[ri]a maiore. a uia publica. et cu omib[us]. ad id[em] monasteriu generalit[er] p[er]tinentib[us] ta[m] infra quam
cui lib[er] eccle[si]e sacerdot[um] in id[em] uirginis fulgentis monasterio qualibet amone habere. ut auctoritate p[re]p[er] n[ost]ram ap[osto]licam sedem.
in ip[s]ius fuerit inuicem. nec missar[um] ibide[m] sollempnia celebrare p[re]sumat. Dona u[er]o & oblationes decimasq[ue] fidelium abq[ui] illis
p[ri]uilegia c[on]firmam[us] & corroboramus. Decernim[us] etia[m] ne alicui p[er]son[ae] magne ut parue licet aliqua uim ut controuer[si]
ingredi p[re]sumat. n[ost]ra ap[osto]lica int[er] dicimus auctoritate. & ne q[ui] unq[ui]am placu[er]it ibi habeat ut in ceteris ei loci nec seruos. nec
sen[us]a p[ro]buerit. Vigendi q[ui]q[ue] sibi abbate q[ua]ndo op[er] fuerit. s[ed] int[er] se potestate habeant sed[m] regula[m] scilicet benedicti.
in quib[us] temporib[us] n[ost]re sollicitudini ecclesia succ[ur]re int[er]ueniat. q[ui]a religio monastica regulari habitu dirigat[ur]. c[on]cordiaq[ue]
p[ri]uilegiu optentu. annu[us] gressusq[ue] rectitudinis uirg[is] a norma iusticie aliquando p[er]torqueret[ur]. Concedim[us] etia[m] t[ame]n que.

Itaque SA,]L. 4170

VICTOR EPS. SERU

monasterii SALVATORIS dñi nři ihu xpi. & s. Bon

conuenit aplice moderamini pia religione pollentib;
omniu de pculdubio pmerem. & uenerabilia loca op
ppetualiter uob vřiq; successorib; pdictu monasteriu
ibi ptenentib; qñe habet. & in futuro de auxiliante
circa uos habem. & habere deinceps cupim monasteriu
minati. cellis. vinariis. & coquina. cu vineis. qñis. d
intra qua ex qñ urbe sit. que ei iuste de pte pten
nam aplice sede. specialiter epm in cui diocesi con
fidelium. absq; ullius psonę contrarietate. firmitate
licet aliqua uim vel congruētia in pte ade
beat. vel metęri ei loci. nř seruos. nec colonos. d
te habeant sedm regula s. c. BENEDICTI. sine ulli
regulari habitu dirigat. concordiaq; conuenient
concedim. & ita que bene quiditū & bene eloquent
abbate gallie s. c. germanie pmatu sedendi mo
cusatū fuerit. de eade nřa aplice sede tantu i
addendu dignu duxim. ut qñquid auctoritate d

PRIVILEGIUM VICTORIS PAPAE DATUM IGEBRITIO ABBATI.

Mo. 3.

De concessione monast. in poma qd exanulu uocat.

& de pmatu sedendi. & de licentia pdicandi. & qd abt ostendit nulla n aplice censura defrauat.

& de electione abt. & benedicendi aplice benedicitione. & de utenda dalmit. & fundus

ad missam. & c.

3787.

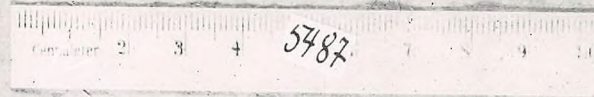
ao 1055.

PRIVILEGIUM VICTORIS PAPAE DATUM IGHERIO ABBATI

De concessione monast^{rii} in roma q^{uo}d exaulu^m vocat^{ur}. de decimis. & de m^udic^{to} mulieru^m ingressu.

& de p^{ri}mati sedendi. 7 de licentia p^{re}dicandi. 7 q^{uo}d abb^{as} ostendit^{ur}. nulla n^{on} aptica censura destruat^{ur}.

& de electione abb^{as}. & benedicendi aptica benedictione. De utenda dalmat^{is} scandalis
admissam. Anno d^{omi}nⁱ 1055.

Marb^j St A. Filda Papst^{er}kden. 1057 Feb. 9

In nomine sc̃e ⁊ indiuidue trinitatis. Omibꝫ ecclesie di fidelibꝫ a p̃sentibꝫ qua futuri sꝫ it notu. qu
placitu sibi fecere concambiu. Dedit itaqꝫ memoratu sabb̃ iā dictꝫ uenerabili abbati sꝫ i pago saxo
abꝫ ullius contradictione firma in eis illa haberet potestate. illꝫ defuncta. tꝫ in potestate abba
xpi. qd̃a p̃ciu in Nitah gouue i loco Bonemesi nominato. cu qꝫibꝫ que ibi iuste ⁊ legalit uisa
haberent. qd̃a deo facere uellent. Et hoc corā testibꝫ infra scriptis pepigit. ut sua sepe dictꝫ ab
sepetere. Postea uero eade uenerabilis matrona ob amore ⁊ petitione. beate memorie Rob
Theripiche acciperet beneficiu qd̃ ualeret. x. talenta. insup omibꝫ annis a dono abbate accip
confirmauit. ⁊ sigillo suo insigniri fecit.

huiꝫ comutationis. Reginhart comes. Reginbodo. Iudo. Widerat. Reginh
Dedi. Adalbrant. Ber
Bobbo. Wigger. Berenhar

Marbꝫ STA, Urk. Fülle von 1054

Concambium in nomine Theodini ⁊ Ego Rob
de Bonemesi

Theophrastus v. Ermen
f. F. Lda

uit uenerabili Richardu fuldensi abbas & domna theophanu abbatiſſa
nu quanda curte. Scēſſetū dicta cu omnib' ad eandē curte puenientib'. ut di uiueret.
as pedito. Com̄ uero dona abbatiſſa tradidit in ius domini ſci Domſaci martiri
poſſidere. ea conditione. ut adie illa & in reliquiū p̄dict' abbas eiſq' ſucceſſoreſ poſſate
uel aliq' ſucceſſoru eiſ uellet hoc pactū infringere. illa nullo phibente poſſet ſuum
ingr abbatiſ reddidit ſup̄dictū beneficiū in poteſtate domni abbatiſ. ut in loci ſellheim
ex ſexaginta canonicis. Hoc q̄q. domnus abbas Egoſus concambui recognouit atq.

Teſſunt

Goteb polo.
rt. Gerhart. Dobbo. Wolfheri. Vdo. Sigebodo. Wolfgane. Aldum.
Hild. Gerlach. Dammo. Heriman. Willo. Mito. Adalbrat.
c. Adalbrat.

Theoplanc v.
Eisen f. Hda

ga fuldeni abbas. suscepit a quodam nobili uiro Irmardo & uxore eius Noela tale
 Madena habebant. & contra illis precariis presenti quod exerebant. Irmum eni
 sci Bonifacii & in manu Gerhardi aduocati predicti prediu cum xxx. mancipiis
 se in ipsius manus comendauerunt. & inobis quod in curia nostra Musina ad ipsas manus
 audierunt. Ito comes. Gerhart co. Otto comes. Dammo comes. Ramuold comes
 Weil. Alwin. Megilo. Gerhard. Adalhart. Eggard. Wolfbert.
 prediu qd dederit cunctis. hec sunt. Einbach. Hagenebach. Bergheim. Haselare.
 Almedobuson. Hadenwig. minna mancipiosu hec sunt. Sigebrecht
 Danebo. Guntbert. Rötger. Adalrich. Gerbacht. Rötman. Irbantbal
 Dietburg. Gunta. Uualzburg. Nicla. Willicuoma. Imila. Walzburg.
 et suam nobis cum omnibus que ad eam pertinebant. ex more in proprietate sci Boni
 in uillam Röntesbuson. predictus uir una cu coniuge sua obuia uenit. et co
 suscepit. adiecta seruicij conditione. ut pro nobis nostrisq. successoribus infra

prediu. quale in puincia bassa in comitatu Werinberi qui dicitur
 in castello Dingeneim coadunatis manibus gaudeant ad reliquias
 sine omni pacto uel conditione tantu p sola fide. & ipsi morte clenu
 pntebat suscepunt in beneficium. Ipsi sunt testes. qui hoc uider &
 Golum comēs. Adalbrath. Orbrath. Hartman. Heribrath.
 Wolfram. Sigeboto. Adalbrath. Nomina uillaru inquit pnt
 Wolffshusen. Heblede. Bergheim. Dufinun. Rudi. Vilemar.
 Nanbelin. Roman. Echanbald. Alberieb. Rothard. Duob
 Rothard. Vocca. Ezui. Willicuoma. Vocca. Abba. Accel
 Adalbero. Sidimid. Deinde cu ipsi ad nyam curte accessissent.
 facu redigenda in ebdom spacio reliquissent. uenientibus nobis
 puincialibus nris prediu quod suu erat anobis in beneficium
 puincia put imperatu fuerit seruiat. sed sumptus uictualium

accepit. adiecta sequuntur conditione. ut pro nobis nostrisq; succedat
a nobis accipiat. et si ipse prior uita decesserit. predicta uxores
quod absint ab aliqua iniuria potestate hec et conuentio infringat
qui hoc uiderunt et audierunt. Rüdewin. Toto. Ratunard.
Hunolt. Buno. Vmzo. Lambach. Eggihart. Hamunt. Hemmo.
Luibelin. Ruotbath. Adalbath. Heribald. Dieto. Vmzo. B.
Berenhart. Hunolt. Buobo. Reginzo. Vro. Otobath. Altuu.
liso inconuulsa pmaneat cartula. sup ea conscriptam sigillo nro
deposuimus.

Scripta est hec cartula in brisflaha Anno domini incarnate. M.
Heinrici regis quarti viii regni uero. v. Sigisfridi mogontiace
abbatis. i.

De p̄caria q̄a WIDRADVS ABBAS fecit cū
Henfrido eiusq: uxore Ruocela.

Oratorium Sadena in Hassia?

Narbŕ StA

A. Widrad v. Tilda 1061

honoribus infra puincia put imperatu fuerit seruiat. Sed sumptus victualium
cuius utroque beneficio potestatiue usque ad terminum uite sue fruatur. & si
tunc. quod suum erat ad eos reueratur. Hi sunt testes ex predicto comitatu
Giso. Heribrach. Reginhard. Isminger. Hartbrach. Buobo. Hazecho.
do. Gumbrecht. Bernhart. Ruoman. Wayman. VniZo. Bernhart. Vnarg
obo. Luoro. Ibbro. Luoro. Hadebrach. Diemo. Herbold. Acelin. Reginber
n. Egghart. Gumbrecht. Adalrat. Friderich. Cuius hec nra in illo euentio facta
signauimus. & apud omnes successores nros inuiolatam eam fore obnix

att Lxi. Ordinationis ante domn
niss archi epi. ii. Witepadi fuldenis

In nomine scē & indiuidue trinitatis. Notū sit omniū fidelīū tam futurorū quā p̄sentīū noticiē. qualiter dō mediante
finita ē seditio. quā int̄ Sigefridū archiep̄m mogontinū. & Ruderadū abbatē fuldensem decimarū peperit inquisitio. Nam cū
p̄dictę sedis archiep̄s sic de ceteris int̄ parrochia suā habitantib. ita & de seruis & coloniis scī Bonifacii decimā sibi uendicare. cura
tor aut̄ fuldensis eisdē decimā p̄p̄uilegia pontificū romanorū sub p̄petuo anathemate stabilitā. & p̄cepta regū & imp̄atorū fuldensi ces
sas monasterio affirmare. de hisdē decimis n̄ parua int̄ eos contentio extitit. sic tamē ut licet archiep̄s exigeret. abbas n̄ sibi dandā cederet.
Huius causā contentionis quia soli int̄ quos agebat archiep̄s scilicet p̄dictus & abbas p̄ se suosq. n̄ poterant terminare. ut iusticie maioris
auctoritate tractaret. utrisq. utroq. fidelib. corā rege ceterisq. p̄ncipib. complacuit diligenter examinare. Inq̄sitione aut̄ archiep̄i
& traditione abbis corā p̄ncipib. satī caute discussa. ut firma p̄petuaq. pax & concordia int̄ ipsos ipsosq. successores & utraq. familiā
confirmaret. iuxta henrici quarti regi edictū aliorūq. multorū consiliū ab utrisq. collaudatū ē. quatinus sub hac dicta pactione. ab omi
deinceps cessaret dissensio. Igit̄ decretū ē ut ex beneficiis militū abbis in thuringia decime archiep̄o p̄soluant. eisdē aut̄ mili
tibus exip̄s decimi tanta pars ab archiep̄o rependat. quanta p̄us eis ex debito decimationis p̄soluebat. Illud q̄q. complacuit firmitq.
sanctū ē. quatinus omib. in locis ad scē Bonifacii intra parrochia suā p̄tinentib. de curtib. de eccl̄iis. ^{de t̄ritoriis. de noualibus.} de uillis. de clericorū & ministrorū
p̄diis & beneficiis. de lidī. t̄riduanis. liberis. coloniis. selauis. & quicquid huiusmodi ē. absq. traditione abbis decime p̄maneant. nec
archiep̄s ut ipsis clerici ullam in his exigendi potestatem exerceant. Pręterea illud confirmatū ē. ut p̄ confirmanda p̄dictę
pactionis ratione p̄nominat̄ archiep̄s ut successores ei neq. in Adelesfelt. Rodobē. Widenehart. nec usquā in tota parrochia
sua ulterius p̄dicti loci curatores ulla inquietā exactione.

14

14

in nomine scē trinitatis. breuū argumenta ueritatis expmunt. iuxta qd
 dcc. xxx. viii. Indictione vi. Impante leone augusto. et karlo glo
 a beato Gregorio iii. pp. epē ordinat. & ad pdicandū iiii. germanie pptis d
 pdict pp sua uice regendā sibi omnē subiugare germaniā. Interea beat
 cenobiū ostruere. & monachos cui & ipse pfectionis extitit ad di seruiē
 ditionē ptinebat locū sibi placitū repperit. eumq; incolere decreuit. Hunc
 ducū. marchionū. comitū. omniūq; psonarū exclusa in eū potestate. ka
 ut sibi concedere rogauit. Karlomann' & conuocatis palacii pncipib' p
 ut ab illo undiq; loco. ab oriente scilicet & occidentē. a septentrione & me
 & corroboraret. kartā traditionis ipse sigillo signauit. que usq; hodie
 confirmauit. & kartā confirmationis in testimoniu fulde reseruari mandauit.
 cōmittens descendenti ita int cetera scripsit. Est locus fluitat' inheremo
 construentes. monachos ostitum sub regula scē patris benedicti uiuentes. Hu
 acquisiui. & in honore scē saluatoris dedicaui. In quo loco pposui eū osensu pietat
 sicut apdictis pncipib' acquisitū sigillis & kartis ex muniū impetrari. ita scō p
 uisio psecor pūlegio corroborari. Cui petitioni pdictus papa Zacharias acquie
 Sic locus fuldensis usq; ad uñ aptatus tempora uenerande pat' alexander e
 acunctis ex successoribus. regib' & impatorib' usq; ad p'sentē Heinrichū. iiii.
 auc totitate aptica confirmabat. Ne g' patiat' scētas romana. ut tot regi
 modernis asacerdotib' euiunt. nulla satisfirma aedificia ap'sentib' & futuris
 & impator pcepta. in q'b' tenet' de interdicta archiepō. epō aliarūq; p

Primū pūlegiū Zacharias scō Bonifatio dedit.

ii.	Gregori pp.	Rabano abbi.
iii.	Leo pp.	Hattoni abbi.
iiii.	Nicolaus pp	Hattoni abbi.

in exemplaribꝫ antiquis plenissime reperiunt. Anno incarnationis dñice
 raso duce francor. et Lyutbranco rege longobardor. Bonifacius uenerabilis p̄r
 finat. In qua legatione tantā adñō ascensu ē grām. ut rogatu consensuq; karli ducis
 Bonifacius aliquē cepit locū diligentē explorare. ubi absq; omniū contradictione posset
 congregare. Vnde inspirante grā diuina in solitudine bochonia que ad solius regis
 ut certa ratione p̄petua roboraret libertate omniū archiep̄or. ep̄or. regū & imp̄aror.
 karlmannū filiū karli. fr̄em pippini adiit. eundemq; locū ad ostruendū cenobiū
 dicto ep̄o locū iuxta ripā fluminis fulde cū summa deuotione tradidit. ita
 die marcha p.iii. miliaria p̄tendat. Hec traditio ut inuiolata p̄maneret.
 fulde reseruāt. Item pippinus fr̄at karlmanni eandē scō Bonifacio traditionem
 Bonifacius aū his duabꝫ acquisitis traditionibꝫ. Zacharie romano pontifici se & locū
 assidue solitudinis in medio nationū p̄dicationis. & monasteriū
 locū p̄uipos religio. & p̄tineq; p karlmannū etq; fr̄em pippinū iusto labore
 & usq; senectute corpꝫ requiescendo recuperat. & post mortē iacere. Hunc inq̄uā locū
 ep̄o p̄ncipi aptor. eundem tradens. & uobꝫ usq; successoribꝫ defendendū relinquens
 it. & p̄uilegiū rescribens p̄dictū locū in romane auctoritatis tutela suscepit.
 libertate fruebat. qua p̄mo assancor p̄ncipi karlmanno & pippino. & deinceps
 regē corroborabat. & a singulis acceſſis romane pontificibꝫ nouissimeq; a uobꝫ
 p̄cepta. & tot scōr patrū adnullent p̄uilegia. quia si p̄decessor. usq; sanctissima
 sup̄ edificabunt. Subnotant quēta pontificū romanor p̄uilegia. regū quoq;
 onarū potestate in idē monasteriū. ut n̄ res sibi subiectas.

Preceptū p̄mū karlmanni Scō Bonifacio dedit.

ii.	pippinus	scō Bonif.
iii.	karolus	Sc̄usmi abh
iiii.	karolus	

Domino in aptice scitatis petra solidato. procurator fuldensis. obedientie debri-
sione obsecramus ut ds pque omis potestas in celo & in terra nominat. uo-
precipimur in priuilegiis fuldensi monasterio ab aptica sede concessis. sub
pdicti cenobii ad eandem aptis temporibus referre. benedictionis gram asol
Roma ueni. sed scitatem uram alias ecclesiarum di curas agentem n inueni. Lo-
qndo pceptis uenire n tardabo. Et qa uos nra spes estis & gaudiu. notu u
patimur. quia mogontinus archieps iniuste sibi uendicare disponit. que
confirmauit. Decimas n ac terminationes ad nras antiquiores ecclesias p
absq. omniu ordinatione nra sic in priuilegiis expssu e ecclesia obtinuit.
Legi phibeat. ut pdictum monasteriu sedis aptice priuilegio roboratu in
romanoru priuilegiis. quoru regum & imperatoz preceptis fuldensi

i	Zacharias papa.	Scō Bonifatio.	xvi	Leo papa.	Hadamaro a
ii	Stephanus pp.	Sturmi abbi.	xvii	Lohannes pp.	Hattoni abb
iii	Adrianus pp.	Baugolf abbi.	xviii	Gregorius pp.	Hattoni abb
iiii	Leo papa.	Ratgero abbi.	xvii	Lohannes pp.	Hattoni abb
v	Gregorius pp.	Rabano abbi.	xx	Benedict' pp.	Werinbario

ū & securitatis. Cū in respectu maiestatis aplice spes om̃is n̄ra pendeat. sine in̄m̄is
 in aplice soliditate fundatū in sūmo angulari lapide xpo ihu corroborare digna
 actione & obedientia scē Romane ecclie specialiter obsequare. statū & normam
 dumtaxat aplico expectare. Huius rei gr̃a reuerende pat̄ ter capitis mei periculo
 itea ū licet imminens p̄pedit hostilis p̄turbatio. tam salua gr̃a domini impatoris
 ob facimus inter has mundanas p̄turbaciones quib; afficim̄. inter mille p̄ssuras quas
 a Zacharia p̄ annos ccc xc. aut amplius monachoz necessitati auctoritas aplica
 entes. ad suas nouiter constructas conscribit. quas usq; ad hec tēpora ūri ap̄tatis
 ex iniusta reuerentissime dominorū exactio ne aduersū nos p̄ualeat auctoritas
 concusse dotatum p̄maneat. Vt autē aplica nouerit p̄udentia quorū pontificū
 s ecclia sit hactenus subnixā sub̄ assignauim⁹ eorundē patrū nomina.

bbi.	i	Karolmann⁹	s Bonifatio.	xvi	ltē Ludeuic⁹.	Sigehardo abb.
i.	ii	Pippinus.	s Bonifatio.	xvii	ltē Ludeuic⁹	Sigeh abb.
i.	iii	Karolus.	Sturmi abb.	xviii	Karolus.	Sigeh abb.
n.	iiii	ltē Karolus.	Ratgero abb.	xviii	Arnolfus.	Sigeh abb.
bbi.	v	ltē Karolus.	Ratg abb.	xx	ltē Arnolfus.	Hdggi abb.

ABBATI VENERABILIS MONASTERII SALVATORIS.

propter eadem venerabili monasterio suisque successoribus in perpetuum. Conuenit apostolico moderamine praeparari. Ex hoc enim lucrari potissimum premium a conditor omnium deo procul dubio mereamur. anobis. decreuimus nostra apostolica praeparatione recedere ac reconfirmare perpetually uobis cur bochonia. iuxta ripam fluminis quod dicitur fulda. cum omnibus rebus mobilibus & immobilibus & dilectissime filiis uirisque successoribus abbatibus in perpetuum pro magno uostro amore & nimia uoluntate iuxta ecclesiam sanctae dei genitricis marie semper uirginis quae uocatur ad praesepe. in curia. & puteo. & introitu pro porta maiore. aua publica. & cum omnibus ad idem monasterium autem omnem cuiuslibet ecclesiae sacerdotum in idem uirum fuldense monasterium constructum esse uidetur. ita ut nisi ab abbate monasterii ipsius fuerit inuitatus. proinde consuetudine. firmitate perpetua ipsi monasterio uero eadem predecessorum nostrorum uim ut consuetudinem inferre eadem monasterio in rebus & familiis eius. & ne ibi habeat uel in ceteris eius locis nec seruis. nec colonis ad aliquod seruicium sibi abbatem quando opus fuerit praeparare inter se potestatem habeant secundum congruis temporibus nostrae sollicitudinis ecclesiasticae intemeretur. quatenus religio re quod absit sub huius privilegii optentu. animus gressusque rectitudinis bene eloquentem uirum esse nouimus dulcissime fili predicare uerbum dei alio abbate gallic seu germaniae primatum in omni loco conuentuque nostra licentia nostrae apostolicae auctoritatis concedimus tam

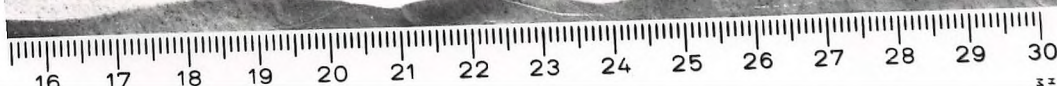
abbate gallicę seu germanię primatum in omni loco conuentuq; nostra
licentia nostre apostolice auctoritatis concedimus tam uobis quam
non nisi nostra apostolica sede benedicatur. aqua benedici debet.
expectat. Illud etiam generaliter addendum dignum duximus. ut quicquid
monasterio constaret fuisse concessum. sit etiam nostra apostolica
censura sub diuini iudicii obsecratione. nequis unquam nostrorum
episcoporum. ac cuiuslibet dignitatis uel conditionis hominu contra
nostri anathematis uinculo usq; ad digna satisfactionem insolubiliter
obseruauerit. benedictionis gratiam. & peccatorum suorum
in celesti sede glorietur.

cancellari S^ce romane & aplice sedis. Anno domini M^o C^o .x. Indict^o xiii.

Narby StA

Edla Papsteneden. 1093. Mar. 30

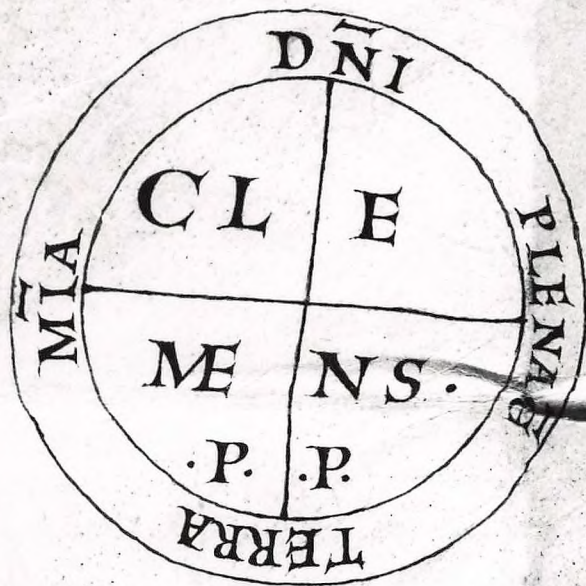
].L. 5335

CLEMENS EPS SERVUS SERVORUM DEI. KUOTHARDO. PIO. ET RELIGIOS

dñi nři ihu xpi. & s̄c̄i Bonifacii. qđ situm est in loco qui uocatur bochoma. iuxta ripā fluminis qđ uocatur fulda. &
 religione pollentibus benuola compassione succurrere. & p̄scentibus iuste & religiose. alacri deuotione assensu in
 si uenerabilia loca oportune ordinata. ad meliorem fuerint sine dubio statum pducta. Idcirco quia postulasti
 uriq; successorib; predictū monasterium Saluatoris dñi nři ihu xpi. & s̄c̄i Bonifacii. situm in loco qui uoca
 tibi p̄nenti; quas nunc habet. & in futuro do auxiliante habebit. Concedimus etiam atq; donamus uob k̄me &
 dilectione qm̄ circa uos habemus. & habere deinceps cupimus. Monasterium s̄c̄i andree ap̄li qđ uocatur ex ar
 cu omib; mansionib; caminati. cellis. uinariis. & coquina. cum uinea. ortis. diuersisq; generib; pomorum. cu
 monasterii generalit̄ p̄nenti; tam intra qm̄ extra urbem sitū. que ei iuste ac recte p̄nere dinoscuntur. A
 quamlibet ditionem habere. uel auctoritate. p̄p̄am nostram apostolicam sedem. Specialiter qm̄ in cuius dioc
 nec missarum ibidem sollempnia celebrare p̄sumat. Dona uero & oblationes decimasq; fidelium absq; ullius
 p̄uilegia confirmamus & corroboramus. Decernimus etiam ne alicui p̄sone magne uel parue liceat aliquam
 femina unqm̄ illuc ingredi p̄sumat. n̄ra ap̄lica interdium auctoritate. & ne qui unquam placitu
 contringat. nisi cui abbas ad utilitatem sue necessitati assensum prebuerit. Eligendi quoq;
 regulam s̄c̄i benedicti. sine ullius contradictione p̄sone. Etqum uero hoc deliberante decernimus ut
 monastica regulari habitu dirigatur. concordiaq; conuenienti ecclesiastico studio mancipetur. ne fo
 ueat anorma iusticie aliquomodo perorqueatur. Concedimus etiam tibi quem bene quidrum &
 auctoritate s̄c̄i petri ap̄li. & nostra eius indigne uicari. & ut tam uos quam successoris ur̄i ante
 apōtolica auctoritate optineati. Usum quoq; dalmatice & sandaliorum in missarum sollempni
 successoribus uestris scdm̄ quod in p̄uilegiis p̄decessorum nostrorum

auctoritate optineatur. Item quoque dalmatice & andaliorum in missarum sollempniis
 successoribus utrisque secundum quod in privilegiis predecessorum nostrorum habetur. Nos vero
 et si in aliquo crimine accusatus fuerit de eadem nostra apostolica sede tantum iudicium
 auctoritate antecessorum quorumlibet nostrorum. Regum & imperatorum ipsi uero fulda
 auctoritate per hoc nostrum privilegium confirmatum atque corroboratum. Statuentes apostolice
 successorum pontificum romanorum. Regum. Ducum. Marchionum. Comitum. & preterea archiepiscoporum
 hoc nostrum privilegium quicquam audeat attemptare. Quod si quis presumpserit. sciat se
 innodatum. Qui autem pro se intuitu custodierit. & ne in aliquo infringatur in se
 absolutionem a scriptore omnium bonorum deo consequi mereatur. ut

BT
EN

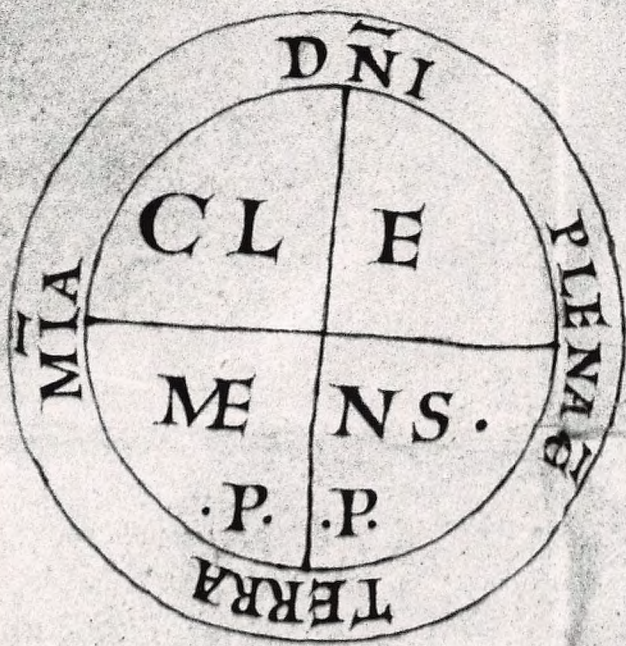
Datum pridie KL DECEMB. per manus legi draconi Bibliothecarii &

CLEMENS EPS SERVUS SERVORUM DEI ROTHARDO. PIO. ET
dñi nři ihu xpi. & s̄ci Bonifacii. qđ sc̄itum est in loco qui uocatur bochoma. iuxta ripā fluminis qđ uoca-
religione pollentibus beniuola compassione succurrere. & poscentibus iuste & religiose. alacri deuotione
si uenerabilia loca oportune ordinata. ad meliorem fuerint sine dubio statum pducta. Igitur quia
ur̄sq; successorib; predictū monasterium Saluatoris dñi nři ihu xpi. & s̄ci bonifacii. situm in
sibi p̄tinentib; quas nunc habet. & infuturo dō auxiliante habebit. Concedimus etiam atq; donamus
dilectione qm̄ circa uos habemus. & habere deinceps cupimus. Monasterium s̄ci andree ap̄li qđ i
cui omib; mansionibus. caminatis. cellis. uinariis. & coquina. cum uinea. ortis. diuersisq; generib;
monasteriū generalit̄ p̄tinentib; tam intra qm̄ extra urbem sitū. quē ei iuste ac recte p̄tinere di-
quamlibet ditionem habere. uel auctoritate. p̄ter nostram apostolicam sedem. Specialiter ep̄m
nec missarum ibidem sollempnia celebrare p̄sumat. Dona uero & oblationes decimasq; fidelium
p̄uilegia confirmamus & corroboramus. Decernimus etiam ne alicui p̄sonę magne uel parue
femina unqm̄ illuc ingredi p̄sumat. n̄ra ap̄lica interdiciamus auctoritate. & ne quis un-
constringat. nisi cui abbas ad utilitatem sue necessitati assensum prebuerit. Et
regulam s̄ci benedicti. sine ullius contradictione p̄sonę. Ceterum uero hoc delibegante
monastica regulari habitu dirigatur. concordiaq; conuenienti ecclesiastico studio m̄
uestre anorma iusticie aliquomodo retorqueatur. Concedimus etiam tibi quem bene
auctoritate s̄ci petri ap̄li. & nostra eius indigne uicari. & ut tam uos quam succe-
apostolica auctoritate optineati. Usq; quoq; dalmatice & sandaliorum in m̄
successorib; uos

RELIGIOSO. ABBATI. VENERABILIS. MONASTERII. SALUTORIS. Manbꝯ StA
† J. L. 5335
Clemens (iii.)

fulda. & pte eadem uenerabili monasterio suisq; successoribus in perpetuum. Conuenit apostolico moderamine
e assensu impetrari. Ex hoc enim lucrari potissimum premium a conditoribus omnium deo pcul dubio pmerem
postulasti anobis. decreuimus nra apostolica preceptione recedere ac reconfirmare ppetualiter uob
oco qui uocatur bochonia. iuxta ripam fluminis qd dicitur fulda. cum omnibus rebus mobilibus & immobili
uob kme ac dilectissime fili uisq; successoribus abbatibus in perpetuum p magno uro amore & nimia
uocatur ex arulum situm pome iuxta ecclesiam scē di genitricis marie semp uirginis que uocatur ad p
pomorum. cum curte. & puteo. & introitu p porta maiore. aua publica. & cum omnibus ad idem
noscentur. Adhibemus autem omnem cuiuslibet ecclesie sacerdotis in idem uisum fuldense monaster
in in eui diocesi constructum esse uidetur. ita ut nisi ab abbate monasterii ipsius fuerit mutatu
n abq; ullius pone contrarietate. firmitate ppetua ipsi monasterio uro scdm predecessorum nostr
liceat aliquam uim ul controuersiam inferre eidem monasterio in rebus & famulis eius. & ne
inquam placitu ibi habeat ut in ceteris eius locis nec seruo. nec colono ad aliqua seruicium
ligendi quoq; sibi abbatem quando opus fuerit fratre inter se potestatem habeant scdm
decreuimus ut congruis temporibus nostre sollicitudinis ecclesiastice intimetur. q̄liter relig
nancipetur. ne forte quod absit sub huius priuilegi optentu. animus gressusq; rectitudin
ne eruditum & bene eloquentem uisum esse nouimus dulcissime fili predicare uerbum di
cessore uis ante alios abbates gallic seu germanie primatum in omni loco conuentuq; no
issarum sollempnis licentia nostre apostolice auctoritatis concedimus tam uobis quam

in p[er]p[et]ui apli. & no[stra] eius indigne uicari. & ut tam uos quam successores u[ost]ri ante a
 ca auctoritate optineati. U[bi] quoq[ue] dalmatice & sandaliorum in missarum sollempni
 ribus u[bi]q[ue] scdm quod in priuilegiis predecessorum no[st]rorum habetur. Abbas uero no
 in aliquo crimine accusatus fuit. de eadem no[stra] apostolica sede tantum iudicium exp[er]
 tate antecessorum quorumlibet no[st]rorum. Regum & imperatorum ipsi uero fuldenti
 tate p[ro] hoc no[st]rum priuilegium confirmatum atq[ue] corrobortum. Statuente apostolica
 um pontificum romanor[um]. Regum. Ducum. Marchionum. Comitum. & p[re]terea archiep[iscop]o[rum]
 trum priuilegium quicquam audeat attemptare. Quod si quis p[re]sumpserit. sciat se no
 tum. Qui autem p[ro] se intutu[m] custodierit. & ne in aliquo infringatur in se ob
 tionem attributore omnium bonorum deo consequi mereatur. ut in

BT
AL

Datum pridie KL DECEMB. p[er] manu[m] Legi diaconi Bibliothecari & c

Manly STA
] L. 5335

LEOENS. iij^o La Pa.

Ruotardo Abbat.

Anno dñi a^o xcij

& cancellarij Sedis romane & aplice sedis. Anno domini M^o C^o LXXIII.

Marbij StA
Jl. 5335

Datum pridie KL DECEMB. p manu f p lapi diaconi Bibliothecarii

Marbij StA

]1.5335

ENT

Narby Sta J.L. 5335

Notu sit omibz am diligentibz ta futuris qua presentibz qd bernh
de Truhilingun oulig libere dationis ancillam ppam nomine
Vielam cu filiis suis ad altare sci sole defforij in solenhouen pre
medio sue anime ppetuo iure delegauit. ut cu omi posteritate poti
rent eo iure. quo fruunt ministeriales sci Bonifacii fuldensis ecclesie
facta e aut hec ratio Anno millesimo xc v. Indictione iiii. impante
Henrico iiii impatore. abbe archardo hildesheimensi ecclesiam regente. et
Berwardo sci sole pposito existente. Huius rei sunt testes. ~~scribentes~~
Wolffo. Berng. 7 haideric' aduocatus sci sole. Radobodo. Brun. Hart
man. Linwic. Burchart. Sincger. Cynrat. Bernger. Hartpreht
Adelhart. Dasselc. Ladeth. Dealb. Cuno. Adelger. Decelur.
Arnolt. Desolenb. Henr. Ryprecht. Jatu qua plures;

Naubg StA

Felda

(Gerhild de
Truhilingen)

Arch. des Kl.

Solenhofen

1095

(Exa.-
München)

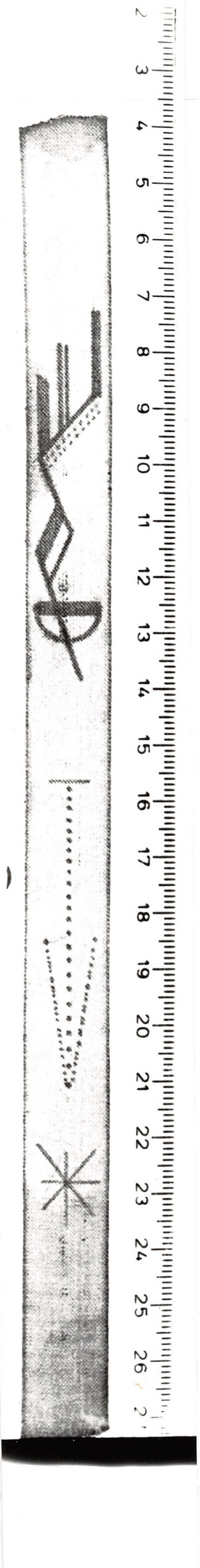
Dronke,

Cod. dipl.

Feld. Nr. 768

Notu sit omib; am diligentib; ta futuris qua presentib; qd beatus
 de Truhilingun mulier libere aditionis ancillam ppam nomine
 Dielelam cui filius suus ad altare sci sole decessoris in solenhouen pre
 medio sue anime ppetuo iure delegauit. ut cu omi posteritate pou
 rent eo iure. quo fruunt ministeriales sci Bonifacii fuldensi ecclesie
 facta e aut hec ratio anno millesimo xc v. Indictione iiii. impante
 Henrico iiii impatore. abbe arthardo fulda ecclesiam regente. et
 Berwardo sci sole pposito existente. Auct rei sunt testes. Gienb.
 Wotto. Berng. 7 traideric aduocatus sci sole. Radebodo. Brun. Hart
 man. Linwic. Burchart. Sineger. Conrat. Bernger. Hartpreht
 Adelhart. Odelscalc. Ladeth. Dealh. Cuno. Adelger. Deceles.
 Arnolt. Desolenb. Henry. Rypreht. Iam qua plures;

15

angelus ang
phizec.
p. d. m.
p. d. m.

multitudine
m. d. m.

liber bigrama

m. d. m.

multitudine et ficit

Libertissime itaq. magis

g. d. m.

multitudine meis

m. d. m.

m. d. m.

et p. d. m.

multitudine;

m. d. m.

multitudine;

m. d. m.

m. d. m.

m. d. m.

m. d. m.

F. d. m.

m. d. m.

m. d. m.

m. d. m.

m. d. m.

m. d. m.

m. d. m.

m. d. m.

m. d. m.

m. d. m.

signis & p. d. m.

m. d. m.

Quid. e. m. q. m. habuisset

m. d. m.

m. d. m.

m. d. m.

m. d. m.

m. d. m.

m. d. m.

Navy StA
Sued.-Lat. Ps.

3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27

Oberrichter Stofen

et p[er]fect

m[un]d[um]

p[er]m[un]d[um]

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

et p[er]fect

Marby St A
fried. - Carl. Ts.

ΔΟΥΛΕΥΟΝΤΕΣ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΗΔΟΝΑΙΣ ΠΟΙΚΙΛΑΙΣ
ΕΝ ΚΑΚΙΑ ΚΑΙ ΦΘΟΝΩ
ΔΙΑΓΟΝΤΕΣ ΣΤΥΓΗΤΗ
ΜΗΣΟΥΝΤΕΣ ΑΛΛΗΛΟΥΣ

ΟΤΕ ΔΕ Η ΧΡΗΣΤΟΤΗΣ
ΚΑΙ Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ
ΕΠΕΦΑΝΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΟΥΚ ΕΞΕΡΓΩΝ ΤΩΝ ΕΝΔΙΚΑΙΟΥΣ
ΝΗΠΙΩΝ ΕΝΕΠΟΙΗΣΑΜΕΝ ΗΜΕΙΣ
ΑΛΛΑ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΛΕΟΝ ΑΥΤΟΥ
ΕΣΩΣΕΝ ΗΜΑΣ ΔΙΑ ΛΟΥΤΡΟΥ
ΠΑΛΙΝ ΓΕΝΕΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΑΝΑΚΑΙΝΩΣΕΩΣ
ΔΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ
ΟΥΚ ΕΧΕ ΕΝΕΦΗΜΑΣ
ΠΛΟΥΣΙΩΣ ΔΙΑΙΤΗ
ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΘΕΝΤΕΣ
ΤΗ ΕΚΕΙΝΟΥ ΧΑΡΙΤΙ
ΚΛΕΡΟΝΟΜΟΙ ΓΕΝΩΜΕΘΑ
ΚΑΤΑ ΣΑΠΙΑ
ΖΩΗΣ ΑΙΩΝΙΟΥ

ΠΙΣΤΟΣ Ο ΛΟΓΟΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥΤΩΝ ΒΟΥΛΟΜΑΣΘΕ
ΔΙΑΒΕΒΑΙ ΟΥΣΘΑΙ
ΙΝΑ ΦΡΟΝΤΙΖΩΣΙΝ
ΚΑΛΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΠΡΟΙΣΤΑΣΘΑΙ ΟΙ ΠΕΠΙΣΤΕΥΚΟΤΕΣ
ΤΑΥΤΑ ΕΣΤΙΝ ΤΑ ΚΑΛΑ
ΚΑΙ ΩΦΕΛΙΜΑ ΤΟΙΣ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ
ΜΩΡΑΣ ΔΕ ΖΗΤΗΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΕΡΙΝ
ΚΑΙ ΜΑΧΑΣ ΝΟΜΙΚΑΣ
ΠΕΡΙΣΙΤΑΣ
ΕΙΣΙΝ ΓΑΡ ΑΝΩΦΕΛΕΙΣ
ΚΑΙ ΜΑΤΑΙΟΙ

ΔΙΡΕΤΙΚΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟΝ
ΜΕΤΑ ΜΙΑΝ ΝΟΥΘΕΣΙΑΝ ΚΑΙ ΔΥΟ ΔΕΥΤΕΡΑΝ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ
ΕΙΔΩΣ ΟΤΙ ΕΖΕΣΤΡΑΠΤΑΙ

ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm

ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm

ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm

ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm

ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm

ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm

ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm

ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm
ib qm qm qm qm

Nauß S7A
fried. - lat. Ts.

saluatori nri di
omni hominib;
Illum eni gra di
salutaris omib;
hominib;

corripuit nos
ut abnegantes impietate

& sectaria desideria

sobrie & iuste

& pie

uiui in hoc seculo

expectantes

beatam spem

& adueniunt glie

magni di

& saluatoris

nri ihu xpi

q dedit p nob scriptu

ut liberaret nos

ab omni iniquitate

& mundaret sibi populu

abundantia amulacione

honoru operu

ut loqueretur & exhortaretur

& argueret omni

imperio

ut non reciperent

Admonuit illos

pncipib; & potestatib;

subditos esse

obaudientes

ad omne op bonu

paratos esse

non in blasphemare

n litigiosos esse

modestos

omne ostendentes

mansuetudine

ad omes homines

fusi eni aliquando & nos

scituli

& incredibiles & nantes

ΔΟΥΛΟΙ ΤΕΣ ΕΙΜΕΝ

ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

ΟΙΚΟΝΟΜΟΙ

ΑΛΛΟΤΕΣ ΤΩΝ

ΜΕΣΟΤΕΣ

ΟΙΣ ΤΟΝ

ΚΑΙΝΟΝ

ΕΠΕΛΕΓΜΕΝ

ΟΥΚ ΕΞΕΡΧΕΤΑΙ

ΕΙΜΕΝ ΕΝ ΤΩ

ΥΠΟΚΟΙΝΩΝ

ΕΝ ΤΩ

ΚΑΙΝΟΝ

ΔΙΑΠΙΣΤΟΥ

ΟΥΚ ΕΧΕ ΕΙΝΕΝ

ΥΠΟΚΟΙΝΩΝ

ΤΩΝ

ΕΝ ΤΩ

ΚΑΙΝΟΝ

ΔΙΑΠΙΣΤΟΥ

ΟΥΚ ΕΧΕ ΕΙΝΕΝ

ΥΠΟΚΟΙΝΩΝ

ΤΩΝ

ΕΝ ΤΩ

ΚΑΙΝΟΝ

ΔΙΑΠΙΣΤΟΥ

ΟΥΚ ΕΧΕ ΕΙΝΕΝ

ΥΠΟΚΟΙΝΩΝ

ΤΩΝ

ΕΝ ΤΩ

ΚΑΙΝΟΝ

ΔΙΑΠΙΣΤΟΥ

ΟΥΚ ΕΧΕ ΕΙΝΕΝ

ΥΠΟΚΟΙΝΩΝ

ΤΩΝ

ΕΝ ΤΩ

ΚΑΙΝΟΝ

ΔΙΑΠΙΣΤΟΥ

Navy StA
grid. - lat. Ts.

Quia loquuntur quæ decet
sanā doctrinā
senes sobrios et
pedicōs prudentes
fideles infideles

capite paciencia

Anus similiter
in habitu
seco

in decet ab eis

nemo multo se uiuent

bene docentes

et prudentia doceant

Adulcentulas ut amant uos suos

filios diligant

prudentes casti

domū custodientes benigni sint

et subditi

uiri suis

ut uerbu di

in blasphemie

Iuuenes similiter

hortare ut sobrii sint

in omib; tempu

per boni forma

bonoru operu

in doctrina

in integritate

grauitate

sermone sanu

in reprehensibilem

ut aduersarius reueat

nihil habens qd dicere

de nobis malu

S qui domini suis

subditi sint

in omib; placentes

in egra docentes

in fraudantes

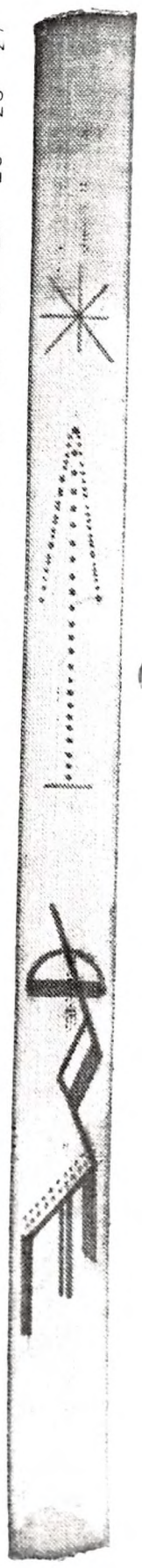
sed omne fide

ostendentes bonu

ut doctrina

Marby St A
gr. ch. - lat. Psalter

3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29

- 8 11. TO NOV Inafnat scōr mauruli publi. & in
 cesaria cappad nat scōrū germani trophi
 cesari. & scī euseb.
 c 10. US NOV Inaxcia nat scōrū edicti. eutici.
 felici. hermodenis. In coroniscum gatt
 dep scī brici epī & conf & dep scī iacobi.
 d XVIII. KOEC Ineradia ciui tyxci nat scōrū
 dementani. theodote. filomni. & aliorū
 multorū quorū nom dīscit & eradi.
 XVII. KOEC Inafnat scōrū secundi. fidenciani
 varici. & marciadis. af ciui nat scōrū sid
 dini. saturnini. serui. calendionis.
 EX XVI. KOEC Inafnat scōrū finiani marci.
 valeri. uictoris. pcculi. honoyati. donati.
 barici. uictoris. uonuceri. iusti. Otmar abb.
 6 XV. KOEC In cappad ciui cāpanie agustini
 euscari. & felicitatis. Rom tyxci tiberi nat
 scī cetuli. In nico nat scī ammonetecleurg
 alfei. zachei. & alē & sicimr. & in spania
 A XIII. KOEC In anti ciui. Romanimonachi ba
 cordobaciui. aciselenr. & In cesar nobili.
 B XIII. KOEC In caesar maximi. muciceni. neo
 lyduwig fort. tubis l. nucri. uictoris carteri. mar
 acolc 7 m. ciani. dicenti. ze fori. In exchā simplici epī.
 c XII. KOEC In exchā bassi. dionisi orionis
 Edeling d 7 & d c m. In caesaria agapiti. In sicilia ciui
 m. n. c.

Maibj STA

Hr 4 Sacc. 4

Marby STA

tunc exiebat ad eum hierusolima et omnis iudaea. et omnis regio circa iordanem. et baptizabantur in iordane ab eo confitentes peccata sua. idens autem multos phariseorum et saduceorum uenientes ad baptismum suum dixit eis. progenies uiperarum. quis demonstrabit uobis fugere a futura ira? facite ergo dignum penitentiae. et ne uelitis dicere intra uos. patrem habemus abraham. dico enim uobis quod potest deus de lapidibus istis suscitare filios abrahae. Jam enim securis ad radices arborum posita est. Omnis ergo arbor quae non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Ego quidem baptizo uos in aqua in penitentiam. qui autem post me uenturus est fortior me est. cuius non sum dignus calcamenta portare. ipse uos baptizabit in spiritu sancto et igne.

Cuius uentilabrum in manu sua. et permundabit aream suam. et congregabit triticum suum in horreum. paleas autem comburet igni inextinguibili. Tunc uenit ihesus a galilea in iordanem ad iohannem ut baptizaretur ab eo. iohannes autem prohibebat eum dicens. ego a te debeo baptizari. et tu uenis ad me? Respondens autem ihesus dixit ei. Sine modo. sic enim decet nos implere omnem iustitiam. Tunc dimisit eum. Baptizatus autem ihesus. confestim ascendit de aqua. et ecce aperti sunt ei caeli. et uidit spiritum dei descendantem sicut columbam et uenientem super se. et ecce uox de caelis dicens. hic est filius meus dilectus in quo mihi complacet. Tunc ihesus ductus est in desertum a spiritu ut temptaretur a diabolo. Et cum ieiunasset quadraginta diebus et x noctibus;

mt. xii
V

mt. xiii
X

mt. xiii
I

mt. xii
II

mt. xxi
VI

tunc exiebat ad eum hieruso-
lima et omnis iudaea. et om-
nis regio circa iordanem. et
baptizabantur in iordane
ab eo confitentes peccata sua.
videns autem multos pharise-
orum et saduceorum ueni-
entes ad baptismum suum
dixit eis. progenies uipe-
rarum. quis demonstrabit
uobis fugere a futura ira.
facite ergo dignum peni-
tentiae. et ne uelitis dicere
intra uos. patrem habemus
abraham. dico enim uobis
quo potest deus de lapidibus
istis suscitare filios abrahe.
Iam enim securis ad radices
arborum posita est. Omnis ergo
arbor que non facit fructum bo-
num excidetur et in ignem
mittetur. Ego quidem
baptizo uos in aqua in pe-
nitentiam. qui autem post
me uenturus est fortior me est.
cuius non sum dignus calci-
amenta portare. ipse uos
baptizabit in spiritu sancto et igne.

Cuius uentilabrum in manu su-
a. et permundabit area suam.
et congregabit triticum suum
in horreum. paleas autem
comburet igni inextingui-
bili. Tunc uenit ihesus a gali-
lea in iordanem ad iohan-
nem ut baptizaretur ab eo.
Iohannes autem prohibebat
eum dicens. ego a te debeo
baptizari. et tu uenis ad me.
Respondens autem ihesus dixit
ei. Sine modo. sic enim
debet nos implere omnem
iustitiam. Tunc dimisit eum.

Baptizatus autem ihesus. conse-
cratus ascendit de aqua. et
ecce aperti sunt ei caeli. et in-
dit spiritum dei descendentem si-
cut columbam et uenientem
super se. et ecce uox de cae-
lis dicens. hic est filius meus
dilectus in quo mihi complacet.
Tunc ihesus ductus est in
desertum a spiritu ut temp-
taretur a diabolo. Et
cum ieiunasset quadra-
ginta diebus et x noctibus.

mt. xii
V

mt. xiii
X

mt. xiiii
I

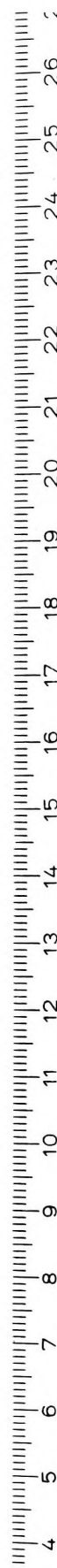
mt. xvi
II

mt. xvi
VI

amictu
ardebit.
iens lig
des. et inposito
olebit adipem O
perpetuus q
tari. Hec est lex
libamentorum
in coram dno
cerdos pugillu
oleo. et totu
istum e. adole
monimentu
b. reliqua aut
aaron cum
to. et comedet
culi. Ideo aut
na pars eius in
tm scoru erit dno.
to. Mares aut
medent illud.
u e. in genera
icus dni. Om

173
his fu
scō, na
confringe
rit de fricat
Omnis masculu
li uescetur ca
sēdrū ē. hos
ip peccato. cui
tabernaculu
andū in scūa
buret igni.
p delicto. Scā
immolatur h
et uictima p
per girū func
ex ea caudā et
lia. duos ren
nē que iuxta
iecoris cū ren
ea sacerdos
dñi p delicto
tali masculu
uescetur his c

xv

Nanj SIA

H₂ 4(?), 21

lung

21

nascuntur. deficiunt per tempus futurum In modo In finito. ut penitere penitusse
pudere puduisse. quamuis antiquissimi pudtum ire dicebant.

QUAESIT DIFFERENTIA IMPERSONALIS VERBI AD IN FINITUM

HOC VERO IDEST IMPERSONALE VERBUM HANC HABET DIFFERENTIAM AD IN FINITUM
quod In finitus altero uerbo finito omnimodo eg&. Impersonale uero actiui pfecti
significat per omnes modos. psona uero ei sola deficit. Quasi addatur pfecti uice fungit
uerbi per omnes modos. per Indicatiuum. curritur a me pcurro. Imperatiuum. curra te
pcurre. Optatiuum. utinam currederis pro utinam curreres. Subiunctiuium.
cum curra te pro cum curras. In finitum. curra de oportet. pcurrere te oportet.

QUID SIT INTER IN FINITUM PASSIUM ET IN FINITUM QD FIT AB IMPERSONALI
VENIENTE A VERBO ACTIUI

HOC AUTEM INTEREST INTER IN FINITUM PASSIUM ET IN FINITUM QD FIT
ab impersonalibus quae nascuntur a uerbis actiuis. qd in finitus passiuus uerbo eg& solo
ad pfectionem significationem ut amari uolo. In finitus uero impersonalis non solum uerbo sed etiam
ablatiui casus p se indiget absq; accusatiui ut amari uolo a me. p amare uolo. Ideo autem
addidimus absq; accusatiui qd si a deo reddat In finitus. necesse est. eum passiuum intelligi. ut
amari a me uolo filium. Sepe uero etiam non positus sub auditu. Accusatiui ut scire a deo doceri a te uolo.
& sub audiam me. QUAEDAM IMPERSONALIA CENETIUIOSIMUL ET ACCUSATIUI INFINITI

SUNT ALIA UT DIXIMUS IMPERSONALIA QUAE ADIUNGUNTUR CENETIUIO ET AC
cusatiui. ut pudet me illius re reddere. piget me miser & penitet. In finitus quoque tamen haec
coniunguntur. Accusatiuum solum assumunt. ut pudet me discere. Inuenimus tamen quendam
auctorum nouo more secundum grecos dixisse. quem neque pudet quicquam. item. et mihi

Mar 5, 1924

Hz 5, 1 ft. 2"

[illegible][illegible]

= Grödel Teil II p. 29 (s.u.)

Vogel's Buchungskontrollen 1990

C. E. O. M. E. T. R. I. C. A. E. S. T. I. E. R. R. E. M. E. N. S. V. R. A. T. E. S.
 Et. L. E. t. m. e. t. r. o. n. d. n. t. g. e. i. m. s. u. r. a. g. e. o. m. e. t. r. i. a. n. s. o. l. u. t. r. a. s. s. e. d. e. a. m.
 a. r. b. o. r. e. s. e. x. i. g. n. e. s. m. e. t. u. r. q. c. h. a. l. d. e. i. n. e. q. u. i. q. u. a. l. t. e. p. o. t. u. i. s. s. e. n. t. f. l. a. m. m. a. m.
 i. g. n. i. s. q. i. n. f. o. r. n. a. c. e. c. u. m. t. a. n. t. i. b. p. u. e. r. i. s. i. n. d. i. c. a. t. m. e. n. s. u. r. a. r. e. n. i. s. i.
 p. u. l. l. a. m. o. i. u. i. r. g. o. d. r. q. u. i. a. i. n. n. u. l. l. o. u. t. i. o. f. a. l. t. a. t. i. e. c. o. r. r. u. m. p. t. u. r. a. r. m. a. t. a.
 s. a. p. i. e. n. t. i. a. a. r. m. a. h. e. i. u. i. r. a. t. e. s. a. d. u. t. i. a. e. x. p. u. g. n. a. n. d. a. l. a. l. l. u. d. i. c. a. t.
 m. i. n. e. r. u. a. a. p. a. l. l. a. n. t. i. d. e. g. i. g. a. n. t. e. q. u. e. n. t. i. n. t. e. r. f. e. c. i. t. i. n. p. a. l. u. d. e. a. f. r. i. c. e.
 p. q. u. e. o. m. n. i. s. c. u. m. o. r. s. u. p. b. i. e. d. e. s. i. g. n. a. t. l. a. l. l. u. i. n. t. e. p. a. t. i. m. m. o. r. a. l. i. s.
 i. s. a. p. i. e. n. t. i. a. M. i. n. e. r. u. a. i. n. m. o. r. t. a. l. i. s. A. t. h. e. n. e. c. a. n. u. o. c. a. t. i. s. i. n. e. m. o. r. t. i.
 a. c. h. e. r. i. u. s. f. o. m. e. s. i. c. e. l. e. s. t. i. s. i. g. n. i. s. M. e. n. s. i. g. u. b. e. r. n. a. c. u. l. u. t. e. s. i. l. i. u. d. e. o. r. u. m.
 s. o. l. l. e. r. u. a. s. o. l. l. o. n. d. i. c. t. g. a. m. u. l. t. a. h. n. e. q. s. o. l. l. e. r. u. a. m. u. l. t. a. r. u. a. r. u. p. i. t. i. a.
 f. a. c. i. t. r. a. f. e. r. p. h. i. l. i. s. f. a. t. a. e. c. c. l. o. t. o. l. a. c. h. e. s. i. s. a. t. r. o. p. o. s. O. i. n. g. e. n. u. i. n. s. i. q. u. o.
 m. u. n. d. r. e. g. i. t. e. f. i. r. m. a. m. e. u. m. u. n. d. i. I. o. n. a. t. o. s. i. d. i. o. u. i. s. u. i. d. e. l. i. c. e. t. A. r. d. o. r.
 d. o. c. t. i. f. i. c. i. a. m. o. r. d. o. c. e. n. s. I. n. d. u. s. t. r. i. a. i. d. i. l. i. g. e. n. t. i. a. t. d. o. c. t. r. i. n. a. Q. u. i. p. a. l. l. a. s.
 a. r. b. i. t. r. i. u. m. i. u. d. i. c. i. u. m. d. e. x. p. u. i. a. i. p. m. o. n. s. t. r. a. t. i. x. e. x. p. e. d. e. n. s. S. a. p. i.
 e. n. s. e. u. r. t. i. t. e. s. e. f. a. c. i. t. o. m. n. i. s. s. u. m. i. n. a. c. u. r. a. A. p. o. x. i. t. u. e. s. S. a. c. e. r. n. y. c. i.
 s. a. c. e. r. a. n. i. m. u. s. t. s. a. c. r. a. m. e. n. s. e. x. c. e. l. l. u. i. t. u. i. d. e. i. c. e. t. p. a. r. s. a. n. i. m. e.
 u. l. t. r. a. t. e. r. g. a. i. u. l. t. r. a. e. x. t. r. a. m. i. t. a. t. e. s. p. e. p. i. d. i. u. d. o. c. i. a. t. s. p. l. e. n. d. e. n. s.
 q. u. i. a. i. b. i. n. o. x. e. n. e. O. l. i. m. p. h. u. s. m. o. n. t. e. s. s. a. l. i. e. t. u. e. l. o. x. c. u. r. s. u. s. p. l. e. n. d. e. n. s.
 l. u. m. i. n. e. l. i. n. a. i. s. o. l. a. i. c. e. x. t. r. a. t. o. t. o. m. u. n. d. o. t. u. s. o. l. a. s. u. p. i. o. u. e. i. n. h. l. o.
 c. o. i. o. u. i. s. c. o. r. u. m. m. u. n. d. i. s. i. g. n. i. f. i. c. a. t. c. e. l. s. i. o. r. s. i. p. a. l. l. a. s. s. a. p. i. e. n. t. i. a. i. o. u. e. i.
 c. o. t. o. m. u. n. d. o. C. i. r. c. u. m. s. i. a. m. b. i. t. i. t. u. a. m. b. i. s. c. o. r. u. m. m. u. n. d. u. c. i. r. t. a. c. s. t. r. a. t.
 v. i. i. S. e. p. t. e. n. a. r. i. u. s. a. n. n. u. m. e. t. u. s. p. a. l. l. a. d. i. o. s. e. r. a. c. e. t. p. p. t. e. m. i. s. t. e. r. n. u. l. l. u. m. n. u. m. e.
 i. i. u. e. r. b. i. g. i. a. l. l. a. m. i. n. f. a. n. t. e. s. i. u. i. u. i. m. i. s. e. n. a. s. c. u. n. t. u. i. r. a. l. e. s. e. x. f. e. l. i. c. i. t. a. o. r. e. s. s. i.
 u. n. t. q. u. a. m. a. l. l. u. x. i. n. x. u. m. i. s. e. q. q. n. a. t. f. u. e. r. i. n. t. d. e. i. t. e. s. c. o. r. u. p. e. d. u. n. t.
 a. t. q. u. e. r. u. s. e. p. t. u. m. a. n. n. o. c. a. l. u. n. t. d. e. h. i. n. c. s. e. p. t. i. m. o. a. l. i. o. a. n. n. o. i. x. x. i. i. u. i. s. g. e. n. t.

Yingo.

Soller.

Ina fira

utroque se cum mouet & spili i. lanugines crescunt in alio ab
 i. adolecentia finit. in alio septimo anno. i. uoxe vii iam
 in longitudine sic & in sequentibus. uel ideo septenarius
 est. quod mundus per septem dies uoluit et per vii partes
 i. i. lingua. pulmo. cor. lien. epay. i. fecit & duo renes
 quaternarius quoniam canit. Quaternarius corpori per m
 radit. quaternarius uero animi tribuit. i. et uelle nosse
 i. ascribi. si rationabit & sic septenarius numerus ex impa
 ro & quaternarius gignit nihil tam gignit ex se in tra
 go ex impari & pari. ex uero & semina gignit. sed nihil
 nisi semina sunt & sic ex octa denarius prior igni pigne
 ipsa & palladis dicitur propter ueniunt in geminam. In
 m descendendo ad terra. Ierua lunc pluma descendendo
 luna. Sed est mercurius. terra uenus. quatuor sol. qua
 uis simulant. depingunt. a galmat. i. figuras & ima
 o. a galat. i. id est quia sic uidentur imagines quas si lera
 u galmat. i. & dalma. i. id est idea. i. forma firmant
 p. i. f. a. s. e. u. s. f. i. e. r. g. e. m. i. n. e. n. s. i. t. e. i. r. e. s. n. s. i. t. a. s. t. i. r. e. s.
 me una parte. dux si es in uirtute. Presul in consilio.
 duello. i. bello. ubi. i. d. e. r. p. a. p. i. t. u. b. i. d. a. t. e. t. r. i. a. n. g. u.
 o. d. f. s. o. l. t. r. i. a. n. g. u. l. u. s. q. u. i. a. t. r. i. c. o. l. o. r. e. i. g. n. e. u. s. c. e. r. u. l. e.
 o. d. f. t. r. i. a. n. g. u. l. u. s. q. u. i. e. p. m. a. p. r. a. m. u. d. i. s. f. i. g. u. r. a. q. d. e. c. i.
 i. a. c. u. m. i. t. e. f. i. n. i. t. s. i. c. e. n. a. i. g. n. i. s. f. l. a. m. a. q. d. e. i. g. n. e. n. a. s. c. i.
 u. t. e. t. o. a. t. r. i. a. n. g. u. l. u. s. i. g. n. i. s. d. r. c. u. r. s. u. s. s. o. l. i. s. t. e. a. p. a. c. i. a.
 a. c. i. m. a. n. n. o. i. f. r. i. g. i. d. u. s. p. a. c. i. o. i. n. h. i. c. i. n. e. c. a. l. i. d. u. n. i. n. e. f. a.
 u. e. m. o. & a. u. t. i. m. n. o. u. e. l. i. d. e. o. t. r. i. a. n. g. u. l. u. s. d. i. c. i. t. u. r.

sequitur. Panpatoidis i. iuxta principat. Licaroidis i. uigilantes. i. o. s. e. p. i.
 utam omniū uocacordex q. d. o. d. g. i. t. d. r. p. p. e. l. o. n. g. i. t. u. d. i. n. e. u. t. e. i. n. p. u. d. i. c. i. q. u. i.
 penultimū ē ante mediū. Qui ē. n. e. r. u. i. q. m. o. u. e. t. i. n. o. m. i. g. r. e. p. m. i. e. n. e. r. u. i. q. e. v. p. a. t. e. scri. p. s. e.
 si poll. lex honorabilis ē. indigiti. ita p. a. t. e. i. n. n. e. r. u. i. s. h. i. s. s. o. m. C. o. n. g. r. u. u. n. t. i. c. u. s. i. n. u. i.
 Omophon. i. q. d. t. s. i. m. i. t. s. o. n. i. A. l. i. a. s. i. g. n. i. f. i. c. a. t. i. o. n. e. i. n. u. i. t. u. t. e. i. A. l. i. o. n. o. m. a. p. e. l. l. a. t. h. i. c.
 & alio illic uerme hic addit illic impetu. i. pulu. sonox. corda. u. i. e. n. i. t. e. n.
 tionē. i. p. e. x. t. e. n. s. i. o. n. e. m. D. i. s. s. e. n. s. i. a. t. i. d. i. s. c. o. r. d. a. t. S. i. s. t. e. m. a. t. i. s. d. u. a. r. u. u. o. c. u. m. h. e. a.
 K. L. F. A. E. O. P. S.
 taetoss secundum more. h. i. n. c. i. a. m. i. d. e. s. t. a. p. a. r. t. e. d. y. m. o. n. i. e. A. c. u. t. a. s. u. o. x. e. i. n. d. i. e. s. i.
 i. i. n. q. u. a. r. t. a. p. a. r. t. e. s. o. n. i. I. n. a. r. m. o. n. i. o. s. i. g. n. i. t. b. i. s. i. q. u. a. d. r. u. p. l. u. u. o. s. i. i. i. a. d. i. s. e.
 o. m. n. i. b. i. s. p. p. o. r. t. i. o. n. i. b. i. & s. p. a. c. i. o. A. s. i. t. e. t. a. i. n. c. o. p. o. s. i. t. a. i. q. d. u. a. b. q. u. a. r. t. a. s. a. u. t. d. u. o. b. i.
 e. n. i. t. o. n. i. s. t. d. u. a. b. t. e. r. t. i. s. e. p. o. n. u. n. t. n. u. l. l. a. c. o. r. d. a. m. t. u. o. n. i. e. t. e. S. i. m. p. l. e. x. a. u. t. e. s. o. l. a.
 q. u. a. r. t. a. e. q. n. u. l. l. i. s. p. a. r. o. b. e. s. t. a. t. e. c. e. a. u. s. p. a. c. i. o. e. p. o. s. i. t. a. s. e. x. d. i. u. i. s. s. i. s. l. o. c. i. v. i. i. t. r. i. p. m. a. a. d.
 q. u. i. t. a. l. o. g. i. c. a. i. r. a. t. i. o. n. a. b. i. l. i. a. A. l. o. g. i. a. i. m. a. t. i. o. n. a. b. i. l. i. a. A. l. o. g. i. s. u. b. i. c. e. r. a. d. i. f. f. e. r. e. n. t. i. a.
 s. p. a. c. i. o. n. i. s. t. e. C. o. n. s. e. n. s. u. i. g. e. n. t. i. u. i. c. a. s. u. e. p. s. t. a. r. e. i. r. e. d. d. e. r. e. t. i. n. t. e. l. l. i. g. e. r. e. s. o. n. s. u. b. i. e.
 i. n. s. u. c. c. e. d. C. o. n. u. e. n. t. i. a. i. e. s. o. n. a. n. t. i. a. c. o. n. u. e. n. t. i. e. n. t. i. a. e. s. t. o. n. e. n. d. a. i. n. u. l. D. i. s. c. r. e. p. a. n.
 t. i. a. i. d. i. s. s. o. n. a. n. t. i. a. A. r. c. h. i. a. i. p. r. i. n. c. i. p. a. l. i. a. & c. u. e. n. i. e. n. t. i. a. & c. q. l. i. a. s. i. t. e. r. i. s. s. a. i. e. c. u. r.
 r. e. n. t. i. a. I. n. c. i. o. n. u. e. n. t. i. a. s. i. b. i. I. n. d. u. o. e. n. i. t. o. n. i. a. i. l. l. u. d. s. p. a. c. i. o. q. s. i. p. a. c. i. o. d. u. i. d. i. t. u. r.
 i. n. d. i. a. t. o. n. i. c. o. I. n. e. a. r. m. o. n. i. c. o. e. c. a. r. t. h. i. a. s. p. a. c. i. a. s. q. u. o. n. i. c. a. d. u. e. t. o. m. d. i. u. i. d. u. n. t. i. n.
 e. q. l. e. s. p. a. r. t. e. I. n. e. o. m. a. t. i. c. o. i. p. i. s. s. a. s. p. a. c. i. a. s. q. u. i. n. e. n. t. i. a. u. a. s. i. p. i. s. s. a. i. q. u. e. n. e. i. m. a.
 u. o. x. e. I. n. h. i. s. i. n. l. o. g. i. c. i. & i. n. a. l. o. g. i. c. i. s. D. i. a. t. e. s. s. e. r. o. n. i. e. n. t. i. a. D. i. a. p. o. n. t. e. i. e. x. q. n. q.
 D. i. a. p. a. s. o. n. i. e. x. o. m. i. i. e. x. v. i. i. I. l. l. u. d. s. e. u. n. d. e. c. i. m. & q. u. a. r. t. e. n. o. n. d. u. o. d. e. c. i. m.
 i. q. u. a. c. o. r. d. a. t. n. u. m. e. r. a. t. i. d. e. o. n. i. x. u. A. u. t. a. m. a. n. n. u. m. e. r. a. t. e. a. d. e. c. i. e. s. i. s. i. x. x. x.
 i. i. i. C. o. n. i. t. o. n. i. a. i. e. l. v. i. i. i. q. h. o. c. d. e. e. d. d. i. b. r. o. D. i. a. m. e. t. r. u. i. a. t. a. m. a. n. u. d. i. u. i. d. i. t. u. r.
 i. n. d. u. o. & u. i. i. i. b. i. n. a. r. i. g. i. t. d. i. u. i. d. i. u. i. d. e. m. d. u. o. i. d. i. a. m. e. t. r. u. i. q. p. m. e. d. i. u. d. i. u. i. d. u. n. t.
 I. e. t. a. p. l. a. n. t. i. i. q. u. a. d. r. u. p. l. i. c. a. n. t. i. x. x. x. v. i. i. i. I. n. t. e. t. a. p. l. a. s. i. a. i. n. q. u. a. d. r. u. p. l. i.
 c. a. t. a. i. n. e. p. o. g. d. i. o. r. a. t. i. o. n. e. i. s. e. q. u. i. o. c. t. a. u. i. i. q. u. a. n. d. o. c. o. r. d. a. h. e. c. o. r. d. a. m. & c. u. i. s.

epogdous. Adiuncte .i. medie. Hinc .i. principale diuisarū p̄ximū .i. in
 symphonia diapente iungitur mese principali diuisarū. utamur. & rati
 simum tonū ceteris ascendendo excellentius. Offendat .i. inueniat. Dehinc
 .i. post primam diuisarū. Tertia .i. fine. Plena s̄stema .i. plenū intervallū.
 Altera diuisarū ad sub principale p̄ncipaliū primū s̄stema ē. Ab adq̄stio ad
 mese. Secundum s̄stema ē. A principali p̄ncipaliū usq; ad p̄mā diuisarū. Ter
 tiū s̄stema ē. A sub p̄ncipali p̄ncipaliū usq; ad t̄tā diuisarū. & t̄tā .i. fine.
 Tercia diuisarū .i. quando coniungit. mese uidet̄ quasi t̄tā ēē. Coniunctarū
 .i. ratione s̄stematū. & diapente iungit̄ t̄tā cordo diuisarū mese. ita ut
 t̄tā cordum diuisarū appellari possit. Diuisa ideo dicuntur quia
 aconiunctis separantur. Post hanc .i. p̄tā diuisarū fine. Soni .i. armonie
 a medie fine. .i. a fine t̄tā cordi coniunctarū. cono & dimidio superat. prin
 cipat diuisarū utamur diuisarū. diuelli .i. separat̄ in singula p̄tis
 .i. qui sunt. xv. fastigiat̄. .i. acut̄. eleuat̄. Alii s̄t immutabiles. Viagi .i. uari
 & mutabiles. Bari pigni .i. grauit̄ fixi et spissi. Mesopigni .i. medi fixi spis
 si de omnibus sonis dic̄. Trium sonorū .i. t̄tā cordatū quando t̄tā corde
 simul fiunt nulla alia dissonant. .i. sono intacto q̄t̄ sibi inuicem
 conueniunt. prime spisse in duob; t̄tā cord primis. Utame spisse. in
 duob; utamur t̄tā cord. Medie spisse in uno t̄tā cordo mese. Oleipig
 ni .i. acut̄. fixi. Apigni .i. non fixi & non spissi q̄d n̄r pigni. Apigni .i.
 spissi & non spissi. Stantes ēē. .i. ad quistat̄ principat̄ p̄ncipaliū media
 Tercia coniunctarū utama coniunctarū prima diuisarū. p̄ma excellen
 t̄ia utama excellentium. In omnib; t̄tā cord nec grauant̄ nec ex
 tenduntur. Stantari .i. graues soni a stando dicti. formam p̄ncipaliū
 .i. propterea quia semper stant. Viagi .i. mobiles & incerti. Sed his
 .i. sonis supra dictis. Quarta diuisio generalium sonorum non con

pp̄t duo. solstima & duo equinoccia q̄ p̄mo accipiunt̄ solstima est uale
 xii. let̄ ut sit. solstima h̄mionale xii. let̄ ut. Equinoccia uernale xii
 let̄ apr̄. Equinoccia autumnale xii. let̄ octob̄. sic alii intelligunt.
 quicquid mundum intra spat̄ c̄lū uidetur. .i. a t̄ra ad lunā
 Aluna usq; ad sed̄ sed̄. & ē h̄ spat̄ ignem p̄t̄ solē. Tercium ubi
 sunt diu. Hinc s̄t hac de causa aptant̄ ubi c̄l̄ p̄ figuram. C̄l̄ p̄ eundē
 apot̄ elephan somata .i. a furando corpora taget̄ uerbon. clupo .i.
 defendo. per clupum palladis aut̄ ratio uerbi. regum. aut̄ ratio belli
 intellegit̄. p̄t̄ q̄t̄ rationis opem .i. q̄ nullū bellum sine ratione fit.
 Spumea .i. sup̄ba. hasta phasta sub alia sapientie intellegitur. Lim
 phasum .i. uiride t̄ lucidum d̄climpha .i. de oceano quia sicut oceanus
 totam terram circum. ita geometria dimisurat quidā codices h̄nt
 limbasum alimba .i. ab ora uet̄m̄ t̄ fine. Scutū .i. plenitudo
 potestatis. Ambit̄ .i. circum scribit̄. hinc .i. d̄char̄ t̄ uer̄n̄ come
 uiridesq; in uno frondescunt arbores. muneia .i. p̄muneia. oliue
 oliua palladi consecrata ē. quia semp̄ splendet. & uiridet. atque
 splendorē fac̄ sic & sapientia. Heptunus & immerua ciuitatē
 Athenis edificauerunt. postea contenderunt inter se de cuius no
 mine appellaretur. & ideo consulerunt iouem. ipse ū iudicauit
 ut illius nomine uocaretur qui medius offert munus. neptunus
 p̄uilla t̄ra tridentū equum p̄tulit. h̄i displicuit omnib; q̄ signū belli
 erat. minerva ū hasta sua terram percutiens oliuam p̄tulit
 atq; omnib; placuit quia de oliuo luminaria preparantur
 & t̄tā signum pacis ē. oliua pontatur in t̄tā palladis quia
 quisquis discit artem .i. sapientiam utatur oliuo .i. liquore. Gla
 ucam uoluer̄t. noctuam appellat̄. quia solet nocte uigilare timi

Solstima
equinocc

m, 61

nes ei possunt pmonasteriū fieri & agi potest ut
ab eo loco In quo suscipitur eius quoq; deuita sus
cipiatur. Nam & si quis deuota mente conuer
uoluisse prius male ablata redderet & de sua ani
ma tantouerius quanto expeditior cogitaret. In
qua lege subiunctum ē. ut nulli q̄ in manu signatus
ē conueru liceat, quā constitutionē ego fateor do
minis meis uehementer expuere quia p̄ ea celorum ui
multas clauditur & q̄d nunc usq; licuit ne liceat phibet.
Multa enī sup̄ q̄ possunt religiosam uitam & iam cū seculari
habitu ducere & pleriq; sunt qui nisi omnia reliquerint
saluari apud dñm nullatenus possunt. Hec uō hec
dominis meis loquens q̄d sum nisi puluis & uermis.
Sed tamen quia contra auctorem omnium dñm hanc
intendere constitutionē sentio dñm facere non possum;
Ad hoc enī potestas sup̄ om̄s homines pietas dominoꝝ

Marbz StA H 5, 6a

StA Marby

Hr 5, 6a, fol. 2^r

sacrelectionis audiunt. Cūnplur quāneceffe:
seruitē corpori sed sola ei infirmitas reficere ut ad
usus exercende uirtutis habeatur. Hec itaq; si uos
muris cū uis agitis abstinentiū fateor magistri
estis. Qd ergo pauli apli ad me testimoniu posu
istis quod ait. Qui nō manducat manducantem
nō iudicat. Omnino existimo in ēgruū fuis se. q̄ neq;
ego nō comedo. neq; ^{ob} hoc a paulo dictū ē ut m̄bra
xpi que in ei corpore id ē ecclā in uicē sibi carita
tis cōpage conexas. nullā de se ullomodo curam
gerat. Sed si neq; ego ad te neq; tu aliqd p̄tinere s̄
scis. ad me iure tacere cōpellor. ^{ex} ut eū nō reprehende
re. qui em̄dari nō potest. hec ergo sententiā p̄p̄
eos solūmodo dicta ē. q̄ illos iudicare student.
quorū cura sibi cōmissa nō ē. Ac p̄ quā nos auctore
dno unū sum. ^{uob} itaq; corrigendas tacem. ualde

quād n̄ dic. Cū tra de q̄ uos nolite cogitare quo
modo aut qd loq̄mini dabit̄ enī uob in illa hora
n̄ enī uos loq̄mini. qd loq̄mini sed sp̄s patris ur̄i q̄ loq̄tur in uobis
Sacra ergo ad nos eloq̄ frustra mandata s̄. Quia
repleti sp̄u ut exteriorib; n̄ egem. Sed aliud ē
fr̄ km̄e qd angustia p̄secutionis tempore
absq; dubitatione cōfidere aliud qd in tranq̄lli
tate ecclē agere debem. Oportet enī nos hunc
sp̄m modo legendo p̄cipere. quē possim. si causa
ē t̄gerit in nobis. cū patiēdo monstrare.
Valde uero in eptaurā gauisus sū. qd uos exortatio
nis studiū dare facemini. In hoc et enī suo q̄ cura
uri ordinis sollert̄ agitis si uos auctore ur̄m. et
alios trahere curatis. Quod aut̄ in eod̄ loco dictas
uos me similes non ēē. p̄ obortā leuatiā medico con
tristatis. q̄ laude sineas p̄missionē diu existimo

StA Naubg

Hr 5, 6a, fol. 1^v

inca nomibz expreſſū eſt quī in uicis
& poſſeſſionibz In illa chor epī nomi
nantur. quā uiſ manus In poſitionem
epiſcoporū perceperint. & ut epī con
ſecraſſint. & ret q. Nec ab re dictum
p pendo quā quā manus In poſitionem
epiſcoporū p ceperint. cū epōrū nomen
p trm In ſe continet numerū & apud grā
maticoſ pluraliſ ſit genetiui. Uidet
enim mihi qd tunc non ab uno ſed a plu
ribz ordina bantur. Quia nullatenus
diceret epōrum. ſi ab uno fieret alium
ordina tio. cū epōrū pluraliter dictū
ſit. Cum autē dixit cōr epīm. profecto
uoluit Intelligi uillanū epīm & ſi uilla
nuſ quida gīt In ciuitate cū in unaci

licet fieri. Rogo ut promatīſ & ſignificere
non poteſtiſ. Quia ſciopra tione aut plenā
auctoritatē. minime poſſe digtū ori
Imponite. & eoſ omni auctoritate carere
non dubitate. ſcilicet quia tria ob ſtant
quibz eorū caſſatur actio uel inſtituō
Unum quod ab uno epō ordinari ſolent.
In quo eorū ordina tio a cōſonibz diſcor
dat qui p manus epōrū eoſ Inſtitui u
bent. Aliut ſi a pluribz epīſ ſunt ordina
ti. & aut In uilla. aut In caſtel lo. ſeu In modi
ca ciuitate aut omnino In eo loco præ
fixi quo nequa quā epī fieri debent. aut
dudum non fuerunt ut non uileſcat
auctoritaſ & nomen epī. aut ſi in ciuita
te cum altero epō. Cū ut præ dictū eſt

Mar 5 St A

Hz 5, 6 b. fol. 1^v

nadab & abiu & eleazar
& ithamar. Quorum ^{Rechnung}
nadab & abiu mortui ^{S. Besten}
sunt cum optulissent ignem ^{penberg}
alienum coram dno: ^{Hier j 6+3}
fueruntque omnes quinu-
merari sunt viginti tria
milia generis masculini
ab uno mense & supra.
quia non sunt recensiti in
ter filios israhel. nec eis cum
ceteris est data possessio.
Hic est numerus filiorum
israhel. qui descripti sunt
a moyse & eleazaro sacer-
dote. in castris
moab supra iordanem con-
tra hiericho. inter quos
numerus fuit eorum quan-
te numerati sunt a moyse
& aaron. in deserto synai.
Prædixerat enim dñs quod

ægle & melcha & ther-
sa. Steterunt autem
coram moyse & eleazaro
sacerdote. & cum his
principibus populi ad
hosiæum tabernaculi sto-
deris. atque dixerunt
Pater noster mortuus est.
in deserto. nec fuit in se-
ditione quæ concitata
est. contra dñm. subco-
re. sed in peccato suo mor-
tuus est. hic non habuit
mares filios. cur tollatur
nomen illius de familia
sua. quia non habet fili-
um. date nobis posses-
sionem inter cognatos
patris nostri. Rectius
moyse causam eorum.
ad iudicium dñi. quid dix-
it ad eum. Iustam rem pos-

Universität Marburg
Logtei Hamburg
1642

Marb. StA H 2 5, 7

anum dequest. ie pascœ episcopo.
 us communis cum non facile debere vi-
 colligere t scindere. Siquidem uictor
 of asie eposc orientis qui quarta decima
 cum iudeis pascha celebrant. dampnari
 rediderat. In quam sententia etiam hi qui
 ribant ab illis uictori non dederunt ma-
 floruit maxime sub commodo principe.
 arco antonino uero in imperio successerat.
 THEVS Stoice secte philo
 us. iuxta quandam ueterem in alexandria
 tudinem. ubi marco euangelista semp
 stici fuere doctores. tante prudentie
 omis. tam in scripturis. quam in scia
 eratura fuit. ut india qd rogaretur ab
 is gentis legatis ad emetrio alexandrie epo
 tteretur. Vbi reperit bartholomeum de
 aptis ad uentum dni nri ihu xpi iuxta
 thea euangelium pdicasse. qd hebraicis
 eris scriptum. reuerens alexandriam secu-
 ulit. Huius quidem multa in scam scriptu
 extant commentarii. sed magis uiua uox
 is pfuit. Docuitq sub se uero principe. tan-
 mo cognomto caracalla.

quem scripsit ad celestem athanaui serome
 fuisse adiutorem. Et in exameron elegantes trac-
 tatus composuit. Ad aduersum catafrigas in-
 signe opus. temporibusq. commodi & seue-
 ri floruit. & docuit.

CLEMENS Alexandrie aecde presbiter pante-
 ni de quo supra retulim auditor. post eius mor-
 tem alexandrie aeclesiasticam stolam tenuit.
 erudicionis magister fuit. Feruntur eius in-
 signia uolumina plenaq. erudicionis & elo-
 quentis tam descripturis diuinis qua dese-
 cularis literature instrumto. In quibus illa
 sunt uarietatis despoticionum & qui stroma-
 teon libri octo. ad uersum gentes lib. 1. Pedag-
 gilibri. iii. De pascha liber. 1. De ieiunio liber. 1.
 De disceptione lib. 1. & aliis lib qui inscribit.
 quis nam ille diues sit qui saluat. & obtre-
 tation. liber. 1. de canonibus ecclesiasticis.
 & ad uersum eos qui indeorum sequuntur
 errores. lib. 1. quem pprie alexandro hiero-
 solimoz epo edidit. Meminit aut in stro-
 matibus suis uoluminis traiani contra gen-
 tes. de quo supra diximus. & cassia coronofra

Maulg St A, H 26,

4r 6 facc. 2 fol. 1^v

ente uacuat. Unde nunc dicitur. Depone magnitudinem
tuam absque tribulatione. et omnes robustos fortitudine.
Acsi apte diceretur, omne quod intrinsecus de bona actione intui
mueras reprime. et cordis motus quos ex recto ope ro
bustos habueras depone. quia iam in ipsa aduersitatis
temptatione consideras. quam frustra prius de te magna
elatus estimabas. Que uidelicet magnitudo idcirco
absque tribulatione deponenda dicitur. quia nimirum cum per
temptationem humilitas perficitur. prospera est ipsa aduersitas
que mentem ab elatione custodit. Sed tamen sine mag
na tribulatione non agit. cum tranquilla mens irruen
te temptatione quasi repente in hoste turbatur. Ipsa
namque temptationis aduersitas dum se menti inserit. quas
dam in illa tenebras gignit. eamque obscuritate sue amari
tudinis turbat. que apud se dudum uirtutum dulcedine
irradiante claruerat. Unde et apte subiungitur. Ne per
trahas noctem. ut ascendant populi peris. Nox quippe per
trahitur. cum sub orta de temptatione tristitia. consolatio
ne concita non finitur. Nox pertrahitur. quia meror animi con
fusi cogitationibus elongatur. Nam dum mens posita in tem
tatione considerat. quod a uirtutis sue pristina solidita
te repellitur. super ductus meroribus quasi quibusdam tenebris
cecat. atque ab omni luce gaudii eius oculus clauditur. dum
sollicita trepidat. ne hoc quod esse dudum ceperat. funditus
amittat. Unde et bene dicitur. quod in hac nocte per robustis
populi ascendunt. quia uidelicet in hoc merore temptatio

nus. pro robustis motibus. cogitatio

Navy STA Hx 6, 7

dicaret defiliis iuda. peccauitq; delin
quens et uindictā expetiuit de eis. idcir
co hec dicit dñs dñs. Extendā manū meā
sup idumeā. et auferā de ea hominē &
iumentū. et faciā eā desertā ab austro.
et qui sunt in daedan gladio cadent.
Et dabo ultionē meā sup idumeā pma
nū ppti mei isrl. et facient in dom iux
ta irā meā et furorē meū. & scient uin
dictā meā dicit dñs dñs. hec dicit dñs
dñs. Deo qd fecerūt palestinī in uindicta.
et uti se sunt toto animo. interficientes
et implentes inimicitias ueteres. ppter ea
hec dicit dñs. Ecce ego extendā manum
meā sup palestinōs. & interficiā interfec
tores. & pda reliquias maritimę regio
nis. faciāq; in eis ultiones magnas. ar
guens in furore. & scient quia ego dñs. *Recedite*
cū dederō uindictā meā sup eos. Et fac **XXVI.**
tū ē in undecimo anno prima mensis.
fact' ē sermo dñi ad me dicens. fili homi
nis. p eo qd dixit tyrrus de hierusalē eu

et comportabit aggerē in giro. et leua
bit contra te clipeū uineas. & arietes tēpe
rabit in muros tuos. et turreś tuas destruet
in armatura sua. Inundatione equorū
ē operiet te. puluis eorū et a sonitu equi
tū & rotarū curruū. mouebunt muni
tiū. dū ingressus fuerit portas tuas.
quasi p introitus urbis dissipate. ungu
lis equorū suorū conculcabit omēs plateas
tuas. pplm tuū gladio cedet. et statue
tue nobiles in terrā corruent. Gastabūt
opes tuas. diripient negotiaciones tuas.
et destruent muros tuos. & domos tuas
pclaras subuertent. et lapides tuos et lig
na tua in medio aquarū ponent. Et qui
escere faciā multitudinē canticorū tuorū.
& sonitus cithararū tuarū nā audiet am
plius. & dabo te in limpidissimā petra.
siccatio saggenarū eris. nec edificaberis
ultra. quia ego locutus sū ait dñs dñs.
hec dicit dñs dñs tyrrō. Nūqd nā sonitu
ruine tue. et gemitu interfectorū tuorū.

Nauy STA

Hr. 6, 7

^{CHR.}
HA poī ū uoco: cum intro hinc: ^{faci} hinc: s. ubi ē phe
dna iudex n̄r. Nam hic faxo adert. Vos u
lete ⁊ plaudite. ^{faci} Iuxta hinc: ^{faci} Eudamio

^{malum regum}

nmilitia pficiſci gnatu clinia. Amante antiphi

^{quia corrigebat duris uerbis p̄t antiphila quam amabat.}
lam compulſit duruſpat. Animi q. ſeſe ange

^{tristabat in animo}

bat facti penitens; Mox ut reuerſuſ ē. clam

^{amicia}

^{ignorante ul neſciente}

⁊ 5. 49.

Diuerſum

^{um uideret ad ſe p̄ſerui ſui}

^{diuinationem}

patre diuerſat. Ad clatiphone iſamabat ſcortu

^{quam multo tempore n̄ uidebat.}

Ad ſocum eiſ que

bachidē. Cū accerſiret cupita antiphila clinia.

gebat alium ſcortum

Mox ut ei bachis uenit amica ac ſeruile. Habitu

^{hoc compoſitum ideo ut clinia uideretur amare bachidem.}

gerens antiphila. ſicū id. Quo patre ſui celaro

^{clatipho}

^{fraude ⁊ dolore}

^{ad op̄ meretricis}

^{ſ. amorem bachidis.}

clatipho; hic technis ſyri Decē minas meretricule

^{ap̄ patre ſene}

aufert aſene. Antiphila clatiphonis repperit

^{antiphilam}

^{bachidē}

ſoror. Hanc clinia. aliam clatipho uxorem

accepit

Incipit Prologus.

^{romana}

ecui ur̄m ſit mirū. cur partes ſeru poeta dede

^{anoreſ ⁊ labore me modico}

Alit. Sem. i. mihi calli

partes ſ. recitande ſunt. q̄

adoleſcentium. qui parte

reſeruit clamor ſ. labor

nt. que ſt̄ adoleſcentium. id p̄mū dica. dande

^{ab aliq̄ ex intacta ſ. comedia}

^{latina}

endi. quam ego. qui ſen

q̄ ueni. eloquar. ex integra greca. integra come

^{reſtitutus}

^{ſ. ipſū ex qua ſunt iſo}

^{de pudore exerceat}

diam hodie ſū aduſu. heu. uon timorū menon.

duplex que argumto ſalla ē ſimplici. noua ēē

^{quā materia haberet ſenſu}

^{latino ſenſu}

^{ſ. fabula}

^{ab aliq̄o latino}

oſtendi. ⁊ que ēē. nunc qui ſcripſit. ⁊ caia greca

ſit.

ſit. ni partem maximā. exſtimare ſe ſit uoſtrū. id

^{quā non ex p̄t̄ diceſſe illud}

^{breuit̄ oſtenda}

^{de liſi putare uoſ ſit}

^{ſ. ſeſſet tā}

dicere. nē qua obre har parte. didiceri. paucis

^{deſenſore}

^{cauſa ſu comedia ſu. ur̄m iudiciū. n̄ p̄loatorē}

^{ſ. cauſa ſu}

dabo. oratorem ēē uoluit me. n̄ plogum uoſtri

iudiciū. ſeſt me auctore. dedit. ſ. hēc alia tantu

poterit. ſacundia. quantu ille potuit cogitare

^{ut ſeſt o. alia cum ſenſu. Oratorem uoluit me ēē. ur̄m iudiciū}

^{ū plogum. ur̄m plogum oratorem. auctorem ſeſt me. n̄ p̄loatorē.}

^{didit. p̄loatorē agenda. Maſteſtabo id breuit̄ oſtenda}

Hr. 6, 10

Hofgeismar

Hospitalrechin

16/18/4

Manbō StA Hr 6, 10

5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23

HA poī ū uoco: cum intro hinc. ^{CHR.} har. s. ubi ē phe
dna iudex n̄r. ^{faci} hinc faxo adent. Vos ui
lete i plaudente. ^{faci} Tristitia dicit. ^{faci} Enclitica

^{in alius regium}
In milita p̄fici sci gnatu clinia. Amante antiphi
^{quia corrigebat duris uerbis p̄t antiphila quam amabat.}
lam compulit durus spat. Animi q̄ se se angē
^{tristabat in animo} bat. facti penitens. Mox ut reuersus ē clam
^{amicia} patre diuerat. Ad clatiphone is amabat scortu
^{ignoscere ut nesciente} bachidē. Cū accersiret cupita antiphila clinia.
^{scitapho} Mox ut cā bachis uenit amica. ac seruile habitu
^{quam multo tempore n̄ uidebat.} gerens antiphila. fictū id. Quo patre suū celare
^{scitapho} clatipho. hic techmis syri. Dicit menas meretricule
^{scitapho} aufert a se. Antiphila clatiphonis repperit
^{scitapho} soror. Hanc clinia. aliam clatipho uxorem
^{scitapho} accepit.

Incipit Prologus.

Nec ui uim sit mirū. cur parces seni pota dede
rit. que s̄ adolescentium. id p̄mū dica dande
q̄ uon. eloquar. ex integra greca. integra come
diam hodie si aucturi haec uon. morum non.
duplex que argumto facta ē simplici. noua ē s̄ fabula
ostendi. i que tū nunc qui scripsit. i illa greca
fit. ni partem maximā. ex ista max̄e s̄t uostrū id
dicere. nē qua obre har parte. didici. pauis
dabo. oratorem ēe uoluit me. n̄ p̄loquū uostrū
iudiciū fecit me iustore. dedit. s̄ h̄c a d̄e tantu
potente. facundia. quantu ille potuit cogitare

Ita ut o. al. cum sensu. Oratorem uoluit me ē. uim iudiciū
n̄ p̄loquū. n̄ p̄loquū oratorem. acorpm fecit me. n̄ p̄loquū.
dedit. p̄loquū. gendū. Manifestabo id byoni ostenda

Diuerit
Cum uideret ad se p̄forū suū
demonem

Ichmus

Ichmus

Hr. 6, 10

Hoffeismar
Hospitalrechen
1678/4

Marbō StA Hr. 6, 10

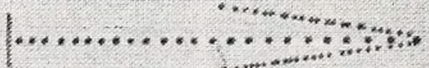
5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23

Maubg S+A
Hr 6, 12

Bestand 310: Homburg zu Obergengen
No. 1039.

sannaui te uirgo filia sion post tergū tuū
caput mouit filia hierusalē. Cui expbraſti
α quē blasphemasti contra quē exaltasti
uocē tuā α eleuasti uocē tuā. eleuasti in
excelsū oculos tuos contra scm̄ isrl̄ pmanū
seruorū tuorū expbraſti dño α dixisti. In mul
titudine curruū meorū ascendi excelsa mon
tiū in summitate libani et succidi sublimē
cedros ei⁹. Electas abietes ei⁹ ingressus sū usq;
ad terminos ei⁹. isaltū carmeli ei⁹ ego succi
di et bibi aquas alienas. isiccaui uestigis
pedū meorū omnes aquas clausas. Nūquid
n̄ audisti quid ab initio fecerim ex dieb;
antiquis plasmaui illud. in nunc adduxi;
eruntq; in ruinā colliū pugnantiū et ciuita
tes munitā et qui sedent in eis humiles ma
nu contremuerunt et confusi sunt. facti
sunt quasi fenū agri et uirens herba tecto
rū que arefacta ē antequā ueniret ad ma
nū tuā. habitaculū tuū et ingressū introitū
tuū α uia tuā ego prescaui. isurore tuū con
tr̄ me insaniſti in me. Obſcia tua ascende
in aures meas. Pona itaq; circulū in narib;

tuorū. irecedens a
rib rex assyriorū
adoraret in tēplo
lēh α sasar fil
dio fugeruntq;
regnaui a sara
ndieb; illis egro
tē. iuenit ad eū
Dixitq; ei; hec di
tue morieris enī
faciē suā ad par
Obsecro dñe me
laucri corā te
pfecto. iqd plac
uit itaq; ezechia
egredietur et
tus ē sermo dñi
et dic ezechie d
dñs dñs dauid p
nē tuā. iudi
te die tercio asc
dieb; tui qu
nu regis assyrie

fugere. despectu sequi. adulantes despiciere. despicientes
honorare. mala nocentium ex corde dimittere. et erga eos
dilectionis gratiam immobilem in corde retinere. Que uideli-
cet omnia semper sunt. sed magne. quia quanto in presenti ui-
ta. ipsa uiuendi custodia. angustior sunt. tanto amplius
in eterna retributione dilatantur. Vbi et bene subdit. Et
perfectas scientias. Perfecta quippe scientia est. et cuncta hec sollicite
agere. et se de suis meritis. scire. nihil est. Unde et ipse nubes
de hac perfecta scientia docent. cum eis uoce ueritatis dicit. Du-
fecerunt omnia que precepta sunt uobis. dicite. serui inuiles
sumus. Perfecta scientia est. scire omnia. et tamen iuxta quendam
modum scientem se esse nescire. quia et si iam dei precepta nouimus.
et sua uirtute uerborum illius sollicita consideratione ponde-
ramus. et si iam que intellexisse nos credimus agimus. ad-
huc tamen acta eadem. qua distributione examinari sint discu-
tienda nescimus. nec dum dei faciem cernimus. nec dum occulta
eius consilia uidemus. Quanta ergo est nostra scientia. que quo-
usque mortalitatis pondere premitur. ipso sue incertitudinis
nubilo cecatur. De qua bene per paulum dicitur. Qui se existimat
scire aliquid. nondum cognouit. quemadmodum oporteat eum sci-
re. In hoc itaque mundo dum uiuimus. tunc perfecte que sci-
enda sunt scimus. cum perfectiores per intellegentiam. nil nos
perfecte scire cognoscimus. Dicit ergo. Nuncquid nosti semitas nu-
bium magnas. et perfectas scientias. Ac si apte dicat. nuncquid
iam summa acta predicantium conspicias. qui per quam perfectam
ad alta se eleuant. deorsum se humiliter per cognitionem sue

Navy StA

H₂ 6, 14

dormierit in ea et comederit quippi-
 am. lauabit uestimenta sua. Quod si
 introierit sacerdos. et uiderit lepram
 non creuisse in domo. postquam de
 nuo lita est. purificabit eam reddita
 sanitate. et in purificationem eius su-
 met duos passeret. lignumq; cedrinū.
 et uermiculum. atq; hysopum. et im-
 molato uno passere in uase fictili su-
 per aquas uiuas. tollet lignū cedrinū
 et hysopū et coccu et passerem uiuū.
 & intinget omnia in sanguine passe-
 ris immolati. atq; in aquis uiuentib.
 et asperget domū septies. purificabitq;
 eam. tam in sanguine passeris quam
 in aquis uiuentibus. et in passere uiuo
 lignoq; cedrino et hysopo atque uermi-
 culo. Cumq; dimiserit passerem uola-
 re in agrum libere. orabit pro domo.
 & iure mundabitur. Ista est lex om-
 nis leprae. et per cussure lepre. uesti-
 um. et domorū. cicatricū. et erumpen-
 tium papularū. lucens macule. et
 in uarias species coloribus inmutatis.
 ut possit sciri quo tempore. mun-
 dum quid uel immundū sit. **L**ocu-
 tus est dñs ad moysen et aaron di-
 cens. loquimini filiis israel. et di-
 cite eis. Vir qui patitur fluxum se-
 minis. immundus erit. et tunc iudi-
 cabitur huic uicio subiacere. cum
 per momenta singula adheserit
 carni illius. atque concreuerit foedus
 humor. Omne stratum in quo dor-
 muerit. immundum erit. et ubi cū-
 q; sederit. Siquis hominū tetigerit
 lectulum eius. lauabit uestimenta
 sua. et ipse lotus aqua. immundus
 erit usque ad uesperum. Siquis se-

und Gruchst Rechnung Der
 in Grizlar und Gungliss Vom Jahr

Markg StA
 Hn 6, 15a

Marby StA
Hz 6, 15a

et pelle pilos in caprarum posuit ad caput
eius et operuit ea uestimentis. Misit
autem saul apparitores qui raperent da
uid. et resp^ons^u s^u est q^{uod} egrotaret. Rur
suq^{ue} misit saul nuntios ut uiderent
dauid dicens. Afferre eum ad me in lec
to. ut occidatur. Cumq^{ue} uenissent nun
ci. inuentum est simulacrum sup^{er} lectum. et
pellis caprarum ad caput eius. Dixitq^{ue}
saul ad michol. Quare sic illusisti mi
hi. et dimisisti inimicum meum ut fugeret.
et respondit michol ad saul. quia
ipse locutus est mihi. dimitte me. alio
quin interficiam te.

Dauid autem fugiens saluatus est. et uenit
ad samu^{elem} et inramatha. et nuntiavit
ei omnia que fecerat sibi saul. Et abie
runt ipse et samu^{el} et morati sunt in na
chioth. Nuntiatus est autem sauli dicen
tib^{us}. Ecce dauid in achioth inrama. Mi
sit ergo saul lictores ut raperent da
uid. Qui cum uidissent eum cum prophetarum
uaticinantium. et samuel stantem sup^{er} eos. fact^{us}
est etiam sp^{iritus} d^{omin}i super nuntios saul. et pphe
tare ceperunt etiam ipsi. q^{uod} cum nuntia
tum e^{ss}et sauli. misit alios nuntios. pphe
tauerunt autem et illi. Et rursum saul
misit tercios nuntios. qui et ipsi pphe
tauerunt. Irrata uero iracundia saul. abiit etiam ipse
in ramatha. et uenit usq^{ue} ad cisternam
magnam que est in socchoth. et interroga
uit et dixit. In quo loco sunt samu
el et dauid. dictuq^{ue} est ei. Ecce in achioth
sunt inrama. Et abiit in achioth in
rama. Et factus est etiam sup^{er} eum sp^{iritus} d^{omin}i. et am
bulat ingrediens. et pphetabat usq^{ue}
dum ueniret in achioth inrama. Et ex polia

Marby S+A
Hz 6, 15b

j 6 + 2

and 310
or u. Singlis
1642.

INCIPIT LIBER RUTH.

INOTIOBUS IUDICIS
unius quando iudices perant. fac
ta est fames intra; Abiit itaque homo de
bethleem iuda. ut pegrinaret in regi
one moab. unde. cum uxore sua ac duob;

liberis. Ipse uocabatur elimelech. uxor autem ei
noemi. Et duo filii. alter maalon. et alter
cheliou. effrath. de bethleem iuda. Ingressi
regionem moab. ibi morabantur. Et
mortuus est elimelech maritus noemi. reman

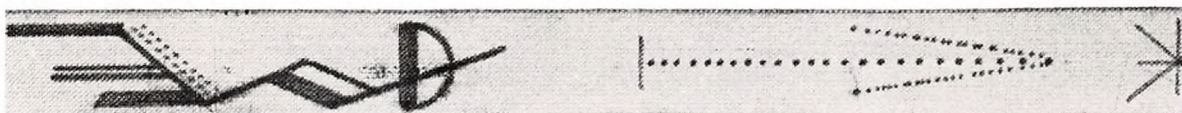
sitque ipsa cum filiis. Qui acceperunt uxores mo
abitarum. quarum una uocabatur orpha. et altera

II ruth. Manseruntque ibi decem annis. et anno mor
tuo filii. maalon uidelicet et cheliou. Reman
sitque mulier. orbata duobus libris ac marito.
et surrexit ut in patriam pergeret cum utraque
nuru sua. de regione moab. Audie
rat enim quod respexisset dominus populum suum. et

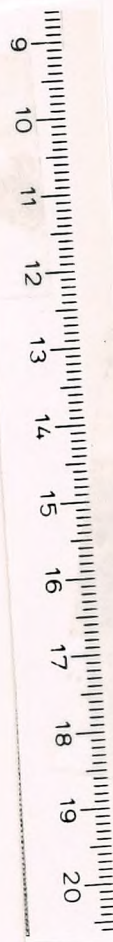
III dedisset eis escas. Egressa est itaque de loco
nati. Erndt Reduit Der Posten
ritzlar und Singliß dem Jahre
1643

am. Ostend. 310. Friglar. u. Singliß. 1643.

Manus. StA, H. 6. 15 c

lita mea & facite ea. Ego dñs; ne pollua
men meū: ut sc̃ificer in medio filiorū isrl̃.
is. qui sc̃ifico uos. & eduxi de terra egipti.
in uobis in dñm; ego dñs. Locutus ē dñs
mosen dicens. Loquere filiis isrl̃. & dices ad
eos. sunt ferię dñi. quas uocabitis sc̃as.
ubi facietis opus. dies septimus sabbati. quia
es ē uocabitur sc̃s. om̃e opus in eo n̄ facietis.
tū dñi ē in cunctis habitationibus ur̃is.
et g̃ ferię dñi sc̃e. quas celebrare debetis
in diebus suis. Mense primo. quarta decima
mensis ad uesperū. phase dñi est. et quinta deci
mensis huius sollemnitatis azimorū dñi
in diebus azima comedetis. Dies primus
uobis celeberrimus. sc̃s q; om̃e opus ser
uile in eo. sed offeretis sacrificiū in
diebus septē diebus; dies autē septimus
et prior & sanctior. nullumq; seruale opus
in eo. Locutusq; ē dñs ad moysen di
cens. Loquere filiis isrl̃. & dices ad eos. Cum
intraueritis terrā quā ego dabo uobis. In mes
segete trē ur̃e. fereitis manipulos spicarum
in uicinas messis ur̃e ad sacerdotē; qui leuabit
illud corā dño. ut acceptabilis sit. pro uobis.
Et saluati benedicet & sanctificabit illū.
In eodem die quo manipulus consecrabitur.
offeretis agnas inmaculatas anniculos. in
caustum dño. & libamenta offerentur
vobis. Duc decimę simile consperse oleo
in caustum dñi. odoreq; suauissimū. liba q; q;
quarum tapas h̃m. Panē & polentā & pul
mon comedetis ex segete. usq; ad diem quo
eritis ex ea dō ur̃o. Preceptū ē sempiternū
in generationibus. cunctisq; habitaculis ur̃is;
erabitis ergo ab altero die sabbati. in quo
leuastis manipulos primitiarū septem
omadas plenas. usq; ad alterā diē exple
tis ebdomade septime. idē quinquagin
dies. & sic offeretis sacrificiū dño nouū.
in habitaculis ur̃is. Panes primiti
as deducite ab decimis. simile fermenta

Marb̃j 51A
He 6, 15 d

Naib S+A

Hr 6, 15d

etiam fama belli. habebant interim gal-
li p̄ qua accipere ultro honore habuit
uiolatorib. iuris humani. flusq. lega-
tione sua ee flagrantessita cui impotens
ē gens ofestum signis cū uulsi citato
agmine iter. Ingressiunt ad quoru p-
tereuntiu raptim timultu cū exterrite
urbes ad arma occurrerent fugaq. agre-
tiu fieret. romā se ire magna clamore
significabatur. Quacūq. ibant equis ui-
risq. longe a late fuso agmine inuisu
obstantes loci sed ante cedente fama
nuntisq. elusinorū. Deinceps inde alio
p̄ptō plurimu terroris romā celebri-
tas hostiu tulit. Quippe quib. uelut
tumultuario exercitu raptim ducto
egre adxi. lapide occursum ē. qua flum-
allia crustuminis montib. p̄ alto de-
fluens aluco. haut multu infra uia tibe-
rino ani miscent. lā omia tra circaq.
hostiu plena erat. Et nata in uanostu
multos gens trucidanti. clamorib. q.
uariis horrendo cuncta opleuerant
sono. Ibi t r. m t. n loco castris ante cap-
to n p̄munito uallo quo recept' eēt n
dece. salte sin hominu memores. Nec
auspicato nec litato instruunt acie de-
ducta incornua ne circū ueniri multitu-
dine hostiu possent. nec tam equari fron-
tes poterant. Cū extenuando infirma &
uix coerente media acie haberent.
Paulū ab dextera erat editi loci. quē sub-
sidiarius repleri placuit. Ea q. res ut in-
itiū pauoris ac fuge sic una salus fugi-
entib. Nā brenn' regulus galloz in pau-
citate hostiu pauo maxime timens rat'
ad id captū superiore locū. Et ubi galli
cumatie legionū recta fronte occurris-
sent. subsidia in aduersos transfusosq.

impetū darent. ad subsidiarios signa-
uerunt. sic os loco depulisset haut du-
bius facile in quo capi tantu superanti
multitudini uictoriā fore. Adco n̄ fortu-
na modo sed ratio etiā cū barbaris stabat.
In altera acie nihil simile romanis non
apud duces n̄ apud milites erat pauor
fugaq. occupauerat animos & tanta
homine obliuio ut multo maior pars
uicior in hostiu urbe cū tiberis arceret.
quā recto tinere romā ad iuges aeli-
beros fugerent. Parū per subsidiarios
tutat' ē locus in reliqua acie simul ē
clamor. p̄ximis ablatere ultimis abter-
go. auditus ignoti hoste p̄us pene. quā
uiderent. Non modo n̄ tēptato certa-
mine sed ne clamore quide reddito
integri intactiq. fugerunt. Nec ulla
cedes pugnantiu fuit terga cesa suo
met ipsoz certamine in tba impedi-
tiu fugā circa ripā tiberis quo armis
abieccis totū sinistrū cornu defugit
magna strages facta ē multoq. impe-
ritos nandi aut inualidos graues lo-
ricis alusq. tegminib. aufere gurgites
maxima tam pars in colomis uicior
pfugit. Unde n̄ modo p̄sidii q̄cquā
sed ne nuntius quide cladis romā ē
missus. ab dextro cornu qd p̄cul a flu-
mine. imago sub monte steterat.
Romā om̄s petiere. in clausis quide
portis urbis in arce ofugerē. gallos
q̄q. uelud obstēpe factos miraculū
uictorie tam repentine tenuit & ip-
si pauore defixi p̄mū steterē uelud
ignari qd accidisset deinde insidias
uereri. Postremo cesoz spolia legere
armozq. cumulos ut mos eis ē coa-
ceruare. Tū demū postquā nihil

Marby StA

Ben. 147 Hr. 2 (Lives)

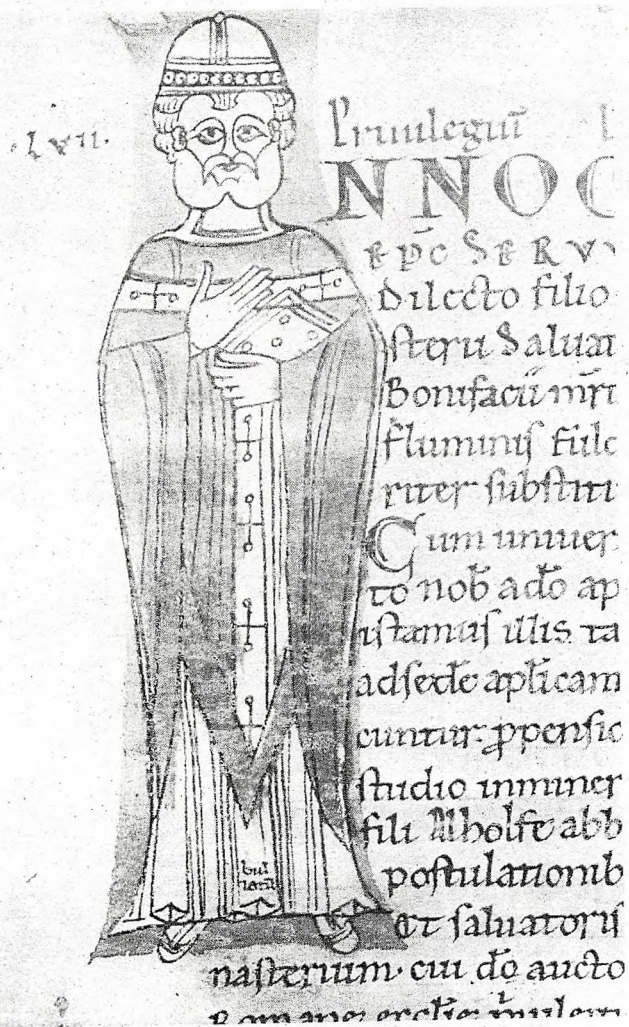

Fig. 232 — Marburg an der Lahn, Staatsarchiv,
 Codex Eberhardi, fol. 128: Innozenz II.

Fig. 233 — Marburg an der Lahn, Staatsarchiv,
 Codex Eberhardi, fol. 38: Klemens II.

Fig. 234 — Marburg an der Lahn, Staatsarchiv,
 Codex Eberhardi, fol. 41: Klemens II.

Fig. 235 — Marburg an der Lahn, Staatsarchiv,
 Codex Eberhardi, fol. 96: Klemens II.

Fig. 230 — Marburg an der Lahn, Staatsarchiv,
Codex Eberhardi, fol. 120: Innozenz II.

Fig. 231 — Marburg an der Lahn, Staatsarchiv,
Codex Eberhardi, fol. 124: Innozenz II.

G. B. Ladner, Die Papstbildnisse des Altertums + des Mittelalters 3 (1984)

In nomine **Se** & **individue trinitatis** **HELWARDUS**. **Seas** huius nominis. **ipsa** **pprietate** **mogontine** **Seos** **archieps**. **Novi** **ce** **u**
amore **Se** **an** **ymore** **querimonia** & **disceptatione** **dum** **habita** **inter** **helginstadensem** & **Helmunardicensem** **ecclesiam**. **de** **quoda** **predi**
Hec **etiam** **sepe** **in** **presentiam** **beate** **memorie** **Alhelbergi** **predecessoris**. **perlata** **per** **abbate** **predicti** **monasterii**. & **Sifrit** **Se** **u** **o** **c**
uocato. **ut** **falta** **examinatione**. **scdm** **diuini** **iudicii** **manifestationem** **huius** **disceptationis** **causam** **terminaret**. **Qua** **pmissa** **lico**
Helmunardicensi **optimum** **ecclesia** **huius** **regis** **ex** **precepto** **memorati** **presulis** **integritate**. **Dudo**. **Longadu**. & **alys** **plures** **ad** **hoc** **destinati**
monasterii **ecclesie** **nre** **hoc** **habebat** **in** **beneficio**. **ad** **iram** **audientiam** **rursum** **delata** **est** **querimonia**. **Quam** **nos** **nehilominus** **equita**
Hec **oyi** **supradictum** **predi** **scdm** **iudicii** **sententie** **cogualiu** **suoru** **interdiximus**. **Quod** & **pprietat** **predi** **restituimus**.
violentiam **ab** **altera** **superius** **memorata** **paratur** **ecclesia**. **Ut** **igitur** **hec** **statuta** **nra** **ppetuo** **firma** **pmancant**. **hec** **describi** **iussimus**.
ado **ligandi** **solvendi** **q** **auctoritate** **firmauimus** **firmamus**. **huius** **regis** **testes** **aderant**. **Sepositus** **de** **Helginstad** **hodescalei**. **Sifrit**
Dudo. **Guichardus**. **Herimannus**. **Digibodo**. **Roptus**. **Lampius** **uicedond**. **Longadu**. **Alhelbertus**. **Hannaro**. & **ali** **qua** **plurimi**.

Urbede. des Ab. Adalbert v. Mainz
f. Helmarshausen, 1138 Sept. 4

in nomine **Se** & individue unitatis **A**THELBERTI. Sed huius nominis. ipsa proprietas magomine sedis archieps. **N**on eo
more **q**uam **q**uomodo querimonia & disceptatione cum habita inter helginstadensem & helmunardicensem ecclesiam. de quoda predi
camento sepe in presentiam beate memorie Athelbergi predecessoris. perlata. per abbate predicti monasterii. & **S**IRITHVON
in facta examinatione. secundum diuini iudicii manifestationem huius disceptationis causam terminaret. Cuius promissa lic
etiam adicentis. quoniam ecclesia cui rex ex precepto memorati prefuit. iungebant. **D**udo. Longado. & alij plures ad hoc destinati
propter hoc habebat sub beneficio. ad eam audientiam rursus delata est querimonia. Cuius nos nihilominus equit
atiori sepe dictum prelati secundum iudicii sententie coequalium suorum interdiximus. Quod & propriam predictam restitimus.
etiam ab alia superius memorata parauit ecclesia. Ut igitur hec statuta nostra proprio firmamur. hec describi iussimus.
et legandi solvendiq. auctoritate firmamus. firmamus. Cuius rex testes adierant. **S**irithus de Helginstad hodescaled. **S**ir
Dudo. Guichardus. Herimannus. Sigibodo. Ritus. Lampus uicedon. Longado. **A**thelbert. Hauard. & alij quia plurimi

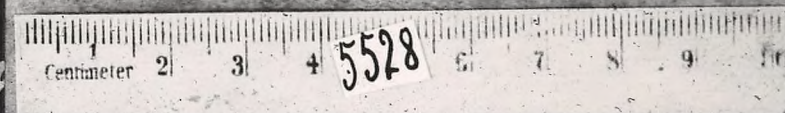
Data . 11. non. Sept. Anno dñice incarnat. m. c. xxxviii. Indict. 1.

Anno dñi Conradi regis. 1. Alstadien. 1094.

Marbög StA. Kl. Helmarshusen. 1138 Sept. 4

Urbed. des Kb. Adalbert v. Mainz
f. Hohenhausen, 1138 Sept. 4

8 p̄dio in Weleszen. traditu ab Euerigise

In nomine **P**ee & indiuidue trinitatis **A**THELBERTUS. **S**cds huius nominis. ipsa ppriamente mogomine sedis archieps. **N**on
amore & auq. timore querimonia & disceptatione diu habita inter helginstadensem & helmunardicensem eccliam. de quod
hec etiam sepe in presentiam beate memorie Athelberti predecessoris. perlata. per abbate predicti monasterii. & **S**IRIT
uocato. ut facta examinatione. scdm diuini iudicii manifestationem huius disceptationis causam terminaret. Qua pmi
helmunardicensi optinuit ecclia. luy rex ex precepto memorati prefuli integrant. Dudo. Longadu. & alij plures ad hoc d
minister ecclie nre hoc habebat in beneficio. ad iram audientiam sursum delata est querimonia. Quam nos nichilominus
Hecogi supradictum predicti scdm iudicii sententie coequalium suorum interdiximus. Quod & pprietas predicta restitui
molestiam ab alia superius memorata paratur ecclia. Ut igitur hec statuta nra ppetuo firma pmaneam. hec describi iuss
ado ligandi soluendiq. auctoritate firmamus. luy rex testes adgant. **S**eposius de Helginstad hodescales.
Dudo. Guichardus. Herimannus. Sigibodo. Roptus. Lampius uicedond. Longadu. Athelbertus. Hamard. & alij qua pl

Urkte. des Kb. Adalbert v. Mainz
f. Helmarshausen , 138 Sept. 4

Data. 11. non. Sept. Anno dñice incarnat. m. c. xxxviii. Indict. 1.

Anno dñi domini Conradi regis. 1. Albi Jüberg. Mon. 4.

Marbög StA, Kl. Helmshausen. 1138 Sept. 4

Urbed. des Ab. Adelbert v. Mainz
f. Helmarschen, 1138 Sept. 4

talenta Johi p'soluit. ut sensu ei in id aspirante omni trouſſe aut reclamationis
occafio remoueret. Hi igitur hoc ordine pactis qd superat ſepedicto uiro resignante ditioni
nr̃e reuendicatu bone intentioni iuste petitioni p'dicti ff. gratulantes, annuentes Helm
muardenſis eccl̃e donauim. & beati LETHI principis aptor nr̃eq. ductoriamſ banno
legitimo iure ppetuo poſſidendu ſirmauim. Et ut hec nr̃a traditio rata, inconuulſa
iugit pſeuere. pagina hanc pteſtimonio ſcribi fecim. & impſſione ſigilli nr̃i roborauim.
Qd ſiſſ aliquando qd abſit hanc nr̃am donatione ſine alicui pſone reclamatione
facta. temerario auſu reſcindere temptauerit. abeato LETHI cui poſſeſſione inuadit. abſq. du
bio etnalu ſe dampnandum nouerit. Hec u traditio facta e anno dnice incarnationis
m̃ c lxxviii. Idieſ xiiii. Huius u traditioni teſtes ſc canonici Latherbrunnensſ eccl̃e Almar decan.
Thietmar. Bernh. Manegold. ABB Helmuuardenſis eccl̃e, & omſ ſrs ei. Laici autē nobile uirg. Thiet
de Baren. Gerlag de Luere. q idē p'diu uice aduocati ſuſceper. Miniſteriale Latherbrunnensſ. Jo
hannē de mulehofen. Herim. de Adageſſen. Conrad. Berthold
Miniſtri helmuuardenſis Luthar. Bernh. Rothulſ.
Thieder. & alii multj. Data v. k. AvC.

Marbö StA, Kl. Helmuuarden

1167 Juli 28

B. Rungs v. Paduan

f. Helmshausen

1167 Juli 28

Ke. Helmuarsen. 1171

In nomine scē & indiuidue trinitatis ipsa fauente
 sumo. & pēu dilecte sibi helmuwardensi ecclie. Quod
 ri bonū ad om̄s. nos considerantes plurima larguati
 sunt ecclie. simulq; retractantes humane conditio
 amorē & reuerentiā beatę di genitricis MARIE scig
 duim sup addere. que nobis intēpore necessitatē co
 iecta sunt nota ēē uolum̄ tā p̄sentib⁹ quā futuris
 utilitatib⁹ ecclie sibi cōmisisse p̄uiri⁹ suis in om̄ib⁹ p
 uale quoddā in loco qui dicit̄ longa uallis ann
 excoli fecit. & quia n̄re potestatis erat incolas
 tueram̄ eos eccliam inherstelli debere frequentari
 dus. quia idē nouale infra terminos theslenis pa
 eos graui labore longioris uie ab hoc incolatu pos
 humili p̄ce ac deuote seruitutis exhibitione cū u
 uitū mutarem. Itaq; dilectionis eius cēssim̄ arbitrio
 autē sine retractatione uolum̄ ut forū n̄m qd
 frequentem. Ut uirē h̄ec n̄m ecclia inuolū.

Marbø StA

B. Lorange v. Paderborn
J. Helman Larsen 1171

Cuiusmodi paterbornensis epi. Conrado abbi karis
 uo aplo monente iubemur dū tempus habemus ope
 monumenta que ab antecessoribus nris epis eidē collata
 nris ancipite statu. aliqua nre liberalitatis indicia ob
 letari principis aploz quoru honori dicata est stu
 e integumentu apud dm ualeant p̄ficere. Igitur que sub
 pi fidelib? Conrad uenerabilis abbi p̄fati loci cupien
 spicere inter alia multa sue industrie monumenta. no
 uentib? fidelib? suis multo labore & plurimis impensis
 usdē loci delegare cui uellem eccle. primo quidē sta
 Sed abbi sepe dictus & sui merito sepius m̄noran
 rochie que sui iuris est continet. altiori cōsilio p̄uiden
 se decesseri. ac p̄m graue labore suū inuictū deduci.
 numentu fidelū nro obtinuit ut statutū hoc n̄ in
 . ut qd sibi uideret cōmodius ordinaret de populo. Hoc
 institutū est anobis inscripta uilla nra solito more
 Ke. Holman. Harten 1171

Naby St A

B. Kuyers v. Podarbo
f. Helmanhausen 1171

In nomine dñi nři ihu xpi saluatoris nři. Cum ego iohannes sola miseratione diuina sei Steffani in
celio monte pbr cardinalis. aptice sedis legatus cognoscerem de causa que uerdebatur inter uenerabiles fr̃es
nros Bernhardum pacherburnensem ep̃m. et thetmarum helmwardeshusensem abbatem. ipsam tande diuina
coopante gr̃a ad amicabile duximus cōposicione. et sup lre ipsa agitata inter eccliam pacherburni et monaste
riū helmwardeshusense de ip̃a abbacia ab utq; parte in nos facto cōpmisso talit̃ transegim⁹. & sic statum⁹ ut
abbas helmwardeshusensis qui nūc est accedat ad ep̃m pacherburnensem & recipiat ab eo p baculū pastorem
regimen abbacie helmwardeshusensis in hec ūba. Confero tibi regimen helmwardeshusensis abbacie & in anima
tua cōmito. et omēs successores ipsi postq̃ electi fuerint a capitulo suo representent ep̃o pacherburni qui pro
tēpe fuerit. & recipiant ab eo regimen abbacie scdm formā dictorū uerborū et benedictionē. Et hanc tñsactionem
uolum⁹ uym et locū obtine sentencie. et in ppetuū inuolabiliter manere. non obstantib⁹ priuilegijs uel q̃buscūq;
instrumentis hinc inde ab utq; parte ante tēpus hui⁹ tñsactionis obtentis. dictū est hoc in domo mundensis ep̃i utq;
parte p̃sente & approbante. Scilicet p̃posito bernhardo pcuratore pacherb ep̃i. abbate aptor per et pauli. abbate mo
masteriensi. cellerario pacherb. magistro scolaz. magistro oliuero. & alijs plurib⁹ ex parte ep̃i. Ex parte alia thet
maro abbate helmword. decano. & magistro scolaz. p̃posito et plebano eidem ecclie. magistro alberto. & alijs in p̃sencia
subscriptorū testium. Dat̃ m̃ 3 4 0 e kl Januarij. Pontificatus celestini anno 2 v 3 4 5 6 0.

26,5 cm long + Piece

AD DOMINUM DIGNI PRINCIPIS. DI. GRA. HELMWARDI IN. ABB. OMIB. HUI. PAGINE INSPECTORIB. SALUTEM IN. NO. INSTA.
UT MAIOR TRUD. RE. SOLET. SUCCESSIO MINOR. QUE NO. POTERAT. TENU. AUT. SEPTA. ROBUR. OCUPIT. FIRMA. MENTU. NOUE.
MUT. ITAC. OMIB. RELIE. RE. FILII. QUI. ALIU. DECIMA. IN. NOCTHE. QUE. AP. BENDA. FRUM. ELONGATA. FUERAT. SUBTRUICIONEM.
ECCLIE. NRE. DE. GL. ET. CONSENSU. CAPLI. NRI. HOC. MODO. RECUPA. VIM. BERNHARD. MILES. DE. NOCTHE. Q. HAC. IN. BENEFICI.
CIO. TINEBA. CON. D. ET. LUTONI. COMITIB. DE. RUEN. TEN. EA. IN. PIGNORAUIT. QUI. CU. REDEPTIONE. IPSIUS. HABE.
RE. NO. POSSE. CONSENSU. NRI. H. HAC. TUNC. TORNENTIA. OPTULERUT. VERU. CU. INT. NO. SUMMA. REDEMPTIONIS.
A. HRE. NO. NO. TEM. IN. POSSESSORE. EI. EFFICEREM. UT. SALTUM. ALIQUANDO. PDI. GRAM. IN. P. BENDA. FRUM. SIC.
LIBERE. REDIRE. PLACUIT. UT. VIRI. HONESTI. REDIMENDA. RELINQUEREM. HENRICUS. IG. DE. VOLMERESEN. MINISTRIALIS. ECCLIE.
MEDICATA. EI. SE. US. XX. IUI. MARCA. SOLUIT. TRENOLD. IOHES. VILL. DRANO. XX. IUI. MARCA. SOLUERUT. Q. SIE. BERN.
HARD. MILES. CU. VIRI. S. HEREDIB. IUR. AC. IN. POSSESSIONE. VIRI. ECCLIE. RESIGNA. VIT. Q. REDEPT. RES. US. Q. ECCLIA. REDEPTIO.
NIS. PER. U. H. BE. POSSE. NRI. PUS. ET. PARTU. ET. SI. VOLUERUT. RECEPT. FRUCTU. EI. P. G. CAM. HUI. AP. D. LOI.
NA. TANTU. ET. GRANT. RECIP. QA. PRI. PT. IN. TENU. ET. TOUT. IPSI. S. MAGI. OPERIT. IMP. JOZ. ET. ARBITRIO. SE. S. AD. HEREDIB.
DNI. D. LIGUA. MO. LECT. NAL. SUSTINUERUT. PHI. ECCLIA. RESPONDEBIT. ET. QA. HEC. DE. GL. SEN. SU. CAPLI. NRI. ACTA. SUT. P. SONT.
PAGIN. SCRIBI. ET. SIG. NRI. IN. RE. SSIONE. MUNIRI. IUS. SIMUS. CU. TESTU. QUI. SUT. BERTOLD. DECANUS. IOHES. IPSI. S.
CONRAD. CAM. R. ET. OMIB. CAPTO. THEODERUS. MILES. ET. ALII. MULTI. ACTU. INCARNATI. VERBI. ANNO. D. ILLI. CC. XXI.
IN. DITIONE. ECCLIA. ORDINATIONIS. DNI. HENRICI. ANNO. QUARTO. D. A. C.

Natij Sta, A II 18 Helmarshausen 1221

In nomine domini amen. Henricus dei gratia
 Helmwardensis abbas omnibus huius pagine
 inspectoribus, salitem in domino. In statibus
 maiorem titulum solet successo minorum, que
 non per dicta testium aut scripti robore concipiunt
 firmitatem. Noverunt itaque omnes ecclesie nostre
 filii qualiter deciman in Northe que a prebenda
 fratrum elongata fuerat, sub tuncione ecclesie
 nostre de consilio et consensu capituli nostri
 hoc modo recuperavimus. Bernhardus miles de
 Northe qui hanc in beneficio (m!) tenebat, Conrado
 + Ottone comitibus de Arvenster eam impignoravit.
 Qui cum redemptionem ipsius habere non possent, de
 consensu ipsius B. hanc ecclesie redimendam opti-
 lerunt. Verum cum inter nos summam redemptionis
 eius habere non possemus [per quam?] possessores
 eius efficeremus, et saltem aliquando per dei gratiam
 in prebendam fratrum se libere rediret, placuit, et
 vix honestis ~~et~~ redimendam relinqueremus. Henri-
 cus igitur de Wilmersheim ministerialis ecclesie
 medietatem eius possessionis xx^{ti} III^{or} marcas
 exsoluit, Arnboldus Johannes Willibrandus
 xx^{ti} III^{or} marcas solverunt, et sic Bernhardus

An- und Rückreise in einem außerordentlichen Rechtsverfahren getötet wird, so soll der Täter mit den Erben und Verwandten des Getöteten einen Vergleich über 40 Mark in der Währung jener Provinz, in der der Frevel begangen worden ist, abschließen. Auch wenn einer von ihnen in einer unserer Städte stirbt, so soll dessen Erbe oder Verwandter, falls er zufällig anwesend ist, die Güter erhalten und sich ihrer in tiefem Frieden erfreuen; andernfalls aber sollen jene Güter in derselben Niederlassung, in der jener starb, ein Jahr und einen Tag unzerteilt aufbewahrt werden; wenn sie aber innerhalb dieser Zeit niemand beansprucht haben wird, so soll sie der Richter der Stadt in Empfang nehmen. Endlich aber haben wir für alle Gotländer dieselbe Gunst und Rechtssatzung wie für unsere Kaufleute beschlossen, und wir haben festgesetzt, daß dies für immer fest und unumstößlich gelten soll, vorausgesetzt die Gotländer gewähren unseren Leuten in dankbarer Wechselseitigkeit dasselbe; im übrigen sollen sie uns und unser Land in Zukunft häufiger aufsuchen und unseren Lübecker Hafen öfter frequentieren. Zeugen: Bischof Gerold, Bischof Evermodus, Bischof Berno von Mecklenburg, Markgraf von Vohburg, Graf Friedrich von Arnsberg, Graf Heinrich von Ravensberg, Graf Adolf, Graf Sigfrid, Graf Volradus, Graf Heinrich von Ratzeburg, Luthard von Meinersen, Luidolf von Waltingeroht, Guncelinus, Kammerherr Anno, Truchseß Luidolf, Graf Reinhold von Lübeck.

Geschehen im Jahre der Fleischwerdung des Herrn 1163, im 10. Jahr der Königsherrschaft, im 7. der Kaiserherrschaft des sehr ruhmvollen Kaisers der Römer Friedrich. Gegeben zu Artlenburg² am 18. Oktober.

3. *Privileg Fürst Jaroslaw Wladimirowitschs von Novgorod. [Frühjahr 1199]¹*
Fürst Jaroslaw Wladimirowitsch von Novgorod beurkundet die Wiederherstellung des alten Friedens mit den Deutschen und Goten und setzt die Bedingungen des beiderseitigen Verkehrs fest.
 (HUB I, Nr. 50, S. 26–27.)

Ich Fürst Jaroslaw Wladimirowitsch habe nach Rat mit dem Possadnik², mit Miroschka und dem Tausendmann Jakow und allen Novgorodern den alten Frieden bestätigt mit dem Gesandten Arbud und mit

¹ Nach Goetz, Handelsverträge, S. 64–67, a. 1189. Aber 1199 paßt besser zur Novgoroder Chronistik, die von einer Unterbrechung des Handels zwischen 1189 und 1201 berichtet. Der Fürst Jaroslaw Wladimirowitsch regierte mit Unterbrechungen von vor 1187 bis 1199. Mit Goten sind die Bewohner von Gotland gemeint.

² Possadnik und Tausendmann sind Titel für Novgoroder Würdenträger.

uiles cum omnibus heredibus suis hanc
in possessionem ita ecclesie resignauerunt,
et redemptores usque ecclesia redemptionis
precium habere posset, omnes (?) proventus
ipsius inter se? partientur. Quod si
uoluerint receptores fractionem eius per concan-
bium apud Lannam tantidem (!) gramorum
recipere, quia propter uicinitatem forte ipsis
magis conueniat, in ipsorum erit arbitrio. Item
si ab heredibus (sic!) domini B. aliquas molestias
institerint, pro his ecclesia respondebit. Et quia
hec de consensu capituli nostri acta sunt, presentem
paginam conscribi et sigilli nostri impressione
muniri iussimus cum testibus, qui sunt Bertoldus
decanus, Iohannes prepositus, Conradus camera-
rius cum omni capitulo, Thederus miles et alii
multi. Actum incarnati uerbi anno Millesimo
CC. XVIº, indictione decima, ordinationis
domini Henrici anno quarto. Ave.

An- und Rückreise in einem außerordentlichen Rechtsverfahren getötet wird, so soll der Täter mit den Erben und Verwandten des Getöteten einen Vergleich über 40 Mark in der Währung jener Provinz, in der der Frevel begangen worden ist, abschließen. Auch wenn einer von ihnen in einer unserer Städte stirbt, so soll dessen Erbe oder Verwandter, falls er zufällig anwesend ist, die Güter erhalten und sich ihrer in tiefem Frieden erfreuen; andernfalls aber sollen jene Güter in derselben Niederlassung, in der jener starb, ein Jahr und einen Tag unzerteilt aufbewahrt werden; wenn sie aber innerhalb dieser Zeit niemand beansprucht haben wird, so soll sie der Richter der Stadt in Empfang nehmen. Endlich aber haben wir für alle Gotländer dieselbe Gunst und Rechtsatzung wie für unsere Kaufleute beschlossen, und wir haben festgesetzt, daß dies für immer fest und unumsstößlich gelten soll, vorausgesetzt die Gotländer gewähren unseren Leuten in dankbarer Wechselseitigkeit dasselbe; im übrigen sollen sie uns und unser Land in Zukunft häufiger aufsuchen und unseren Lübecker Hafen öfter frequentieren. Zeugen: Bischof Gerold, Bischof Evermodus, Bischof Berno von Mecklenburg, Markgraf von Vohburg, Graf Friedrich von Arnberg, Graf Heinrich von Ravensberg, Graf Adolf, Graf Sigfrid, Graf Volradus, Graf Heinrich von Ratzeburg, Luthard von Meinersen, Luidolf von Walinggeroh, Guncellinus, Kammerherr Anno, Truchseß Luidolf, Graf Reinhold von Lübeck.

Geschehen im Jahre der Fleischwerdung des Herrn 1163, im 10. Jahr der Königsherrschaft, im 7. der Kaiserherrschaft des sehr ruhmvollen Kaisers der Römer Friedrich. Gegeben zu Artlenburg² am 18. Oktober.

3. Privileg Fürst Jaroslaw Wladimirowitschs von Nowgorod. [Frühjahr 1199]

Fürst Jaroslaw Wladimirowitsch von Nowgorod beurkundet die Wiederherstellung des alten Friedens mit den Deutschen und Goten und setzt die Bedingungen des beiderseitigen Verkehrs fest.
(HUB I, Nr. 50, S. 26–27.)

Ich Fürst Jaroslaw Wladimirowitsch habe nach Rat mit dem Possadnik², mit Miroschka und dem Tausendmann Jakow und allen Nowgorodern den alten Frieden bestätigt mit dem Gesandten Arbud und mit

¹ Nach Goetz, Handelsverträge, S. 64–67, a. 1189. Aber 1199 paßt besser zur Novgoroder Chronistik, die von einer Unterbrechung des Handels zwischen 1189 und 1201 berichtet. Der Fürst Jaroslaw Wladimirowitsch regierte mit Unterbrechungen von vor 1187 bis 1199. Mit Goten sind die Bewohner von Gotland gemeint.

² Possadnik und Tausendmann sind Titel für Novgoroder Würdenträger.

Naußg STA, A 18 Kl. Helmanstaußen 1245 Jun 22

Nos proconsules et consules

[erg. ecclesie]

opidi Helmanstaußen nosse volumus iunior(orum) ad
9505 peruenit scriptum presens, quod ex nostri
reuerendi dñi nri dñi Conradi ecc̃e Coloni[archi(episcopi)]
quedam bona infrascripta, que per venerabilem
dominum nrm dominum Hen^{ricum}_{boe}

condem?

bone memorie abbatem Helmanstaußen ac
cuius contentum sunt exempta ab omni impetitione
et iurisdicione

opidi antedicti et
excipientes etiam a (donacione) et recognitione

opidi p̃dicti videlicet (icet) diuinitatis ecc̃e

Coloniensis p̃fatum dominum abbatem et eius
contentum collata. que propriis diximus expri-
uende vocabilis: illud in monasterio p̃facti

dñi molendina eidem ab antiquo pertinentia

dñe aree piscatorum et una area fabri dñi nri

abbate qui pro tempore fuerit specialiter

deseruiendi

Nos proconsules et consules

opidi p̃dicti ad usum et beneplacitum domi-

norum nrorum profitemur premissa bona

esse libera et cetera ab omni inquietatione,

p̃ (alio in
p̃ uogatione?) =
per pre-?

Abbildungsverzeichnis

1. Cgm. 5248/7^v
2. Vat. Pal. lat. 585, fol. 23^r
3. Frankfurt, StUB, Barth. 50, fol. 6^v
4. Bamberg, Staatsbibl., Can. 6, fol. 24^r
5. Köln, Dombibl., Ms. 119, fol. 192^r
6. Darmstadt, StA, Urk. Rheinhessen A 2, Worms Nonnenmünster 1016
Juni 29
7. Malibu, Getty Museum, Ms. 16, fol. 88^v
8. Frankfurt, StUB, Barth. 50, fol. 3^r
9. Bamberg, Staatsbibl., Can. 6, fol. 311^v
10. Bamberg, Staatsbibl., Can. 6, fol. 46^r
11. Schlettstadt, Bibl. humaniste, Ms. 11, fol. 2^r
12. Vat. Pal. lat. 585, fol. 161^v
13. Vat. Pal. lat. 585, fol. 227^v
14. Vat. Pal. lat. 586, fol. 140^r
15. Frankfurt, StUB, Barth. 50, fol. 43^v
16. Bamberg, Staatsbibl., Can. 6, fol. 252^r
17. Wolfenbüttel, HAB, 5 Weissenburg, fol. 259^r
18. Vat. Pal. lat. 930, fol. 1^v
19. Vat. Pal. lat. 1615, fol. 183^r
20. Wolfenbüttel, HAB, 404.5 Novi (8), fol. 5^r
21. Würzburg, UB., M. p. th. f. 34, fol. 131^v
22. Wolfenbüttel, HAB, 32 Helmst., fol. 7^r
23. Wolfenbüttel, HAB, 32 Helmst., fol. 18^r
24. Würzburg, UB., M. p. j. fol. 15^v
25. Würzburg, UB., M. p. th. fol. 167, fol. 36^r
26. Eichstätt, UB., st 772, fol. 63^r
27. Eichstätt, UB., st 772, fol. 119^r
28. Eichstätt, UB., st 772, fol. 1^v
29. Wolfenbüttel, HAB, 268 Gud. lat., fol. 143^r
30. Eichstätt, UB., st 772, fol. 83^r
- 31a. München, HStA, Kaiserslekt 877 (DH IV 24)
- 31b. Clm. 14396, fol. 7^r
32. Clm. 3728, fol. 1^r

Das Photomaterial ist von den genannten Archiven und Bibliotheken geliefert worden. Die Abbildungen haben annähernd die Größe des Originals.

impetitione et intrusione opidi antedicti
 et in qua impetitione nobis aut nris
 sequacibus impetere posset presentibus
 resignamus, et f. et de cetero per nos et
 posteros nros nostros nulla reclamacione terre
 facta ecclesia impeteretur et vexaretur quod
 presentibus fide data promittimus premium
 omnia et singula inuolabiliter obseruari
 monasterio predicto. Hec actum ut ^qita et
 f. p. presentem litteram
 sigillo curie opidi Helmenhausen fecimus
 firmiter roborari. Datum anno domini
 millesimo ducentesimo quadragesimo quinto,
 decima die kalendas iulii, presentibus hris
 testibus: Johanne plebano capelle Helmenhausen,
 Johanne advocato Ringolfo de North, Hugo
 monetarius, Johannes de des e Bertoldo
 sculteto et alii sex concives et aliis quam pluribus
 et viris proceribus et honestis

zu. s. d. e. Be-
 stätigung durch
 ablenkung

oder die andere Weise Kenntnis haben. Das setzt voraus, daß die Schreibschule gut organisiert und sehr leistungsfähig war, doch wird man das zugestehen können, wenn man die Vielzahl der Hände bedenkt, die namentlich an dem Bamberger Codex beteiligt gewesen sind¹³³. Im übrigen können auswärtige Interessenten natürlich ihre eigenen Schreiber nach Worms entsandt haben und diese dort beim Vervielfältigen geholfen haben.

Aber – so ließe sich nun einwenden – steht das denn nicht im Widerspruch zu Burchards Beteuerung im Prolog: *Non rogo, ut nostri episcopii limen transeat* [scil. liber], *sed nostris addiscendus remaneat*¹³⁴? In der Tat dürfte das Dekret schon vor dem Tod seines Schöpfers „die Schwellen des Bistums“ nicht nur in einem Einzelfall, sondern des öfteren überschritten haben. Ob Burchard selbst der eifrigste Verbreiter seines Werks gewesen oder ob auswärtige Freunde und Amtsbrüder es sich von ihm erbaten, nachdem die Nützlichkeit des Rechtsbuchs sich herumgesprochen hatte, können wir nicht mehr aufklären. Das Dekret hat jedenfalls – ob mit oder ohne Nachhilfe von seiten seines Verfassers – offenbar recht schnell seinen Weg in die Welt gefunden, wie die angeführten Handschriften und wohl auch das Weißenburger Fragment und die Hildesheimer Exzerpte erweisen. Zu übertreffen versucht hat man es wohl nur in Freising mit der *Collectio XII partium* in ihren verschiedenen Versionen – und ist damit nicht durchgedrungen.

133) Siehe oben S. 16–18.

134) Migne PL 140, Sp. 502 A; zum Text siehe Fransen (wie oben S. 68 Anm. 22) S. 3.

12. Jahrhunderts hierbei vorzüglich wirksam war, ist keinem Zweifel unterworfen. Das Stadtrecht selbst scheint der Ort erst im Anfang des 13. Jahrhunderts erlangt zu haben *).

Unter dem Namen oppidum kommt der Ort zum erstenmale im J. 1220 vor. Die Mönche waren immer noch, ungeachtet ihrer Privilegien, den Eingriffen der Paderbornischen Bischöfe ausgesetzt, und schenkten in diesem Jahre, um einen mächtigen Schutz zu haben, dem hochgewichtigen Erzbischoff Engelbert von Köln, die Hälfte ihrer Stadt Helmarshausen, die Münze daselbst, des Zolls etc. (quod Abbas in Helmwerdeshusen consilio et voluntate sui conventus, pro spe pacis ipsorum et defensionis, nobis et Ecclesie Coloniensi donavit et recognovit medietatem opidi memorati). — Nachdem der Erzbischoff von Köln vom Kaiser zum Herzog von Westphalen und Engern ernannt worden war, und das mit dem Herzogthum verbundene Recht der Heerfolge und Anführung, so wie die Aufsicht über Heerstraßen und Flüsse erlangte, so errichtete der Herzog sogleich, um seine Gewalt zu handhaben, überall feste Schlösser. Er suchte absichtlich an den Grenzen und im Innern Schlösser zu erwerben, die er ganz oder zur Hälfte besetzte **) und der staatskluge Erzbischoff hatte bei dieser neuen Erwerbung die Absicht, sich an der Weser festzusetzen, und beschloß nun, um seinem Herzogthum hier eine bessere Schutzwehr zu bereiten, bei der Stadt eine neue Festung anzulegen. Abt und Convent zu Helmarshausen, die Folge eines solchen Baues wohl berechnend, widersetzten sich demselben und beide Theile vereinigten sich im J. 1222 zu einem Vergleich, zufolge dessen der Erzbischoff den Bau der Festung unterlassen mußte. Die Materialien hiervon benutzte der Abt dazu, um seine Stadt zu erweitern, und er legte deshalb über derselben, in gleicher Höhe des Krukenbergs die Neustadt an, die aber schon im 15ten

*) 1220 wird zuerst ein Reinboldus miles scultetus und Johannes advocatus; 1221 ein Wigandus iudex genannt.

**) f. Wigand Femgericht p. 189.

Jahrhundert wieder eingegangen ist. Die Stadt hatte nun schon ihren eigenen Stadtrichter und eine städtische Verfassung mit Proconsul und Consules angenommen, doch wahrscheinlich ein jeder der Stadtbezirke abgesondert. Auch seine besondere Pfarrkirche hatte jeder Theil. Köln blieb im Besitze der einen Hälfte der Stadt, bis zum Jahr 1336, wo es seinen Antheil an den Bischoff verpfändete und nie wieder einlöste. Von dieser Zeit an ist die Stadt Helmarshausen nebst dem dabei gelegenen Schlosse Krukenberg immervährenden Verpfändungen ausgesetzt, bis im J. 1540 die ganze Abtei vom letzten Abt Georg von Marenholz an den Landgrafen von Hessen verkauft wurde.

Die wenigen, die Verfassung und den Rechtszustand der Stadt näher bezeichnenden Documente sollen hierbei nach chronologischer Ordnung angegeben werden.

1) 1245 decime die Kal. Julii bekennt der Proconsul und die Consulen der Stadt, daß sie dem Stift Helmarshausen verschiedene Güter und Mühlen in und vor der Stadt gelegen, von den Stadtdiensten befreit hätten. (Praesentibus huius testibus. Johanne plebano capelle helmwardeshusen, Johanne aduocato, ringolfo de northo, hugo monetario, iohanne de destle, bertoldo sculteto et alii se concius et aliis quam pluribus viris prouidis et honestis).

[Easselsches Hofarchiv].

2) 1254. Privilegienertheilung Erzbischofs Conrad v. Köln. (Da dies die älteste Urkunde ist, welche den Rechtszustand der Stadt bestimmt, so folgt hierbei die getreue Copie nach dem Originale des wichtigen Documents).

Conradus Dei gracia sancte Coloniensis sedis Archiepiscopus, Italie Archicancellarius, dilectis fidelibus suis Consulibus ac Ciuibus Vniuersis in Helmwardeshuson salutem et bone voluntatis affectum. In eo quod subditorum nostrorum quieti prospicimus, et grauaminibus obuiamus, nostrum facere nos honorem, ac nostre in hoc profectum ecclesie operari, rationabili consideratione pensantes, merito circa id spontanea benignitate inducimur et induci debemus,

↑ = Knipping, Register 3, 1, S. 244 f.
Nr. 1801

----- Actum et datum Coloniae XII Kal.
Octobr. Anno domin. M^o CC^o L^o Quarto.

[Städtisches Archiv zu Helmarshausen].

3) Dieselbe Urkunde ist auch in plattdeutscher Sprache im Städt. Archiv zu Helmarshausen vorhanden.

Bei der lacuna: „ad ius --- dominium“ hat die deutsche Urkunde: „de suluen gudere schollen to Iuver Herschap unde rechte gefallen syn.“ — Noch setze ich hierher den, im latein. Original ganz verwitterten und zerrissenen Schluß, so weit er in der deutschen Urk. desselben Inhalts leserlicher ist. „Hyр by to tuge dusseß vorgescenen synt gewesen. Godefridus mon. to Efflia unde Theoderic g. von sente saluator to Brecht proueste vnse Klerike, Unde de edele man Otto van Wickenrode Gouert marschall van alstern Hirmannus Schenke van are Godeuert borg. to Honstade brodmester Blich Buch Kemerer Hilber(tus) van Stormede Marschall In Westphalen Godeuert van Meschede Hirmannus gnant Speghel Lubbert van (Bune) vnde vele mer anderer vnser liben getruwen Geschen unde gegeuen is dit to Gollen des twelfften Kalend. Octobr --- In den Jare vnser Heren Dufent twehundert vnde veer vnde viffthegsten.“

Bei der Lücke ts ist richtig gemuthmaßt; denn das deutsche Original hat „twe parde den borgeren vnde de der de.“ — Bei der Lücke --- ex hoc u. s. w. ist ebenfalls nec richtig hineingesetzt, und gelesen nec ex hoc, weil es im Deutschen heißt: „neyn e gerechticheyt ane hebben.“

Das bei den beiden geistlichen Zeugen genannte Efflia ist mir zum erstenmale vorgekommen. Sollte es ein Kloster an der Eifel über Eöln seyn, etwa Münster Meisfeld?

An der lat. Urk. haben 2 Siegel gehangen (das des Erzbischofs und das des Abts), welche aber abgefallen sind.

4) 1342 d. Eltevil uf S. Alban. Mertelerstag hat der Erzbischoff Heinrich zu Mainz und das Domcapitel der Bürgererschaft zu Helmarshausen einen Revers ertheilt, sie bei ihren Freiheiten und Gerechtigkeiten zu schützen, und nirgends anders die Stadt zu versetzen oder verkehren, als wohin die Stadt Weismar gelassen würde.

[Hofarchiv zu Cassel].

5) Dieses wiederholen die Erzbischöffe von Mainz in den Jahren 1356, 1370 und 1375.

[Städt. Archiv zu Helmarshausen].

6) 1394 bestätigt Abt Arend (v. Wolf) und das Convent dem Rath und den Bürgern der Stadt ihre Freiheiten. — Die Urkunde hat unter andern folgende Stelle: „ouch en scal me se nicht laden buten dat sloed helmwardeshusen vor neynegerhande richte er recht, geysslich edder werltlich et en were dat rechtes worde borst vor vnsem geyssliche rechte edder vor dem werltliche rechte in der stat vor der bank.“

[Städt. Archiv zu Helmarshausen].

7) 1479 uf Dinstag nach Dorotheentag stellte Abt Wilhelm, das Convent, so wie der Bürgermeister und Rath zu Helmarshausen einen Revers aus, über den von Landgraf Heinrich zu Hessen ertheilten Schutz, und versprachen wegen des Schutzes 12 Gulden dem Landgrafen jährlich zu entrichten.

[Casselsches Hofarchiv].

8) 1480 d. Annunt. Marie virg. ertheilte Bürgermeister und Rath dem Abt Wilhelm v. Harthausen einen Freibrief, daß derselbe wegen der guten Dienste, die er ihnen bei Erbauung ihrer neuen Capelle erwiesen, frei sein solle mit seinem Hause und Hofe von allen Stadtpflichten, Schoss, Dienstgeld, Wacht und Burwerk.

[Städt. Archiv zu Helmarshausen].

9) 1483. Der Schutzrevers wie der vom J. 1480, nur mit der Ausnahme, daß hier 16 gute Rhein. Gulden, Frankfurter Wehre, wegen des Schutzes zu entrichten versprochen werden.

[Casselsches Hofarchiv].

10) Die folgenden Privilegienbestätigungen, theils von den Äbten, den Bischöffen von Paderborn und einigen Pfandinhabern sind bloß kurze Wiederholungen der früher ertheilten.

[Städt. Archiv zu Helmarshausen].

L. Schrader.

quatenus ipsi uotua tranquillitate gaudentes, et congrua sentientes pacis beneficia tum - - - deuotionis omnimode puritatem ipsi seruent ecclesie ac eiusdem obsequiis eo seruencius summotis impedimentis quibuslibet applicentur. Ea propter vestris satis facientes desideriis vestre quidem deuotionis optentu, Nos, una cum dilecto in Xpo Hermanno Venerabili Abbate Monasterii opidi vestri, cupientes iura vestra que hactenus opidum vestrum habuisse dinoscitur, illibata permanere, vobis ea et vestris posteris confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus, omni libertate, qua iam ante usi estis usque in presens. et donati cum ipso monasterio Helmwardesh., a sede apostolica seu imperatoribus, que iura hic in parte duximus exprimenda. In primis si quidem ut nos cum domino Abbate de communi consensu vestro opido Iudicem statuamus, ministerialem tamen ecclesie Helmwardesh. qui iudex uice utriusque iudicabit et quicquid uadimonii occurrerit in tribus aut quinque solidis (iud)ex cum consulibus secundum sacramenta, quibus nobis et oppido tenetur, ordinabit. et ex hac summa quam statuerint, due partes Ciuibus et nobis ts(tercia) remanebit. In vadimonio autem Sexaginta solidorum, nichil iuris habebunt. sed libere et integre cedent, nobis. Item quicquid ex furto aut rapina in oppido vestro deprehensum fuerit aut detentum, uestri iuris erit dummodo illatum fuerit aliunde. Si uero alicui Ciuium furto aut rapina aliquid ablatum, in oppido occupatum fuerit aut detentum, inde erit iudicis et Ciuium iudicare (nec) ex hoc ad nos aliquid pertinebit. Nullius testimonium aliunde uenientis supra aliqua re intra oppidum admittetur nisi supra furto fuerit aut rapina. Item nullius testimonium admittetur, quod mortem inferat aut per quod honori alicuius preiudicium grauetur, nisi per unum de Consulibus et duos Ciues vestros possit testificari. Item si ueniet quis Ciuilitatem expetens in vestro oppido cuiuscunque condicionis fuerit, si infra annum a nullo pulsatus (fuerit) transacto anno et sex ebdomadarum spa-

cio, iure Ciuis libere perfruetur. nec alicui se impetenti deinceps respondebit. nisi homo talis nostri iuris sit aut ecclesie Helmward. Nerum si infra ann(um) quis uenerit taliter intrancium aliquem impetens et ipse domino suo se recognouerit, dominus suus secundum iura oppidi ipsiusque hereditatem capiet iam (defu)nti. Quod si aliquis taliter intrancium per annum et sex ebdomadas quiete et libere residens defunctus fuerit, uxor ipsius et liberi si quos habuerit (vniuersa) bona defuncti possidebunt. Aut si liberos non habuerit, relictis defuncti sola omnia possidebit. nec aliquid iure hereditatis siue in exuuiis que dicuntur rather. seu quod dicitur herewede, extra oppidum alicui assignabuntur. requirenti. Item si (moritur) quis in vestro oppido sine herede siue peregrinus fuerit siue Ciuis, omnem hereditatem ipsius et quicquid reliquerit per annum et sex ebdomadas custodie iudicis et Ciuium deputamus. Si infra dictum tempus nemo ueniet, qui ex debito iure exegerit, si qua erunt, ad (vestrum) ius (et) dominium conferentur. De uadimoniis scire vos verum volumus, ut si quis ferro uolnus fecerit aut Arbore seu claua sanguinem fuderit, sexaginta solidis teneatur. qui fustibus aut unguibus leserit quinque solid., si sanguinem fuderit. Qui pugnibus aut capillis mixantur tres componant solidos. Nerum fundens sanguinem si sexaginta solidos componere non ualeat, manu componet. Item tribus uicibus anni cum est annuum forum nulli liceat aliquem aliqua occa(sione). ciuem sine peregrinum iudicio aliquo occupare seu eciam conuenire. nisi infra tempus fori (re)us fiat ratione criminis aut delicti. Testes hu(ius rei) sunt Godefridus monasterien. in Efflia et Theodericus Sti Saluatoris in Traiecto prepositi uiri clerici. Nobilis vir Otto de Wickerode (Gode)fridus marscalcus de Alstere, Hermannus pincerna de Are Godefridus Burg ---- Honstadens. panetarius, Vlricus buch. Camerarius ---- bertus ---- marscalcus Westfalie, Godefridus de Meskede, Hermannus dictus Speculum, Lupert(us) de Boyne

Gerwardes huson. 11. Hob.
Itē inuilla que dī Gerwardes huson. 11. Hob.
Itē glōsus dūc ludīg cū areis q̄ postea mutare sūt in Martegeshus-
ei quē uenerabilis cōfē hē quēdā ministeriale suū Heimoldū no-
talis. Richile. preme mine cū beneficio suo qd ē scū inuilla qd dī.
dio aīe sue. cū cōsensu Alkiris huson. ^{Elther hus}
Gerthrud. com. scilicet ^{hasolo}
hered sue. tradiderit Quidā ministerialis ecclie. Haso nomine
in Martegeshusun in Thuringia inuilla que dī Hasalo tūdidit
ad cōparanda coopro ecclie duas Hob. & dimidiā cū duab areis.
ria frūm. 111. Hob.
& molendinū. que que solunt. xx. den.
solunt. xxxiii. sol.

Itē in eadē regione inuilla que dī Bege dal
Sigfrithus com tūdidit scō Mōdoaloo. Hob. 1.
cū area & edificis atq̄ duob mancipiis. que
solunt. v. solid.

hēding froth Itē in Thuringia. iuxta castellū qd dicit
Horeburg inuilla que dī Herdiggeroth.
qdā nobilis Burchard tūdidit ecclie poblāt
filii sui. Hobā. 1. cū area. que solunt. 111. sol.

capella ult' fridlar Dōna Ludburg soror nra cū cōsensu frūm
scilicet Ludonis. & Werinberi. Inuilla qd dicit
capella. ult' fridlar sua. tūdidit ecclie. Hob. 1.
cū area que solunt xviii. den.

Rangen Inuilla qd dī Rangun. Nobilis qdā Alabrat
noīe ante q̄ filios percarit. cōsentiente uxore
sua. & heredib. tūdidit ecclie. Hobā. 1. cū area.
& edificis. que soluto porcū pingue & ecclā
ad hoc pertinentia.

Itē in eadē ulla qdā liber noīe Haso cū con

lib noie Luilo. cū cōsensu fr̄s scil heredis sui kraſonis tradid
ecclie areā cū edificis. & iii. hob.

Heienhus In uilla que d̄r Heienhus q̄dā homo noie Becelin. cū cōsensu
filii scil heredis. tradid hob i. cū areā.

Wrekkenhus In uilla q̄ d̄r Wrekkenhus q̄dā nobilis Wlſeric nomine
cū cōsensu sororis scil heredis sue damod. tradid ecclie cur
tē i. & forestū cū viii. hobis & mancipiis ad eā p̄tinentib; &
duas in ypponhus. & i. in aſternatsang. & i. i burchardine
huson. & molendinū. p̄ quadā curte. & oib; ad eā p̄tinen
tib; que ſita eſt in uilla que d̄r kabbonhuson.

Irlikissen In uilla q̄ d̄r Irlikissen. Dōn' Othelric cū cōsensu mat̄s scil
heredis sue Beatricis. idid ecclie hob i. cū areā q̄ ſoluit ii. ſol.
Itē in eadē uilla. Sigifrihus cōm tradid ecclie curte i. cū
sex hob. p̄ curte i. que ſita ē in northbergun. & v. hob.

Hammadassun In uilla que d̄r Hammadassun q̄dā lib noie Ekhard. cū cō
sensu dōni Luudonis scil heredis sui idid ecclie in hob cū
area & edificis. In uilla que d̄r Ikinroth. Dōn' Liudo
tradid ecclie p̄ oblatione duorū filiorū hob i. cū areā. & una
in metherike cū areā. In uilla q̄ d̄r Alebroch. palatū
cōm fr̄thuriē tradid p̄ medio anime filii sui ii. hob cū areā.
Itē idē palatū fr̄th i uilla q̄ d̄r Elrun. ididit hob i. cū areā.

Erpoſſun In uilla q̄ d̄r Erpoſſun. iuxta caſtrū qd̄ d̄r Iburg. q̄dā mi
niſterial Aluer noie. rogatu mat̄s scil heredis sue Germod
tradid ecclie hob i. cū areā.

Theſli In uilla q̄ d̄r Theſli. Dōn' Liudolfus rogatu mat̄s scil heredis
sue Wieburg. tradid ecclie curte i. cū xiii. hob. cū areā &
mancip. & molendino & oib; ad eā p̄tinentib; & hob i. i dūer
gun.

supra notata & redditus eorū puenit ad
fr̄m & receptionē hospitū & ad alias
necessitates. Helmuuardensis iurlicatio solū
in parte granae. aestimant omium scōrū singu
librans caratā aridorū lignorū usq; in pascha &
multa seruitia ab aquis incuria. ¶ In tones in

alder silig. ^{sex modios hori. aut} xv. modios auene. porcū
de oue cū agno. In tones in Wilmeressen
^{sex modios hori. aut} xv. modios auene. porcū. xvi. denar. oue

In tones in Winderessen. xi. mald. xv. mo
porcū. xvi. denar. oues ut supra. Man
solidos ad ecclesiam. ¶ In Guleessen man hē unus

ii. mald. & cetera ut supra. In Gotteuessen. mald. silig.
aut. ut tantū solidos redd. ¶ Om̄i In tones
bent suis stipendius nauigio ter in anno.

Abbas accipient de curia. Unusquisq; eorū
cas lignorū. adeoquinā ad braciariū ad pis
Illico seruient ad omem utilitatē curie.
accient piscatorib; ¶ Decima in Helmuuard.

Olthim. ¶ Reditus uille Helmuuard
testimenta puero & abbatis. ¶ In We
iurlicationes. ^{et decimam} que grana tantū solunt.

ut iurlicatio supior. vnusquisq; v. uncias
In Wimbushon iurlicat. in parte granae. Illi dant
grana. hanc ut sup. ¶ In Ihesse iurlicat solū

idm tuncū. legum. etia tertia parte.

ademerā bouinā pelle. ii. hircin. v. remel. v. In Norrt.
Solendū solut. v. solidos. In Norrt.
habet. iii. mansos. que solut. teiā partem.
ii. porcos. v. solidos. v. uarias oues. x. solidos.
hyreina. hospitū abbi semel manno. In Norrt.
insupiori uilla. In Norrt. of. iii. mansi. q. sol.
v. mald. iii. mald. v. mald. horde. & ii.
porcos. v. uarias oues. v. gallinas. In Norrt.
iii. mansi. & dimidm. q. solut. x. mald. & ii.
braeu. v. solidos. pelle hyreina. hospitū

¹⁰ Bis hospitū Abbi manno. xxx. allecia.
un. denar. eere. xii. modios humuli. ferrat.
Equū adseruntū peurabit bis man.
pascet v. ebdomad. lirones ibisūt. v. u. q.
solut. v. mald. i. sol. oue. et agno. Tra.
uissert. abl. cu. eqs. suis & uehiculis. In Norrt.
v. remellun. hyreina pelle. hospitū

In Inlikassin v. uicatio. v. mansos. & ii.
malder. tyei. & xx. mald. alio. grance. i.

v. uarias oues. In eadē uilla i. mans. solut.
In Weleressen. diu. solut. xii. mald. & ii.

In Dirsna uilliat solut. teiā partem. & ii.
duos porcos. hyreina pelle. lre. mansos. & ii.

duodeci mald. tyei. In B. nkineborp.
solut. xxx. mald. & bis oblationē manno.

110

10

[Faint handwritten notes]

0100

CU DA

1. **Product**
 2. **Price**
 3. **Place**
 4. **Promotion**
 5. **People**
 6. **Partners**
 7. **Process**
 8. **Performance**
 9. **Problems**
 10. **Progress**
 11. **Profit**
 12. **Power**
 13. **Peace**
 14. **Pleasure**
 15. **Perfection**
 16. **Possibility**
 17. **Peace**
 18. **Perfection**
 19. **Possibility**
 20. **Peace**
 21. **Perfection**
 22. **Possibility**
 23. **Peace**
 24. **Perfection**
 25. **Possibility**
 26. **Peace**
 27. **Perfection**
 28. **Possibility**
 29. **Peace**
 30. **Perfection**
 31. **Possibility**
 32. **Peace**
 33. **Perfection**
 34. **Possibility**
 35. **Peace**
 36. **Perfection**
 37. **Possibility**
 38. **Peace**
 39. **Perfection**
 40. **Possibility**
 41. **Peace**
 42. **Perfection**
 43. **Possibility**
 44. **Peace**
 45. **Perfection**
 46. **Possibility**
 47. **Peace**
 48. **Perfection**
 49. **Possibility**
 50. **Peace**
 51. **Perfection**
 52. **Possibility**
 53. **Peace**
 54. **Perfection**
 55. **Possibility**
 56. **Peace**
 57. **Perfection**
 58. **Possibility**
 59. **Peace**
 60. **Perfection**
 61. **Possibility**
 62. **Peace**
 63. **Perfection**
 64. **Possibility**
 65. **Peace**
 66. **Perfection**
 67. **Possibility**
 68. **Peace**
 69. **Perfection**
 70. **Possibility**
 71. **Peace**
 72. **Perfection**
 73. **Possibility**
 74. **Peace**
 75. **Perfection**
 76. **Possibility**
 77. **Peace**
 78. **Perfection**
 79. **Possibility**
 80. **Peace**
 81. **Perfection**
 82. **Possibility**
 83. **Peace**
 84. **Perfection**
 85. **Possibility**
 86. **Peace**
 87. **Perfection**
 88. **Possibility**
 89. **Peace**
 90. **Perfection**
 91. **Possibility**
 92. **Peace**
 93. **Perfection**
 94. **Possibility**
 95. **Peace**
 96. **Perfection**
 97. **Possibility**
 98. **Peace**
 99. **Perfection**
 100. **Possibility**

1990

Figure 1

100

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

Abbas Conradus constituit denotati iuxta Mulesen
 adlaminaria duaru pecuniarum. Soli romis lapiste & se
 lohns mangie un sol & adlaminaria sui simi un
 he adhospitali domni un. I he constituit denotati
 in sol inamnuersario solemari. I he constituit InWarpen
 e ssen de ratione frs Rothgeri. vi sol fribus interio
 ante fagen sue & exterioribus adlaga inamnuersario dñi un sol adp
 karitatis duo psciunt inamnuersario abbas thetmari ante magis
 mudde dabunt dñi simi frs inrefectoria pbendam panem
 de bredento. in malis rētia in silig. ii modios leguminis quos ac pre
 deo de dēe agnis. denlo ingranariu feret & inde dabunt. I he de hōrme
 essen aduclumētia frs Rothgeri un sol exceptis in de
 rus qui restant. I he constituit Debenfengthorp in sol
 adlumen altaris & andree & se Crasim un sol x sili
 qui restant dabunt supradicta frs in x solidi suo
 Constituit etiā abbas Conradus Denotati in sol de So
 rori itelis vi sol quandiu inuit. I Constituit etiā in sol
 in festo & Seruatis denotati quod peruat fr deia
 I he constituit inuigila octaua omnium scōrū
 omnium fidelium defunctorū adiungit & constituit
 inofina pauperū denotati nōne domus Wehlof
 in malis rētia & i malis silig. ii modios legu
 eū. i rētia panis. I Constituit etiā de suo fr hōr
 bibe in rētia & i sol x sili agros de quibz cop
 i panes adlaminaria pauperū innotatiario
 hospitali.

Manly StA. K 238, f. 14ⁿ

Villicatio in histingen soluit xl. mol-
lis. x. tritici. lxxx. modios orde-
is leguminis. duos leuiss. res. in f.
Villicatio in pithelin soluit in
in mols.

Iste ecclesia murmurat. Cui
etiam sulci deflent. si corda
audientium que a precedenti
sunt patrib; predicatio
uoce & uigore inuectio
quis exarata. uident aliquid
quod lugeant deuita pasto
ris. Cuius uidelicet terre fru
ctus possessor bonus sine pe
cunia non manducat. quia
rectus pastor prerogat
mentu uerbi ne addapna
one sua de ecclesia stipendi
um sumat alimenti. Tunc
enim de terra nostra cum pecunia
fructus comedimus. quando
sumentes ecclesiastica subsidi
a in predicatione laboramus.
Precones namque uenturi iudi
cis sumus. Quis ergo uentu
rum iudicem nunciet. si preco
tacet. P inde considerandum
nobis est. ut in quantum ua
let quisque in quantum sufficit
& terrorem uenturi iudicii.
& dulcedinem regni suscept
e ecclesie insinuare contendat.
Et quod una eademque exhor
tationis uoce non sufficit.
simul cunctos ammonere
debet. singulos in quantum
ualet instruere. priuatis lo

cutionibus edificare. exhor
tatione simplici fructum infi
diorum suorum cordibus; querere.
Debemus namque pensare conti
nue quod seis apostolis dicitur.
& per apostolos nobis. Vos estis sal
terre. Si igitur sal sumus. con
dire mentes fidelium debemus.
Vos igitur qui pastores estis.
pensate quia dei animalia
pascitis. De quibus perfecto ani
malibus; domo per psalmistam dicitur.
Animalia tua inhabitabunt
in ea. Et sepe uidemus quod
petra salis brutis animalibus;
ponitur. ut ex eadem salis petra
lambere debeant & meliora
ri. Quasi inter bruta anima
lia petra salis debet esse sacer
dos in populis. Curare namque
sacerdoti necesse est. que sin
gulis dicat. unumquemque quali
ter ammoneat. ut quisquis
sacerdoti iungitur. quasi ex sa
lis tactu eterne uite sapore
condiatur. Sal & enim terre
non sumus. si corda audien
tium non condimus. Quod per
fecto condimentum ille ueraciter
proximo impendit. qui predi
cationis uerbum non subtrahit.
Sed tunc uere alius recte pre

Augets Reduunge deß Augets Altewildgen
De Anns 1627

faturnate nr̃a minime condi-
tur. Pensemus ergo qui um-
quam plingua nr̃am conuer-
si. qui dep̃uerso suo opere.
nr̃a increpatione correpti.
penitentiā egerunt. Quis lu-
xuriam exēta erudicione
deserunt. quis auariciā. quis
supbiā declinauit. Pensem⁹
quod lucrū dō facimus. nos
qui accepto talento ab eo ad
negotiū missi sumus. Et enim
dicit. Negociamini dū uenio.
Ecce iam uenit. ecce de nr̃o ne-
gotio lucrū requirit. Quale
ei animarū lucrū dep̃ra ne-
gotiatione monstrauimus.
Quot eius conspectui anima-
rum manipulos dep̃redica-
tionis nr̃e segete illaturi
sumus. Nonamus ante oeu-
los nr̃os illū tante distrac-
tionis diē. quo iudex ueniet.
& rationē in seruis quib; ta-
lenta credidit ponet. Ecce
in maiestate terribili. inter
angelorū & archanglorū
choros iudabitur. In illo tan-
to examine electorū omnium
& reproborū multitudo du-
centur. & unusquisq; quid sit
operatus ostenditur. Ibi pe-

trus cū iudea conuersa. &
post se traxit apparuit. Ibi
paulus conuersū ut ita dixe-
rim mundū dicens. Ibi in-
dras post se achuz. & antio-
chia. thomas in india. & in
actu sui regis conuersi. Ibi
ubi om̃s dominici greges. &
etres cū animarū lucro appa-
rebunt. qui sc̃is suis predica-
tionib; dō post se subditum
gregē trahunt. cū igit̃ tot
pastores cū gregib; suis ante
oculos. eterni pastoris ueni-
rint. quid nos miserū dictū
sumus. qui addam nr̃a post
negociū uacui redimus. qui
pastorū nomen habuimus.
& oues quas ex nutrimento
nr̃o debeamus ostendere non
habemus. Hic pastores uoca-
ti sumus. & ibi gregē non du-
cimus. Sed numquid in
negligimus. om̃s d̃s desunt
oues suas. Nullomodo. Nam
ipse eas sicut p̃ propheta pol-
licitus est. p̃semetipsos & sen-
om̃sq; quos p̃ordinauit ad ui-
uā. flagellorū stimulis con-
punctionis spū &
nos quidē fideles adf̃cti. &
tisma ueniunt. nr̃is ouib;

Auſpts Rechnunge deß Auſpts Altkoldungen
De Anno 1627

eum. sed fecerunt in eo quaecumque uoluerunt. Sic & filius hominis passurus est ab eis. Tunc intellexerunt discipuli. quod de iohanne baptista dixisset eis. Et cum uenisset ad turbam. accessit ad eum homo genibus prostratus ante eum dicens. Domine. miserere filio meo. quia lunaticus est & male patitur. Nam sepe cadit in ignem. & crebro in aquam. Et obtuli eum discipulis tuis. & non potuerunt curare eum. Respondens Iesus ait. O generatio incredula & peruersa. quousque ero uobiscum. usquequo patiar uos. Afferte huc illum ad me. Et increpauit illum Iesus. & exiit ab eo demonium. & curatus est puer. ex illa hora. DOMINICA. VI. PENTECOSTE.

A Exaudi domine uocem meam qua clamaui ad te. adiutor meus esto ne derelinquas me neque despicias me deus salutaris meus. **V** Dominus illuminatio mea & saluator meus.

P Diligentibus te bona inuisibilia perasti. **O** Ratione mea & saluator meus. Infunde cordibus nostris tuam caritatem. ut te omnibus in super omnia diligenter persequamur. **R**atione tua que omne desiderium superant. **E**cclesia. **B**eati Petri apostoli. **M**agistri. Omnes unanimes in oratione estote. cōpacientes. fraternitatis amatores. misericordes. modesti. humiles. non reddentes malum pro malo. uel maledictum pro maledicto. sed e contrario benedicentes. quia in hoc uocati estis. ut benedictionem hereditate possideatis. Qui enim uult uitam diligere & uidere dies bonos. coerceat linguam suam a malo. & labia eius ne loquantur dolum. Declinet autem a malo. & faciat bonum. Inquirat pacem & sequatur eam. quia oculi domini super iustos. & aures eius in preces eorum. Vultus autem domini super facientes mala. Et quis est qui uobis noceat. si boni emulatores fueritis. Sed & si quid patimini propter iusticiam. beati. Timorem autem eorum ne timueritis. ut non conturbemini. Dominum autem & Christum sanctificate. in cordibus uestris. **P**roductor noster aspice deus.

Ne uia ante domine spera ui non confundar.

Ретн. I 3,8-15